



ایرانداک

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران





وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری
پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران
(ایرانداک)

گزارش عملکرد
پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)

۱۴۰۱

بهار ۱۴۰۲

پژوهش

- همکاری ۲۹ استاد با پشتیبانی پنج واحد معاونت پژوهش برای انتشارش کتاب، ۵۴ مقاله در نشریه‌های ملی و جهانی، یک مقاله در همایش‌های ملی، و دو مقاله در همایش‌های جهانی، و راهنمایی و مشاوره ۱۱ پارسا؛
- پایان چهار طرح پژوهشی تقاضامحور و ۱۲ طرح پژوهشی سازمانی و کار روی ۱۰ طرح پژوهشی تقاضامحور و ۱۹ طرح پژوهشی سازمانی؛
- برگزاری ۲۰ رویداد علمی.

آموزش

- برگزاری ۹۴ دوره آموزشی برای ۱۸۹۳ تن، دربردارنده ۱،۶۶۳ دانشجو، ۲۰۱ همکار ایرانداک، و ۲۹ عضو هیئت علمی، مدیر، و کارشناس سازمان‌ها؛
- پذیرش ۲۷ دانشجوی دکتری در رشته‌های مدیریت فناوری اطلاعات، مهندسی فناوری اطلاعات، و علم اطلاعات و دانش‌شناسی از سال ۱۳۹۰ تاکنون؛
- شرکت ۴۶ کارمند ایرانداک در ۴۵ دوره آموزشی ایرانداک.

همکاری و هماهنگی

- برگزاری دو نشست دبیرخانه شورای تأمین منابع علمی؛
- عضویت ایرانداک در مجمع جهانی سازمان‌های تحقیقات صنعتی و فناوری، انجمن علمی مدیریت اطلاعات ایران، انجمن ایرانی مطالعات جامعه اطلاعاتی، و انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران؛
- همکاری پژوهشگاه در کمیته‌ها و کارگروه‌های ملی؛
- افزودن دو تفاهم‌نامه تازه به شش تفاهم‌نامه در دست اجرای پیشین.

مدیریت اطلاعات علم و فناوری

- تکهداری و بروزرسانی پایگاه «گنج» با ۱،۶۳۳،۷۳۵ رکورد، ۶۴۷ هزار و ۹۱۳ کاربر، ۳،۱۳۸،۷۳۸ بازدید سالانه، و ۳،۸۶۷ کاوش روزانه؛
- ثبت ۲۷۰ پارسا، ۲۵۱ پیشنهاد و سه پارسای خارج از کشور در روز در سامانه ملی «ثبت»؛
- همکاری ۵۷۷ مؤسسه آموزش عالی با ایرانداک برای ساخت آرشيو ملی پارسا؛
- پاسخ‌گویی نزدیک به ۱۹۸ هزار درخواست پیشینه پژوهش؛
- تکهداری و بروزرسانی ۱۶ اصطلاح‌نامه تخصصی با بیش از ۱۴۹ هزار اصطلاح؛
- پدیدآوری ارزش افزوده و تحلیل اطلاعات و ساخت و بروزرسانی ده‌ها پایگاه، سامانه، و داشبورد اطلاعاتی.

پشتیبانی از سیاست‌گذاری علم و فناوری

- تکهداری و بروزرسانی پایگاه وب منابع اطلاعات شاخص‌های پایش و ارزیابی علم، فناوری، و نوآوری (شاخص) با نزدیک به ۸۵۰ شاخص؛
- تکهداری و بروزرسانی پایگاه وب جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان (نما) با نزدیک به ۹۰ شاخص؛
- تکهداری و بروزرسانی پایگاه وب دانش ایران: مشارکت ایرانیان در دانش جهان (۱۵)؛
- تکهداری و بروزرسانی سامانه آمار کتابخانه‌ها (آک)؛
- میزبانی دبیرخانه شورای تأمین منابع علمی وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری.

فهرست نوشته‌ها

سرفصل‌ها	برگ‌شمار
فهرست نوشته‌ها.....	۷
فهرست نمودارها.....	۹
پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران در یک نگاه.....	۱۱
۱. پژوهش.....	۱۵
۱-۱. سازمان پژوهش.....	۱۵
۲-۱. نیروی انسانی.....	۱۷
۳-۱. دستاوردهای پژوهشی.....	۱۸
۱-۳-۱. کتاب.....	۲۰
۲-۳-۱. مقاله نشریه.....	۳۰
۳-۳-۱. مقاله همایش.....	۳۱
۴-۳-۱. طرح پژوهشی.....	۳۱
۵-۳-۱. رساله‌های دانشجویان دکتری.....	۶۱
۶-۳-۱. راهنمایی و مشاوره دانشجویان.....	۶۲
۷-۳-۱. پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات.....	۶۴
۴-۱. رویدادهای علمی.....	۶۶
۱-۴-۱. سخنرانی‌های علمی.....	۶۶
جدول ۱-۱. سخنرانی‌های برگزار شده با همکاری پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران.....	۶۷
۵-۱. آیین‌نامه‌های اجرایی.....	۶۷
۶-۱. منابع اطلاعاتی پشتیبان پژوهش.....	۶۸
۷-۱. شورای پژوهش.....	۶۹
۸-۱. خدمات‌های دانش‌بنیان.....	۷۰
۹-۱. افتخارات.....	۷۴
۱۰-۱. سامانه‌های پشتیبان پژوهش.....	۷۴
۱۱-۱. اخلاق و درستی پژوهشی.....	۷۸

۲. مدیریت اطلاعات علم و فناوری ۸۱
- ۲-۱. ثبت و فراهم آوری اطلاعات ۸۲
- ۲-۲. سازمان‌دهی اطلاعات ۹۰
- ۲-۲-۱. واژه‌نامه‌ها ۹۰
- ۲-۲-۲. توصیف‌گرهای ایرانداک ۹۱
- ۲-۲-۳. اصطلاح‌نامه‌ها ۹۱
- ۲-۲-۴. فهرست‌های مستند نام‌های ایرانداک (نام‌ها) ۹۲
- ۲-۳. اشاعه اطلاعات ۹۳
- ۲-۳-۱. پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) ۹۳
- ۲-۳-۲. دروازه اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناوریانه ایران ۹۵
- ۲-۴. مدیریت عرضه و تقاضای پژوهش ۹۶
- ۲-۴-۱. سامانه پیشینه پژوهش ۹۶
۳. آموزش ۹۹
- ۳-۱. دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت تخصصی ۱۰۰
- ۳-۲. عملکرد دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت تخصصی ۱۰۵
- ۳-۳. تحصیلات تکمیلی ۱۰۷
۴. همکاری و هماهنگی ۱۱۱
- ۴-۱. همکاری و هماهنگی در اساس‌نامه ایرانداک ۱۱۲
- ۴-۲. شورای تأمین منابع علمی وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری ۱۱۳
- ۴-۳. عضویت‌ها ۱۱۶
- ۴-۴. تفاهم‌نامه‌ها ۱۱۷
۵. پشتیبانی از سیاست‌گذاری علم و فناوری ۱۲۱
- ۵-۱. خدمات ایرانداک برای پشتیبانی از سیاست‌گذاری علم و فناوری ۱۲۲

فهرست نمودارها

سرفصل‌ها

برگ‌شمار

- نمودار ۱-۱. ویژگی‌ها و نقش‌های کلیدی ایرانداک ۱۲
- نمودار ۱-۱. سازمان پژوهش‌پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران ۱۶
- نمودار ۲-۱. آمار پژوهشگران پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران ۱۷
- نمودار ۳-۱. آمار دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران ۱۹
- نمودار ۴-۱. دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران: کتاب ۲۰
- نمودار ۵-۱. دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران: مقاله‌نشریه ۳۰
- نمودار ۶-۱. دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران: مقاله‌همایش ۳۱
- نمودار ۷-۱. دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران: طرح پژوهشی ۳۲
- نمودار ۸-۱. دستاوردهای پژوهشی ایرانداک: رساله‌های دکتری ۶۲
- نمودار ۹-۱. دستاوردهای پژوهشی ایرانداک: راهنمایی و مشاوره به دانشجویان ۶۳
- نمودار ۱۰-۱. آیین‌نامه‌های اجرایی مصوب در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران ۶۷
- نمودار ۱۱-۱. منابع اطلاعاتی پشتیبان پژوهش در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران ۶۸
- نمودار ۱۲-۱. عملکرد شورای پژوهش پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران ۶۹
- نمودار ۱۳-۱. خدمات‌های دانش‌بنیان ایرانداک: پژوهش و فناوری ۷۱
- نمودار ۱۴-۱. خدمات‌های دانش‌بنیان ایرانداک: اطلاعات و فناوری اطلاعات ۷۲
- نمودار ۱۵-۱. خدمات‌های دانش‌بنیان ایرانداک: مشاوره و مدیریت ۷۳
- نمودار ۱۶-۱. افتخارات ایرانداک در سال ۱۴۰۱ ۷۴
- نمودار ۱-۲. روند ثبت پارسا و پیشنهاد در سامانه ثبت ایرانداک ۸۴
- نمودار ۲-۲. اندازه مشارکت مؤسسه‌ها در سامانه ثبت ایرانداک ۸۵
- نمودار ۳-۲. فراوانی ثبت پارسای گروه‌های گوناگون موضوعی تا پایان ۱۴۰۱ ۸۶
- نمودار ۴-۲. فراوانی ثبت پارسای گروه‌های گوناگون موضوعی در سال ۱۴۰۱ ۸۷
- نمودار ۵-۲. ۱۰ مؤسسه نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پارسا در سامانه ثبت ایرانداک ۸۸
- نمودار ۶-۲. ۱۰ مؤسسه نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پیشنهاد در سامانه ثبت ایرانداک ۸۸
- نمودار ۷-۲. ۱۰ رشته نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پارسا در سامانه ثبت ایرانداک ۸۹

- نمودار ۸-۲. ۱۰ رشته نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پیشنهاد در سامانه ثبت ایرنداک..... ۸۹
- نمودار ۹-۲. اصطلاح‌نامه‌های ایرنداک و شمار واژه‌های آنها..... ۹۱
- نمودار ۱-۳. دوره‌های برگزار شده با فراوانی بیش از ۱۰ از سال ۱۳۸۵ تا پایان سال ۱۴۰۱ در ایرنداک
..... ۱۰۲
- نمودار ۱-۴. نقش‌ها و وظیفه‌های ایرنداک در پیوند با همکاری و هماهنگی در اساس‌نامه..... ۱۱۲
- نمودار ۲-۴. انجمن‌ها و نهادهایی که ایرنداک عضویت آنها را دارد..... ۱۱۶
- نمودار ۳-۴. نهادهای دارای تفاهم‌نامه با پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران..... ۱۱۸



پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران در یک نگاه

«پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)» بر پایه گاه‌شمار و همچنین نخستین سند در این زمینه، در یکم مهر سال ۱۳۴۷ خورشیدی با نام فارسی «مرکز اسناد ایران» در برابر نام انگلیسی «Iranian Documentation Center» پایه‌گذاری شد و پیش از نام کنونی، با نام «مرکز مدارک علمی ایران» در سال ۱۳۵۰، «مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران» در سال ۱۳۷۰، و «پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران» در سال ۱۳۸۴ نیز خوانده شد. پژوهشگاه با نام کوتاه «ایرانداک» شناخته می‌شود. «داک»، کوتاه‌نوشت «doc» در «documentation» و در زبان فارسی به معنای «تکیه‌گاه» و «چوبی است که دیوار و در را بر آن محکم سازند». نام نمادین ایرانداک، «گنج دانش» است و شعار آن، «به از گنج دانش به گیتی کجاست».

ایرانداک با تاریخی ۵۰ ساله، اکنون سه پژوهشکده در زمینه پژوهش و آموزش و معاونت اطلاع‌رسانی علم و فناوری ایران با زمینه کاری مدیریت اطلاعات علمی و فناوریانه دارد. افزون بر این، دبیرخانه شورای تأمین منابع علمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری نیز در ایرانداک جای دارد. ایرانداک

کارهای کلیدی خود را با همکاری و همراهی بیش از ۱۳۰ عضو هیئت علمی و کارشناس به انجام می‌رساند.

ایرانداک دارای پایگاه داده‌ای با بیش از یک میلیون رکورد از مدارک علمی و فنی کشور است و به شکل رسمی، کار ثبت اطلاعات پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و رساله‌های دکترا (پارسی) و پیشنهادها را انجام می‌دهد. هماهنگی اشتراک منابع در کشور از خدمات اطلاعاتی دیگر ایرانداک است.

ایرانداک ویژگی‌ها و نقش‌هایی دارد که آن را از دیگر سازمان‌های ملی و جهانی همانندش متفاوت می‌سازند. شماری از این ویژگی‌ها در نمودار ۱-۱ آمده‌اند.

پیش‌گامی و بیش از ۵۰ سال تجربه در مدیریت اطلاعات علمی و اطلاع‌رسانی

نهادی متخصص در پژوهش‌های حوزه فناوری اطلاعات و مدیریت اطلاعات علمی

پرداختن به زمینه‌های تازه از علوم و فناوری اطلاعات

تنها نهاد پدیدآور ابزارهای تخصصی سازمان‌دهی اطلاعات علمی و فنی همانند اصطلاح‌نامه‌ها

تنها نهاد پیش‌برنده طرح‌های اشتراک منابع اطلاعاتی ایران

واسپارگاه و آرشیو ملی پایان‌نامه‌ها و رساله‌های مؤسسه‌های آموزش عالی ایران

دارای نقش ملی برای ثبت و سازمان‌دهی پیشنهادها، پژوهشی آموزش عالی

دارای نمایان ملی و جهانی

جای پدیدآمدن دبیرش (دکومان‌تاسیون) در دهه ۱۳۴۰ در ایران

دارای گنجینه بی‌همتای اطلاعات علمی ایران

نمودار ۱-۱. ویژگی‌ها و نقش‌های کلیدی ایرانداک



□ همکاری ۲۹ استاد با پشتیبانی پنج واحد معاونت پژوهش برای انتشار شش کتاب، ۵۴ مقاله در نشریه‌های ملی و جهانی، یک مقاله در همایش‌های ملی، و دو مقاله در همایش‌های جهانی، و راهنمایی و مشاوره ۱۱ پارسا؛

□ پایان چهار طرح پژوهشی تقاضامحور و ۱۲ طرح پژوهشی سازمانی و کار روی ۱۰ طرح پژوهشی تقاضامحور و ۱۹ طرح پژوهشی سازمانی؛

□ برگزاری ۲۰ رویداد علمی.



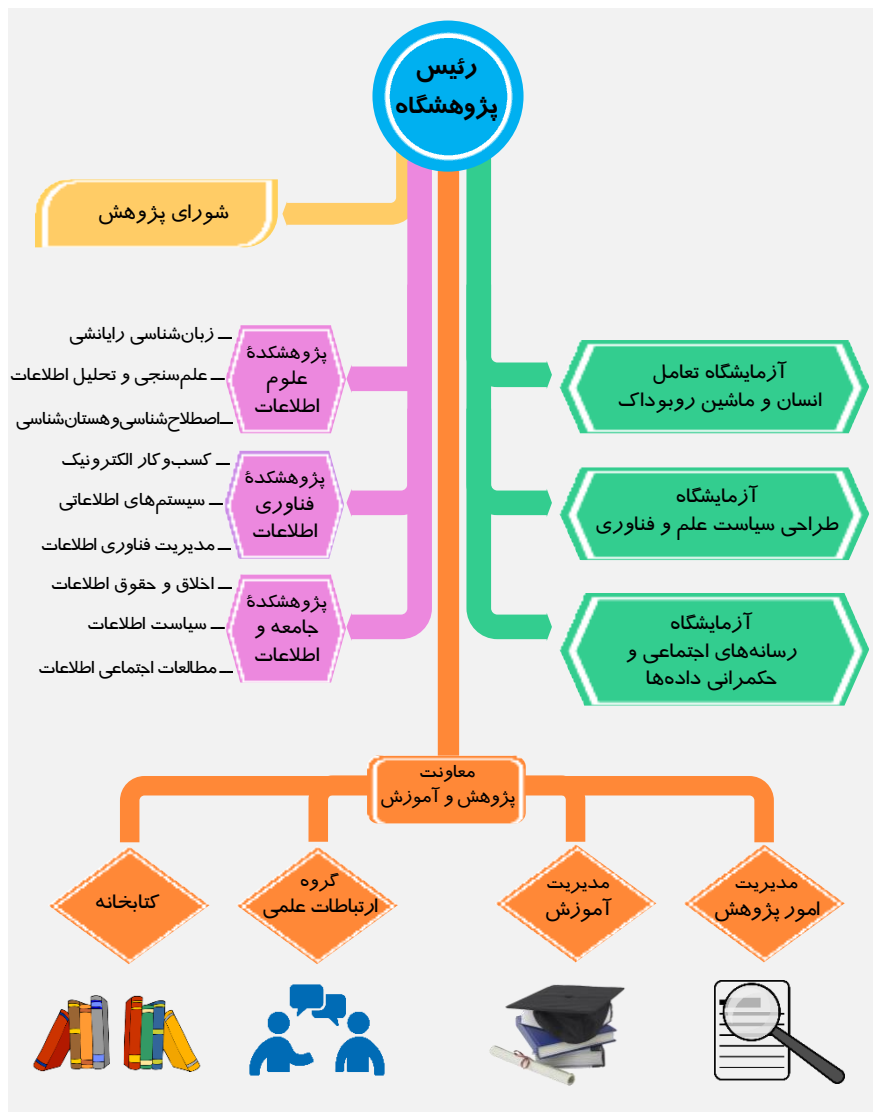
۱. پژوهش

ده‌ها عضو هیئت علمی و پژوهشگر پژوهش را در پژوهشکده‌ها و آزمایشگاه‌های ایرانداک به انجام می‌رسانند. دستاورد این کار، انجام صدها طرح پژوهشی است که در گزارش، کتاب، مقاله نشریه، مقاله همایش، سخنرانی، و میزگرد نیز ارائه می‌شوند. پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات که تنها نشریه برگزیده ملی در سال ۱۳۹۴ است و انتشار آن به سال ۱۳۵۱ بازمی‌گردد، از دیگر دستاوردهای پژوهش در ایرانداک است. بسیاری از خدمات پژوهشی ایرانداک نیز از سال ۱۳۵۰ به این سو، به جامعه علمی کشور داده شده‌اند.

۱-۱. سازمان پژوهش

سازمان پژوهش ایرانداک دربردارنده دو بازوی اجرایی، سه پژوهشکده و نه گروه پژوهشی، سه آزمایشگاه، و یک معاونت با چهار بخش برای مدیریت امور پژوهشی و آموزشی است. در نمودار ۱-۱ سازمان پژوهشی ایرانداک نشان داده شده است.



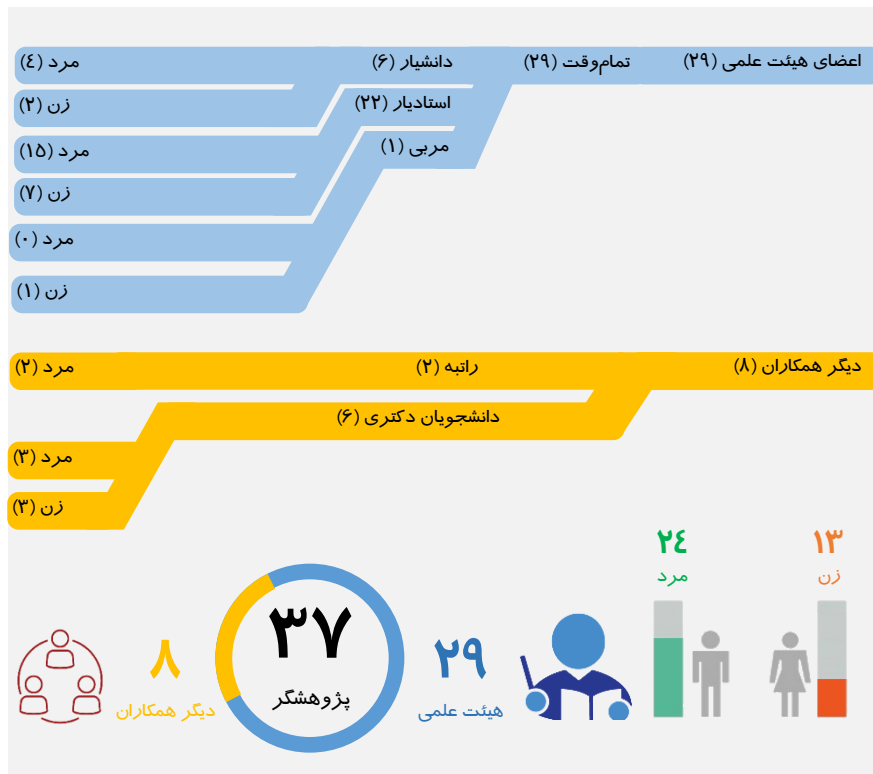


نمودار ۱-۱. سازمان پژوهش پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران



۲-۱. نیروی انسانی

روی هم رفته، ۳۷ پژوهشگر در ایرانداک کار پژوهش را پیش می‌برند. در نمودار ۲-۱ آماری از پژوهشگران ایرانداک آمده است.



نمودار ۲-۱. آمار پژوهشگران پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

پژوهشگران نقش کلیدی در شناسایی و پاسخ‌گویی به چالش‌های روز و نیاز جامعه دارند. بر پایه نمودار ۲-۱، پژوهشگران شاغل در ایرانداک در بردارنده اعضای هیئت علمی تمام وقت و پاره وقت، پژوهشگران راتبه، پژوهشگران همکار، و دانشجویان دکتری هستند.





۳-۱. دستاوردهای پژوهشی

کوشش‌های پژوهشگران ایرانداک در انجام پژوهش، آثار گوناگونی را پدید آورده است. نمودار ۳-۱ آماری از دستاوردهای پژوهشی ایرانداک را در سال ۱۴۰۱ نشان می‌دهد. ایرانداک سال‌هاست که یکی از نشریه‌های پرآوازه و با کیفیت کشور را مدیریت و منتشر می‌کند. این نشریه با نام «پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات» در برخی از نمایه‌های سرشناس جهانی نیز نمایه می‌شود. پژوهشگران ایرانداک شش کتاب را در سال ۱۴۰۱ نوشتند. برخی از این کتاب‌ها با همکاری ناشران غیردولتی منتشر شدند. همچنین استادان و دیگر همکاران پژوهشی ایرانداک در سه همایش علمی ملی و جهانی مشارکت و یافته‌های پژوهشی خود را ارائه کردند.

در سال ۱۴۰۱، گزارش پایانی ۱۶ طرح پژوهشی منتشر شد و ۲۹ طرح دیگر نیز در دست انجام بودند. روی هم رفته، ۲۰ رویداد علمی، دربردارنده سخنرانی در ایرانداک برگزار شدند. سه آیین‌نامه اجرایی تازه در پیوند با پژوهش در ایرانداک تصویب و دو تفاهم‌نامه تازه نیز با نهادهای گوناگون امضا و به شش تفاهم‌نامه در دست اجرای پیشین پژوهشگاه افزوده شدند.

سرانجام، همکاران پژوهشی ایرانداک توانستند ۵۴ مقاله را در نشریه‌های علمی منتشر کنند. از این شمار، ۳۸ مقاله در نمایه‌نامه «آی. اس. سی.»، ۲۲ مقاله در نمایه‌نامه «اسکوپوس»، و هفت مقاله در نمایه‌نامه «وب آو ساینس» با وابستگی سازمانی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) در نشریه‌های تخصصی جای گرفتند و تازه‌ترین یافته‌های پژوهشی ایرانداک را به آگاهی دانشگاهیان و صنعتگران ایران و جهان رساندند.



نمودار ۱-۳. آمار دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران



۱-۳-۱. کتاب

کتاب از رایج‌ترین دستاوردهای پژوهشی در زمینه‌های گوناگون علمی است. ایرانداک از نخستین سال پیدایش تاکنون بیش از ۲۴۵ عنوان کتاب در علوم اطلاعات و اطلاع‌رسانی، مهندسی فناوری اطلاعات، مدیریت فناوری اطلاعات، و زمینه‌هایی از این دست منتشر کرده و یافته‌های پژوهشی‌اش را برای همگان دسترس‌پذیر ساخته است. در سال ۱۴۰۱ نیز همانند سال‌های پیش، پژوهشگران ایرانداک کتاب‌هایی را به رشته نگارش درآوردند. انتشار شش عنوان کتاب، دستاورد این کوشش‌ها بوده است که نام این کتاب‌ها در نمودار ۴-۱ آمده است.



نمودار ۴-۱. دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران: کتاب



دانش ایران: مشارکت ایرانیان در دانش جهان سال ۲۰۱۹



خلاصه

«دانش ایران» در سال ۲۰۱۹ میلادی تحلیل انتشارات علمی ایران را از دیدگاه‌های گوناگون در بر دارد. این اثر، برای پایش مشارکت علمی ایرانیان در جهان، داده‌های دو نمایه جهانی «واس» و «اسکوپوس» را تحلیل می‌کند و پنج بخش کلیدی دارد: آمارهای فراگیر انتشارات علمی ایران، مشارکت مؤسسه‌ها در انتشارات علمی، نقش ایران در پدیدآوری انتشارات علمی جهان و منطقه، نسبت انتشارات علمی به شاخص‌های پایه، و تأثیر انتشارات علمی ایرانیان. اگرچه در گزارش‌های دیگری در کشور، آمارهای جداگانه‌ای از انتشارات علمی ایران در «واس» و «اسکوپوس» داده می‌شوند، ولی «دانش ایران» برای نخستین بار هم‌پوشانی این دو پایگاه را روشن و آمار درست انتشارات علمی ایران را در جهان گزارش می‌کند. این ویژگی، «دانش ایران» را اثری بی‌همتا ساخته است که همانند گزارش‌های آن را در جای دیگری نمی‌توان یافت. در «دانش ایران» نام مؤسسه‌های ایرانی، یک‌دست و



نگارش گوناگون نام آنها شناسایی و انتشاراتشان در هم شده‌اند. افزون بر این، در «دانش ایران» همکاری ملی مؤسسه‌های ایرانی نیز تحلیل و گزارش شده است. آمار انتشارات علمی بر پایه وابستگی‌های گوناگون سازمانی (همانند وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری؛ وزارت بهداشت، درمان، و آموزش پزشکی؛ دانشگاه آزاد اسلامی، و...) نیز در «دانش ایران» در دسترس است.



اخلاق حرفه‌ای در فناوری اطلاعات

رحمان شریف‌زاده

پدیدآور(ان)

۱۴۰۱

سال انتشار

۱۶۸ برگ

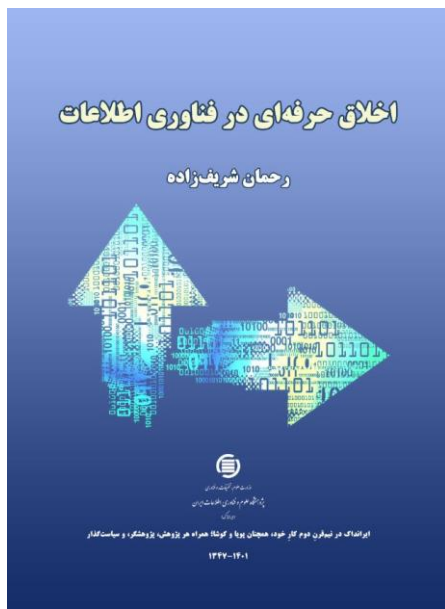
ویژگی(ها)

ایرانداک

ناشر(ان)

۹۷۸۶۲۲۹۸۷۰۸۴۶

شابک



خلاصه

اهمیت اخلاقی فناوری اطلاعات به سبب درهم‌تنیدگی روزافزون آن با زندگی اجتماعی باعث شده که فناوری اطلاعات به عنوان یک حرفه شناخته شود و شرکت‌هایی مربوطه‌ای چون ای‌سی‌ام و آی‌تریپل‌ئی مجموعه اصول و کدهای اخلاقی‌ای برای این حرفه تدوین و هرازگاهی آن را به‌روز کنند. با این حال اولاً مبانی اخلاقی این حرفه و اصول و کدهای آن در فراخلاق و اخلاق‌هنجاری مشخص نیست؛ ثانياً این اصول و کدها در بسیاری از موقعیت‌های پیچیده، کارایی‌شان را برای حرفه‌مندان این حرفه از دست می‌دهند. چراکه این اصول و همچنین کدها ممکن است در موقعیت‌هایی باهم در تعارض بیفتند. در این کتاب ضمن تبیین مبانی اخلاقی این حرفه و کدهای اخلاقی آن، مدلی اخلاقی برای کمک به تصمیم‌گیری در چنین موقعیت‌هایی ارائه کنیم. برای رسیدن به این مدل ضمن تشریح اینکه حرفه فناوری اطلاعات می‌تواند مبتنی بر چه نظریه‌هایی در فراخلاق و اخلاق‌هنجاری باشد، از آموزه‌ها و رویکردهای متعددی چون دیدگاه سر دیوید راس، آموزه اثر دوگانه، و نیز رویکرد جودیث





تامسون در اخلاق هنجاری و کاربردی کمک خواهیم گرفت. در نهایت یک منشور اخلاق حرفه‌ای به همراه مصادیق و نمونه‌های ملموس کدهای اخلاقی ارائه خواهد شد.



کارنما: نمای ۲۰۲۱: جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان

پدیدآور(ان)	بهر روز رسولی
سال انتشار	۱۴۰۱
ویژگی(ها)	۱۸۵ برگ
ناشر(ان)	ایرانداک
شابک	۹۷۸۶۲۲۹۸۱۷۰۸۵۳



خلاصه

مدیران، سیاست‌گذاران، و پژوهشگران علم، فناوری، و نوآوری می‌توانند با «نما» به گزارش نزدیک به ۹۰ شاخص جهانی دسترسی یابند و از آنها در تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری و پژوهش بهره‌برند. افزون بر این، در «نما» جایگاه ایران میان کشورهای منطقه و جهان گزارش می‌شود. از آنجایی که داده‌های تاریخی در برنامه‌ریزی‌ها کاربرد بسیاری دارند، روند جایگاه کشور در هر شاخص در چند سال گذشته نیز آمده است. «نما» با گرد آوردن شاخص‌های گوناگون در کنار هم ابزاری برای کاربران می‌سازد که با آمیختن آنها دریافت بهتری وضع موجود و روندها پیدا کنند.





آمار کتابخانه‌ها: سال تحصیلی ۱۴۰۰ - ۱۳۹۹



خلاصه

آمار کتابخانه‌ها سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ وضعیت کتابخانه‌ها را بر پایه استاندارد NISO Z39.7 نشان می‌دهد. این استاندارد برای نخستین بار در سال ۱۹۶۸ منتشر، بار دیگر در سال ۱۹۷۴ سفارش، و در سال‌های ۱۹۸۳، ۱۹۹۵، و ۲۰۰۴ ویرایش شد. بازمینی ۲۰۱۳ چهارمین ویرایش این استاندارد است. بر این پایه، آمار کتابخانه‌ها سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰، مجموعه، نیروی انسانی، زیرساخت، اعتبارات، و خدمات را برای ۳۰۱ کتابخانه زیر پوشش سامانه آمار کتابخانه‌ها (آک) توصیف می‌کند. از این شمار، ۲۳۰ کتابخانه زیر پوشش وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری؛ و ۷۱ کتابخانه زیر پوشش سازمان‌های دیگر هستند. مدل ارائه آمار کتابخانه‌ها نیز از کتاب ARL Statistics گرفته شده است که آمار کتابخانه‌های دانشگاهی و غیردانشگاهی عضو انجمن کتابخانه‌های پژوهشی را در هر سال تحصیلی با پیشینه‌ای بیش از ۱۰۰ سال منتشر می‌کند.



چکیده آمار کتابخانه‌ها: سال تحصیلی ۱۴۰۰ - ۱۳۹۹

حمیده بیرامی طارونی

پدیدآور(ان)

۱۴۰۱

سال انتشار

۳۳۸ برگ

ویژگی(ها)

ایرانداک

ناشر(ان)

۹۷۸۶۲۲۹۸۷۰۸۸۴

شابک



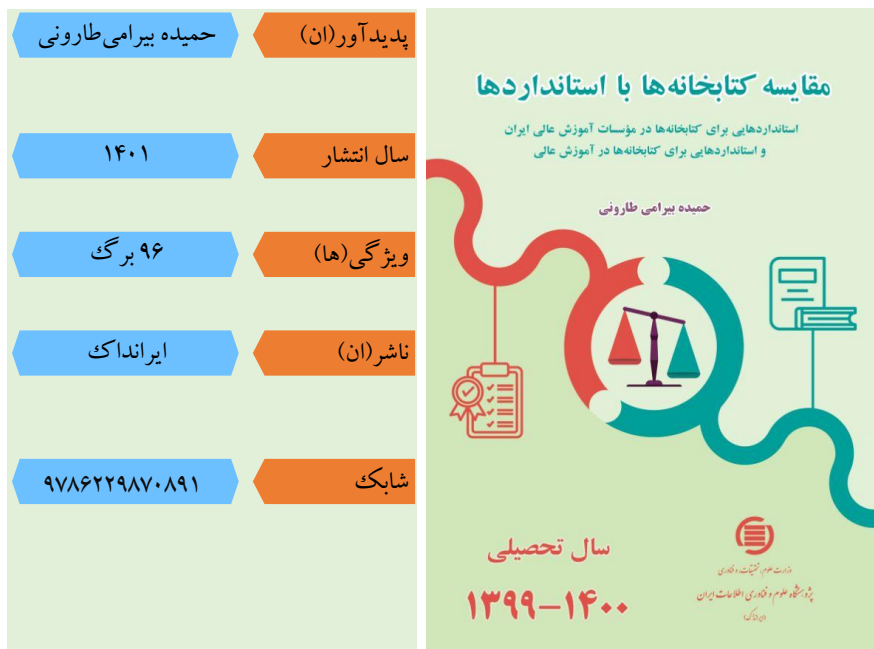
خلاصه

رتبه‌بندی کتابخانه‌ها (سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰) جایگاه کتابخانه‌ها را بر پایه نظام رتبه‌بندی ARL نشان می‌دهد. بر این پایه، رتبه‌بندی کتابخانه‌ها (سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰) در ۱۲ دسته در زیرگروه‌های مجموعه، نیروی انسانی، زیرساخت، اعتبارات، و خدمات؛ جایگاه کتابخانه‌ها را برای ۳۰۱ کتابخانه زیر پوشش سامانه آمار کتابخانه‌ها (آک) بازنمایی می‌کند. از این شمار، ۲۳۰ کتابخانه زیر پوشش وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری و ۷۱ کتابخانه زیر پوشش سازمان‌های دیگر هستند.





مقایسه کتابخانه‌ها با استانداردها (استانداردهایی برای کتابخانه‌ها در مؤسسات آموزش عالی ایران و استانداردهایی برای کتابخانه‌ها در آموزش عالی) سال تحصیلی ۱۴۰۰ - ۱۳۹۹



خلاصه

مقایسه کتابخانه‌ها با استانداردها (سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹) وضعیت کتابخانه‌ها را بر پایه «استانداردهایی برای کتابخانه‌ها در مؤسسات آموزش عالی ایران» و «استانداردهایی برای کتابخانه‌ها در آموزش عالی (ای.سی.آر.ال.)» نشان می‌دهد. از «استانداردهایی برای کتابخانه‌ها در مؤسسات آموزش عالی ایران» ۱۵ شاخص درون‌داد و چهار شاخص برون‌داد در مقایسه به کار رفته‌اند. از «استانداردهایی برای کتابخانه‌ها در آموزش عالی (ای.سی.آر.ال.)» نیز ۲۱ شاخص برآیند به کار رفته‌اند. مقایسه کتابخانه‌ها با استانداردها (سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۳۹۸) در شاخص‌های درون‌داد (نیروی انسانی سه شاخص، منابع سه شاخص، زیرساخت پنج شاخص، بودجه دو شاخص، و مدیریت دو شاخص)؛ در شاخص‌های برون‌داد (دسترسی‌پذیری یک شاخص و خدمات سه شاخص)؛ و در شاخص‌های برآیند (اثربخشی سازمانی سه شاخص، ارزش‌های حرفه‌ای، نقش آموزشی، و کشف هر کدام یک

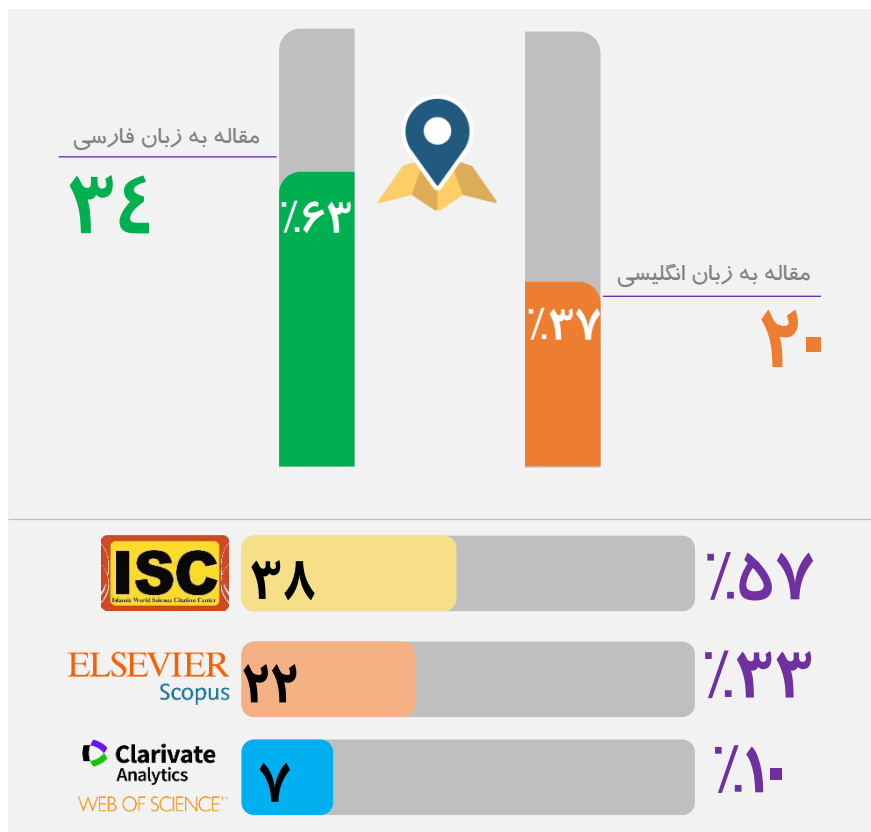


شاخص، مجموعه پنج شاخص، فضا دو شاخص، مدیریت/ اداره/ رهبری سه شاخص، کارکنان چهار شاخص، و روابط بیرونی یک شاخص) ۱۰۴ کتابخانه زیرپوشش سامانه آمار کتابخانه‌ها (آک) توصیف می‌کند.



۱-۳-۲. مقاله نشریه

بخشی دیگر از یافته‌های پژوهشی پژوهشگران ایرانداک در نشریه‌های علمی و تخصصی منتشر شده‌اند. در سال ۱۴۰۱، روی هم رفته، ۵۴ مقاله با وابستگی سازمانی «پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)» در نشریه‌های گوناگون چاپ شدند. آنها تازه‌ترین یافته‌های پژوهشی را به زبان‌های فارسی و انگلیسی در نشریه‌های ایرانی و جهانی به آگاهی هم‌ترازان، حرفه‌مندان، و دیگران رسانده‌اند. آماری از آنها در نمودار ۱-۵ آمده است.



نمودار ۱-۵. دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران: مقاله نشریه



۱-۳-۳. مقاله همایش

همایش‌های علمی و تخصصی فضایی را برای هم‌رسانی ایده‌ها و یافته‌های پژوهشگران با یکدیگر و بستری را برای گفت‌وگو پیرامون موضوع‌های تخصصی روز فراهم می‌سازد. برای روزآمدی درباره چالش‌های تازه، پژوهشگران ایرانداک در سال ۱۴۰۱ در سه همایش ملی و جهانی شرکت کردند و به هم‌رسانی و هم‌اندیشی ایده‌های خود و هم‌ترازان پرداختند. نمودار ۱-۶ آماری از این همایش‌ها را نشان می‌دهد.

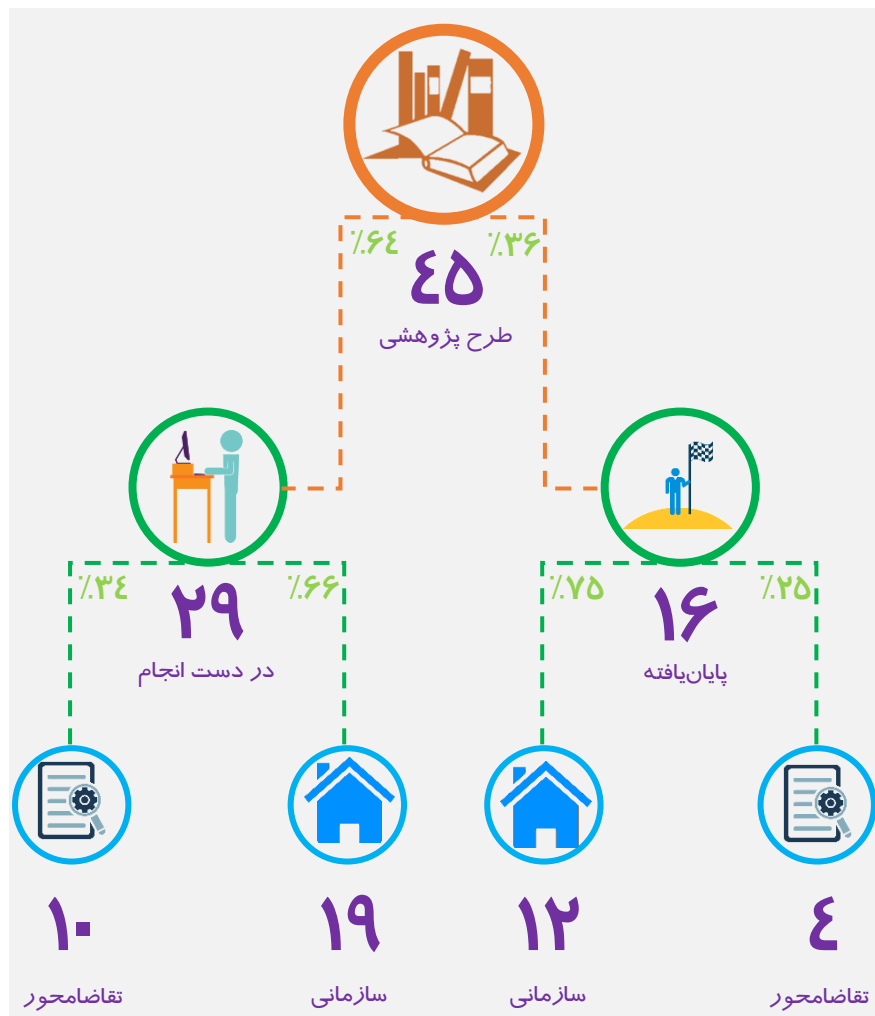


نمودار ۱-۶. دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران: مقاله همایش

۱-۳-۴. طرح پژوهشی

شناسایی چالش‌های پژوهشی تازه و پرس‌وجو درباره آنها یکی از کارهای استادان و دیگر پژوهشگران ایرانداک برای پاسخ‌گویی به نیازهای جامعه و گروه‌های هدف و هم‌راستا با هدف‌های ایرانداک است. پژوهشگران پیشنهاد‌های پژوهشی خود را برای بررسی به شورای پژوهشی ایرانداک می‌فرستند و پس از تصویب، در چارچوب زمانی روشن به انجام طرح می‌پردازند. بخشی از طرح‌های پژوهشی، سازمانی و در چارچوب وظیفه‌استادان و شماری دیگر برای کارفرماهای بیرون از ایرانداک و تقاضامحور هستند. آماری از طرح‌های پژوهشی ایرانداک در نمودار ۱-۷ آمده است.





نمودار ۱-۷. دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران: طرح پژوهشی



بر پایه نمودار ۷-۱، پژوهشگران ایرانداک در پیشبرد ۴۵ طرح پژوهشی نقش داشته‌اند. از این شمار، گزارش پایانی ۱۶ طرح (۳۶ درصد) منتشر شد که چهار طرح از آنها تقاضامحور بودند (۲۵ درصد). از سوی دیگر، ۲۹ طرح پژوهشی (۶۴ درصد) دربردارنده ۱۰ طرح تقاضامحور (۳۴ درصد) نیز در سال ۱۴۰۱ پیشرفت داشته‌اند. در ادامه، نام طرح‌های پژوهشی به همراه چکیده‌ای از آنها آمده است.

طرح‌های پژوهشی پایان یافته

ارائه راهکارهای اجرایی برای بهبود کیفیت اطلاعات پایان‌نامه/رساله‌ها در سامانه ثبت برپایه تکنیک‌های داده‌کاوی

کیفیت مناسب اطلاعات مدارک پایان‌نامه/رساله (پارسا)ها از جنبه‌های گوناگون مورد توجه است. از یک‌سو، بازیابی دقیق و صحیح را در سامانه گنج به همراه دارد. از سوی دیگر، هزینه‌های کنترل، نمایه‌سازی و کنترل کیفیت نمایه‌سازی را می‌تواند تا سطح مطلوبی کاهش دهد. برای رسیدن به سطح مطلوب از کیفیت در اطلاعات پارساها تحلیل نتایج کیفیت اطلاعات یک کار کلیدی است. به بیان دیگر، لازم است نتایج کیفیت اطلاعات به شکل درستی تحلیل شود تا بتوان ارزیابی درستی از سطح کیفیت و نوع ناهمخوانی‌ها ارائه کرد. این کار مقدمه تعیین راهکارهای کاربردی برای بهبود کیفیت است. بنابراین در این پژوهش، نتایج کیفیت اطلاعات در سامانه ثبت پارساهای درون کشور مورد تحلیل قرار گرفت و راهکارهای بهبود برپایه این تحلیل توسعه داده شد. ارزیابی کیفیت اطلاعات در سامانه ثبت در قالب ۳۳ قلم اطلاعاتی صورت می‌پذیرد که شامل مواردی همچون نام دانشجو، اساتید راهنما و مشاور، چکیده و کلیدواژه هستند. برای تعیین راهکارهای بهبود کیفیت اطلاعات، این پژوهش در دو گام اصلی انجام گرفت. در گام اول نتایج کیفیت اطلاعات به کمک ابزار داده‌کاوی در قالب روش خوشه‌بندی مورد تحلیل قرار گرفت. در گام دوم گروه کانونی شکل گرفت و برپایه نتایج گام اول راهکارهای بهبود کیفیت اطلاعات در سامانه ثبت برای ناهمخوانی‌های اصلی و بحرانی تعیین شد. در نهایت، استفاده از تکنیک‌های فرایندمحور مانند کاربرد چک‌لیستهای کنترل کیفیت و پردازش تصویر، در کنار تکنیک‌های داده‌محور مانند پاک‌سازی داده‌ها برای بهبود کیفیت پایان‌نامه/رساله بومی‌سازی و توسعه داده شدند.

مطالعه پیش‌ان‌ها و بازدارنده‌های تگارش خلاصه همگان‌فهم برای انتشارات دانشگاهی

به دلیل‌های بسیار و گوناگون، عامه مردم باید به شیوه‌ای در جریان یافته‌های علمی باشند تا شاید بتوانند از آنها بهره‌مند شوند. امروزه شمار ابزارها و روش‌هایی هم که برای این کار طراحی و پیاده‌سازی شده‌اند کم نیست. «خلاصه همگان‌فهم» یکی از این روش‌هاست که در چند سال گذشته در کانون توجه پژوهشگران - به ویژه در زمینه‌های پزشکی - جای گرفته است. خلاصه همگان‌فهم نوشته‌ای بسیار کوتاه و گزیده از یک اثر علمی است که می‌کوشد به زبان ساده چرایی، چگونگی، و دستاورد پژوهش را برای عامه مردم - که دانش دانشگاهی بالایی ندارند، توضیح دهد. پژوهش‌های گذشته نشان داده‌اند که این خلاصه‌ها می‌توانند تأثیر پژوهش‌های دانشگاهی را در جامعه بیشتر کنند و در درازمدت سودمندی‌های علم را با جامعه به اشتراک بگذارند. با این حال، شمار این خلاصه‌ها هنوز بسیار نیست و شاید کمتر از ۱۰ درصد پژوهش‌ها چنین خلاصه‌هایی به همراه





دارند. هدف این پژوهش آگاهی از پیشران‌ها و بازدارنده‌های نگارش خلاصه‌های همگان‌فهم برای آثار دانشگاهی است. برای پاسخگویی به پرسش‌های پژوهش از بنیان‌های رویکرد کیفی بهره‌برداری شد. نخست، آثار در پیوند با موضوع کاوش و بررسی شدند تا یک سیاهه نخستین از پیشران‌ها و بازدارنده‌ها بیرون آید. سپس، با دو گروه از متخصصان دانشگاهی مصاحبه‌هایی انجام شد: (۱) متخصصان ترویج علم و (۲) متخصصان موضوعی در زمینه‌های گوناگون علمی. مصاحبه‌ها پیاده‌سازی و با نرم‌افزار «مکس کیو.دی.ای» تحلیل شدند تا شکاف دانشی کنونی پر گردد. بر پایه یافته‌های پژوهش، ۱۸ پیشران و ۳۱ بازدارنده کلیدی در نگارش خلاصه‌های همگان‌فهم نقش دارند. می‌توان پیشران‌های نگارش خلاصه همگان‌فهم را در سه تم توسعه جامعه، توسعه پژوهشگران، و توسعه پژوهش‌ها و بازدارنده‌های نگارش این خلاصه‌ها را در پنج تم فضای ناکارآمد پژوهشی، آماده نبودن بافت ترویج، چالش‌های ابزار ترویج، تردید درباره اثرگذاری پژوهش، و مردد بودن پژوهشگران دسته‌بندی کرد. گمان می‌رود نتایج این پژوهش بتواند به کار سیاست‌گذاران آموزش عالی و پشتیبانان مالی و معنوی پژوهش یاری رساند تا راهکارهایی برای افزایش نگارش این خلاصه‌ها طراحی کنند.

مقایسه تطبیقی حوزه‌های فناوری اطلاعات در گروه‌های پژوهشی پژوهشگاه فناوری اطلاعات ایران‌داک با موضوعات بین‌المللی

با فرض درهم‌تیدگی پژوهش‌های گروه‌های پژوهشی ایران‌داک و ماموریت‌های آنها در حوزه‌های عملکردی‌شان، ایجاد راهم‌ای مناسب و نظام‌مند از فعالیت‌های پژوهشی مناسب و منطبق در هر یک از گروه‌های پژوهشی می‌تواند به عمق‌بخشی بیشتر ماموریت‌های ایران‌داک منجر گردد. در طرح پژوهشی «مقایسه روند پژوهش‌ها در حوزه فناوری اطلاعات در پایان‌نامه‌ها و رساله‌های کشور و روند جهانی آن با استفاده از روش تحلیل متون»، حوزه‌های فناوری اطلاعات در جهان به دقت مورد بررسی و پایش قرار گرفت و با تاکید بر روند کلیدواژه‌های مورد استفاده، محدوده و روند فناوری اطلاعات در جهان و ایران مقایسه شد (ساجدی‌نژاد، ۱۳۹۹). این پژوهش اما با رویکردی متفاوت سعی نمود از جنبه حوزه تمرکز موضوعات هر گروه پژوهشی در ایران‌داک، به بررسی شکاف پژوهشی (کمبودهای احتمالی) هر گروه پژوهشی به نسبت پژوهش‌های بین‌المللی بپردازد و مقایسه میان فعالیت‌های به‌روز جهانی حوزه‌های فناوری اطلاعات و طرح‌های پژوهشی و مقالات سه گروه پژوهشی انجام دهد. با توجه به تغییرات سریع در حوزه فناوری و تغییرات در مطالعات پژوهشگران مطرح در این زمینه (بین‌المللی)، بازه کوتاه ۱ ساله از مقالات پراستاد جهانی مورد بررسی قرار گرفت. هرچند ممکن است حوزه‌های موضوعی فناوری اطلاعات در گروه‌های پژوهشی پژوهشگاه فناوری اطلاعات دارای کلیدواژه‌های مشترک (و یا موضوعات مشترک) زیادی باشند، اما اثر و اهمیت هر کلیدواژه (یا موضوع) ممکن است برای هر یک و نهایتاً هر پژوهشگر هر گروه متفاوت باشد. دلیل نداشتن پژوهش‌های بین‌المللی و گروه‌های پژوهشی در این طرح، استخراج موضوعات پژوهشی کمتر پرداخته شده در هر گروه پژوهشی و یا کشف خلا پژوهشی هر گروه پژوهشی پژوهشگاه فناوری اطلاعات نسبت به وضعیت متغیر و با شتاب پژوهش‌ها در حوزه فناوری اطلاعات در سطح بین‌المللی است. از نتایج این طرح می‌توان به این نکته اشاره نمود که بخش قابل توجهی از پژوهش‌ها و اولویت‌یابی پژوهش در پژوهش‌های پژوهشگاه فناوری اطلاعات، نسبتاً تحت تاثیر نیازهای بالادستی بوده و ساختارهای تصمیم‌گیر و سیاست‌گذار پژوهشی بر روند پژوهش تاثیر گذاشته‌اند. با این حال به نظر می‌رسد همچنان به ازای تقاضای بالای پژوهشی در برخی موضوعات، پژوهش کافی انجام نمی‌شود که شاید به دلیل عدم تاملین اعتبار کافی برای این پژوهش‌هاست. «سیستم‌های پیشنهاددهنده که در راستای نیاز سیاست‌گذاران باشد» یکی از مهم‌ترین



موضوعاتی است که نیاز به تمرکز جدی در بعد پژوهش پژوهشکده و مورد نیاز در اسناد بالادستی است. در بررسی و مقایسه روند پژوهش‌های ایرانداک با روندهای مقالات بین‌المللی متاسفانه تطبیق زیادی مشاهده نشده است. در پژوهش‌های ایرانداک تمرکز ویژه بر پژوهش‌هایی شده که در روندهای بین‌المللی در حال افول است. از سوی دیگر حوزه‌های داده‌های بزرگ و اینترنت اشیا و محاسبات ابری که در تمرکز پژوهش‌های بین‌المللی هستند، در وضعیت نامطلوب در ایرانداک به سر می‌برند و این مساله بازنگری جدی در اهداف پژوهشی و برنامه‌های بلند مدت پژوهشی را می‌طلبد.

ارزیابی خدمات پایگاه اطلاعات علمی ایران «سامانه گنج» بر پایه مدل ای کوال و ارایه راهکارهایی جهت بهبود آن

پایگاه اطلاعات علمی ایران (یا «گنج»)، تنها پایگاه جامع اطلاعات پایان‌نامه‌ها/ رساله‌های دانش‌آموختگان کشور و از معتبرترین و پربازدیدترین پایگاه اطلاعات علمی در ایران به شمار می‌رود. امروزه، ابزارهایی همانند پایگاه «گنج» از نیازهای کلیدی برای پشتیبانی از فعالیت‌ها و خدمات پژوهشی و دانشگاهی در مؤسسه‌های آموزش عالی هستند. از این رو، گسترش و کارآمدتر کردن این ابزارها می‌تواند کارآمدی نظام‌های پژوهشی و آموزشی را در پی داشته باشد. اما گسترش و کارآمدتر کردن این ابزارها بدون سنجش و ارزیابی فعالیت‌ها و خدماتشان شدنی نیست. بنابراین، این پژوهش با هدف ارزیابی پایگاه «گنج» و آگاهی از دیدگاه‌های کاربران این پایگاه به منظور بهبود خدمات انجام شده است. به منظور انجام این ارزیابی، دیدگاه‌های ۵۷۷ کاربر این سامانه درباره سه بُعد کلیدی مدل «ای کوال»، یعنی کاربردپذیری، کیفیت اطلاعات، و تعامل خدمت در یک پیمایش برخط گردآوری و تجزیه و تحلیل شدند. یافته‌های پژوهش نشان دادند که بیشترین میزان رضایت کاربران از ویژگی‌های پایگاه «گنج» مربوط به بُعد «کاربردپذیری» پرسشنامه «ای کوال» است (با میانگین ۵/۳۲). در برابر این، کمترین میزان رضایت کاربران از ویژگی‌های پایگاه «گنج» مربوط به بُعد «کیفیت اطلاعات» پرسشنامه «ای کوال» است (با میانگین ۵/۱۰). افزون بر این، یافته‌های آمار استنباطی نشان دادند که تفاوت دیدگاه کاربران با اشتغال آموزشی گوناگون در بُعدهای گوناگون «ای کوال»، یعنی کاربردپذیری (اندازه «اف» = ۰/۳۷۶ و معیار تصمیم = ۰/۸۶۵)، کیفیت اطلاعات (خی دو = ۶/۷۷۱ و معیار تصمیم = ۰/۲۳۸)، تعامل خدمت (خی دو = ۲/۷۵۱ و معیار تصمیم = ۰/۳۳۸) از دیدگاه آماری معنادار نیست. ولی ارتباط میان سابقه آشنایی کاربران با پایگاه «گنج» و دیدگاه آنان درباره میزان کاربردپذیری این پایگاه از دیدگاه آماری معنادار است (ضریب همبستگی = ۰/۱۰۶ و معیار تصمیم = ۰/۱۱). از این رو، می‌توان گفت که هرچه سابقه آشنایی کاربران با پایگاه «گنج» بیشتر باشد، میزان رضایت آنان از کاربردپذیری این پایگاه بیشتر است. همچنین، بر پایه یافته‌های پژوهش، هرچه میزان بهره‌برداری کاربران از پایگاه «گنج» بیشتر باشد، میزان رضایت آنان از کاربردپذیری، کیفیت اطلاعات، و تعامل خدمت این پایگاه بیشتر است. بر پایه یافته‌های این پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که رضایت کاربران از پایگاه «گنج» در هر سه بُعد ابزار «ای کوال» در سطح بالایی است؛ با این حال، نباید از بهبود مستمر این پایگاه چشم‌پوشی کرد. از راهکارهایی که می‌توانند به بهبود پایگاه «گنج» یاری رسانند می‌توان به افزون جزئیات بیشتر به رکوردها (مانند افزودن چکیده انگلیسی)، کارآمدتر کردن کاوش در پایگاه، و کوتاه کردن زمان «امبارگو» (تأخیر در دسترسی به فایل‌های تمام‌متن) اشاره کرد.



بررسی و بازنگری ساختار طبقه‌بندی موضوعی پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها در پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج)

هدف این پژوهش بررسی موضوع‌های موجود پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها و تطبیق آنها با معیارهای مناسب انتخاب موضوع بر اساس استانداردهای سازماندهی اطلاعات در پایگاه اطلاع علمی ایران (گنج) است. روش پژوهش مطالعه کتابخانه‌ای و نیز تطبیقی است. گردآوری اطلاعات به شیوه مصاحبه و همچنین بررسی موضوع‌های موجود در پایگاه اطلاعاتی علمی ایران (گنج) به انجام رسید. جامعه آماری پایان‌نامه‌ها و رساله‌های پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) گنج شامل تعداد ۵۲۴۶۸۹ مدرک است. نمونه‌گیری براساس جدول مورگان انجام گرفت و تعداد ۱۵۰۰ مدرک برای بررسی انتخاب شد. یافته‌ها نشان داد که در حوزه علوم انسانی ۹ درصد موضوع‌ها نیاز به اصلاح دارند. در علوم پایه ۱۱ درصد، فنی مهندسی حدود ۳ درصد، کشاورزی ۳۰ درصد، پزشکی حدود ۷ درصد، و هنر و معماری حدود ۱۱ درصد منابع نیاز به اصلاح موضوعی دارند. همچنین مشکلات نگارشی شناسایی شد. علاوه بر آن، برخی از موضوع‌ها دو بار تکرار شده بودند. پاره‌ای از موضوع‌ها وجود نداشتند. مشکلات مهم موضوع عبارتند از: نداشتن تناسب برخی «حوزه‌های موضوعی» با «سطوح موضوعی»، فقدان پاره‌ای از «موضوع‌های اصلی»، «استاندارد نبودن» برخی موضوع‌ها، عدم امکان «افزودن موضوع»، «نارسا بودن مفهوم» در حوزه موضوعی، نبود «کلیدواژه‌های مکمل». خلاءهای موضوعی با این موارد ارتباط دارد: «زیرشاخه‌های موضوعی»، «عمق نمایه‌سازی»، «برجسب موضوعی»، «ترجیح موضوع بر رشته تحصیلی»، «توسعه و گسترش طبقه‌بندی موضوعی»، «طبقه‌بندی موضوعی روزآمد»، «ساختار طبقه‌بندی موضوعی»، «مدیریت زمان در سازماندهی» و «پردازش زبان طبیعی». همچنین ساختار مناسب طبقه‌بندی موضوعی بر اساس روش‌های استاندارد برای پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) طراحی شد.

طراحی و ساخت یک ماژول نرم‌افزاری برای استخراج و بازنمایی خودکار پیشنهادی پژوهش از پایان‌نامه‌ها و رساله‌های پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج)

انتخاب مساله پژوهش مناسب همواره یکی از دغدغه‌های اساسی پژوهشگران بوده است. یکی از مهم‌ترین ملاک‌های موجود در این راستا، به‌روز بودن یا به عبارتی عامیانه‌تر «جای کار داشتن» مساله انتخابی است. از آن‌جا که پژوهشگران «مسائل نیازمند پژوهش بیشتر» و بعضاً ایده‌های قابل استفاده برای حل آن‌ها را در قالب «کارهای آتی» یا «پیشنهادی پژوهش» در اسناد علمی بیان می‌کنند، مطالعه این اسناد راه کار اصلی در نظر گرفته شده برای شناسایی این مسائل است. با این حال، با توجه به رشد روزافزون مدارک علمی، مطالعه تمام اسناد موجود و استخراج پیشنهادی پژوهش امری دشوار بوده و روزبه‌روز نیز بر این دشواری افزوده می‌شود. با توجه به این دشواری، به‌ویژه برای پژوهشگران تازه‌کار، در این پژوهش به مساله استخراج خودکار پیشنهادی پژوهش از پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها (پاراساها) موجود در پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) پرداخته شده است. در این راستا، در ابتدا روش‌های موجود برای این مساله مورد بررسی قرار گرفته و در ادامه، با به کارگیری رویکرد یادگیری ماشینی با نظارت، روشی خودکار برای استخراج پیشنهادی پژوهش از پاراساهای فارسی‌زبان ارائه شده است. برای به کارگیری رویکرد با نظارت در روش پیشنهادی، به مجموعه داده‌ای برجسب‌خورده نیاز است که با توجه به عدم وجود چنین مجموعه داده‌ای برای زبان فارسی، به عنوان یکی از دست‌آوردی این پژوهش، چنین مجموعه داده‌ای ایجاد شده و برای آموزش و آزمایش روش پیشنهادی به کار گرفته شده است. برای پیاده‌سازی روش پیشنهادی از ابزارهای یادگیری ماشینی مختلفی مانند بیز ساده، رگرسیون لجستیک و ماشین بردار پشتیبان استفاده شده است. نتایج آزمایشات صورت گرفته بیانگر این است که به کارگیری دسته‌بندی‌های رگرسیون لجستیک و ماشین بردار پشتیبان نسبت به استفاده از دسته‌بند دیگر منجر به نتایج بهتری شده



است. در پایان، روش پیشنهادی در قالب یک ماژول نرم‌افزاری پیاده‌سازی و تحت عنوان سامانه «گنجینه پیشنهادهای پژوهش پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها» به کار گرفته شده است. گنجینه پیشنهادهای پژوهش از داده‌های پایگاه «اطلاعات علمی ایران» (گنج) استفاده کرده و پیشنهادهای پژوهش استخراج شده را در اختیار کاربران قرار می‌دهد.

ساخت پیکره از کتاب‌های دیجیتال پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)

ما در دنیای اطلاعات زندگی می‌کنیم؛ گردآوری منسجم اطلاعات، کاری زیرساختی و مهم محسوب می‌شود. یکی از روش‌های گردآوری منسجم داده‌ها، تهیه پیکره‌های زبانی است. تا کنون پیکره‌های عمومی بسیاری در زبان‌های گوناگون، از جمله زبان فارسی، ساخته شده است. اما تعداد پیکره‌های تخصصی که برای اهداف خاص و پردازش‌های خاص زبانی استفاده می‌شود، به اندازه پیکره‌های عمومی نیست. بنابراین، ساخت پیکره‌هایی که شامل متون تخصصی و میان‌رشته‌ای است، بسیار کاربردی است. در این طرح پژوهشی پیکره‌ای ساخته شده است که محتوای آن متون کتاب‌های دیجیتال پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) است. برای ساخت این پیکره، پس از طی فرآیند نمونه‌گیری ۶۵ کتاب انتخاب شدند و فراداده مربوط به کتاب‌ها (عنوان مقاله، نام نویسنده/نویسندگان و موضوع مقاله) به طور جداگانه تهیه شد؛ نزدیک به نیمی از کتاب‌ها به صورت فایل پی.دی.اف (PDF) بودند که از طریق استفاده از ابزار آ.سی.آر (OCR) به فایل ورد (WORD) تبدیل شدند و برای وارد شدن در پیکره و ویرایش‌های نگارشی و ماشینی روی آن‌ها انجام گرفت. برای هنجارسازی داده‌های واردشده در پیکره از ابزار هضم، اطلاعات ساختواژی زبان فارسی (وندهای اشتقاقی و تصریفی و واژه‌بست‌ها) و برنامه‌نویسی ماشینی استفاده شد. پس از هنجارسازی، ابتدا برچسب‌گذاری ماشینی داده‌ها (برچسب‌گذاری اجزای واژگانی (POS)) انجام شد و در نهایت برچسب‌ها به صورت دستی نیز کنترل شدند و اطلاعات در پایگاه داده ذخیره شد و پیکره در سامانه پیکره‌های ایرانداک (سایا) قرار گرفت. این پیکره شامل ۳۳۲۹۲۸۱ واژه است که حوزه‌های میان‌رشته‌ای کتابداری، مدیریت، زبان‌شناسی، مدیریت اطلاعات و غیره را پوشش می‌دهد.

طراحی چارچوب منبع‌یابی سامانه‌ها، خدمات و تجهیزات فناوری اطلاعات پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)

کمیون منابع مالی و تأمین نیروی انسانی متخصص از اصلی‌ترین مسائل نهادهای دولتی از جمله پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات (ایرانداک) در تأمین سامانه‌ها، خدمات و تجهیزات فناوری اطلاعات است. بر پایه این مسأله، این پژوهش طراحی چارچوب منبع‌یابی سامانه‌ها، خدمات و تجهیزات فناوری اطلاعات پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) را هدف‌گذاری کرده است. به منظور دستیابی به این هدف در گام نخست ۱- شناسایی روش‌های منبع‌یابی سامانه‌ها، خدمات و تجهیزات فناوری اطلاعات، ۲- طراحی چارچوب قانونی و تصمیم‌گیری این روش‌های منبع‌یابی در پژوهشگاه مدنظر قرار گرفته است. در گام نخست به منظور دستیابی به این اهداف، با استفاده از ابزارهای گردآوری مطالعه کتابخانه‌ای و مصاحبه عمیق با آگاهان، متخصصان و تصمیم‌گیران ایرانداک، به منظور تصمیم‌گیری منبع‌یابی بین دو گزینه منبع‌یابی بیرونی (برون‌سپاری) و منبع‌یابی درونی (درون‌سپاری)، چارچوب قانونی و تصمیم‌گیری در قالب یک سیستم خبره با اجزای استخراج دانش ضمنی، موتور استنتاج، ساختار مقایسه و اولویت‌بندی، ساختار قانونی و فرآیند اجرایی طراحی و ارائه شد. در گام دوم به منظور نشان دادن اعتبار طراحی انجام شده، طراحی و پیاده‌سازی نمونه اولیه به عنوان یکی از روش‌های اعتباریابی مدنظر



قرار گرفت. سپس بر پایه نمونه اولیه ایجاد شده، فرآیند تصمیم‌گیری طراحی شده درباره دو فعالیت (پروژه) بالقوه مرکز فناوری اطلاعات ایرانداک استفاده قرار گرفت. نتایج نشان داد که سیستم خبره طراحی شده اهداف پژوهش را تأمین می‌کند. نتایج این پژوهش در کل می‌تواند الگویی ساختارمند را برای استفاده از مزایای انواع سازوکارهای منبع‌یابی و کاهش مخاطرات مالی و تأمین نیروی انسانی در اختیار سیاست‌گذاران و مدیران پژوهشگاه قرار دهد و موجب بهبود وضع موجود گردد.

بررسی و مصورسازی مقالات پژوهشی محققان ایرانی در حوزه کووید-۱۹ و ارزیابی میزان تأثیرگذاری آنها با رویکرد علم‌سنجی و دگرسنجی

در این پژوهش که با هدف اصلی بررسی و مصورسازی مقالات پژوهشی محققان ایرانی در حوزه موضوعی کووید-۱۹ و ارزیابی میزان تأثیرگذاری آنها و با بهره‌گیری از دو رویکرد علم‌سنجی و دگرسنجی انجام شده است، ابتدا و در گام اول با استفاده از روش‌های مختلف علم‌سنجی و تحلیل هم‌رخدادی واژگان، به مصورسازی و بررسی روند این مقالات پرداخته شده است. بدین منظور پس از استخراج تمامی مقالات این پژوهشگران در حوزه موضوعی فوق از پایگاه اسکوپوس، برای تحلیل داده‌ها و بررسی روند مقالات پژوهشی منتشر شده (در بازه زمانی ۲۰۲۰ تا زمان گردآوری داده‌ها)، از روش‌های علم‌سنجی و از اطلاعات بخش توصیفی اسکوپوس استفاده شد. کاوش مقالات در تاریخ ۲۶ ژانویه ۲۰۲۲ انجام گرفت. در این تاریخ از مجموع ۱۷۹۲۹۰ مقاله بازایی شده در سطح بین‌المللی، تعداد ۳۹۳۱ مقاله متعلق به پژوهشگران ایرانی بوده است. به منظور خوشه‌بندی و مصورسازی موضوعات حوزه کووید-۱۹ از روش تحلیل هم‌رخدادی واژگان و از نرم‌افزار واس‌ویور بهره گرفته شد. نقشه هم‌رخدادی واژگان در حوزه موضوعی کووید-۱۹، سیزده خوشه را مشخص نمود. بزرگ‌ترین خوشه در نقشه هم‌واژگانی ترسیم‌شده با موضوع «ابعاد و آسیب‌های روانشناختی کووید-۱۹» و از ۳۷ مفهوم تشکیل شده است. این خوشه عمدتاً به مواردی همچون «اضطراب»، «افسردگی»، «استرس» و «سلامت روان» می‌پردازد. خوشه‌های مهم دیگر عبارتند از: «عوامل مرتبط با شدت بیماری»، «ساختار ویروس»، «سندرم دیسترس تنفسی حاد»، «مفاهیم پایه کووید-۱۹»، «پیشگیری و واکنش‌سنجی»، «روش‌های تشخیص بیماری»، «پروتکل‌های بهداشتی»، «کووید-۱۹ و کودکان» و چند خوشه کوچک‌تر دیگر با سهم کمتر از پنج درصد. در گام دوم این پژوهش با بهره‌گیری از رویکرد دگرسنجی و اطلاعات برخی از مهم‌ترین پایگاه‌های ارائه‌دهنده خدمات دگرسنجی از قبیل آلتمتریکس اسپلورر و پلام‌آنالیتیکس میزان حضور مقالات پژوهشگران ایرانی با موضوع کووید-۱۹ در رسانه‌های اجتماعی مختلف و نیز میزان اثرگذاری این پژوهش‌ها مورد تحلیل و ارزیابی قرار گرفت. این میزان نزدیک به ۵۳ درصد از مجموع مقالات بازایی شده را تشکیل می‌دهد. مهم‌ترین رسانه‌های اجتماعی منتشرکننده مقالات پژوهشگران ایرانی در حوزه کووید-۱۹ به ترتیب عبارتند از: مندلی، توییتر و فیس‌بوک. نتایج اطلاعات استخراج شده با استفاده از ابزار پلام‌آنالیتیکس نشان داد حداکثر میزان فراوانی سنج‌ها به پارامتر شمار خوانندگان که زیرمجموعه شاخص دریافت است، تعلق دارد. بررسی اثرگذارترین مقالات پژوهشگران ایرانی در حوزه کووید-۱۹ با بیشترین نمره آلتمتریک نشان داد که پژوهش‌هایی با موضوعات: تأثیر ژنتیک بر خطر ابتلا به بیماری شدید کووید-۱۹، بررسی تأثیر داروهای ضد ویروسی بر این بیماران، بررسی نقش ویتامین D در کاهش شدت عوارض و مرگ و میر این بیماران و بررسی تأثیر برخی عوارض نادر بعد از واکنش‌سنجی علیه کووید-۱۹ به ترتیب بیشترین توجهات را به خود جلب نموده‌اند. در واقع موضوعاتی که طی یکی دو سال اخیر توسط پزشکان، پژوهشگران و حتی عامه مردم مورد توجه بوده در رسانه‌های اجتماعی نیز بیشترین حضور را داشته‌اند. موضوعی که نشان از ارتباط مستقیم اشاعه برون‌دادهای پزشکی حوزه سلامت در رسانه‌های اجتماعی با افزایش آگاهی و سطح



سلامت جامعه دارد. نتایج این پژوهش، برای برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران در سازمان‌های پژوهشی و پزشکی در جهت شناسایی موضوعاتی که کمتر مورد توجه پژوهشگران بوده و همچنین تدوین اولویت‌ها و نیازمندیهای پژوهشی جدید این حوزه می‌تواند مفید واقع گردد.

نقش زبان علم در شمار استنادها و امتیاز دگرسنجی پژوهش‌های دانشگاهی در زمینه زبان‌شناسی: مورد کاوی مقاله‌های پژوهشی نشریه «اپلاید لینگویستیکز»

نگارش به زبان ساده در همهٔ جوامع، از جمله جوامع علمی، توصیه می‌شود و پژوهشگران همواره تشویق می‌شوند که یافته‌های پژوهشی و نوشته‌های خود را ساده بنویسند. اصول ساده‌نویسی متنوع و متفاوت هستند، و یکی از این اصول به کار بردن واژگان ساده است. به گفتهٔ دیگر پژوهشگران تشویق می‌شوند که در نوشته‌های خود کمتر از اصطلاح‌های فنی/ تخصصی (ترم) و ژارگون‌ها بهره‌گیرند و به جای آن از واژگان ساده و همه‌فهم استفاده کنند. با این حال، روشن نیست که آیا ساده‌نویسی می‌تواند افزایش تأثیر آثار پژوهشی را به دنبال داشته باشد یا خیر. این پژوهش برای پاسخ به این مسئله برخی از مقاله‌های نشریهٔ «اپلاید لینگویستیکز» را انتخاب و بررسی کرد. از این رو، هدف اصلی پژوهش کنونی آگاهی از نقش زبان علم در شمار استنادها و امتیاز آلتمتریک مقاله‌های پژوهشی نشریهٔ «اپلاید لینگویستیکز» بود. این پژوهش در دو گام کلیدی انجام شد. (۱) تحلیل محتوای مقاله‌های علمی از دیدگاه میزان بهره‌برداری از اصطلاح‌های فنی/ تخصصی (ترم) و ژارگون‌ها و (۲) استخراج داده‌های در پیوند با میزان اثرگذاری مقاله‌های علمی، یعنی شمار استنادها و امتیاز آلتمتریک آنها، و مقایسهٔ این داده‌ها با میزان بهره‌برداری از اصطلاح‌های فنی/ تخصصی (ترم) و ژارگون‌ها. مقاله‌هایی از نشریهٔ «اپلاید لینگویستیکز» نخست به شکل هدف‌مند و سپس به شکل تصادفی گزینش شدند. برای شناسایی میزان واژگان دشوار آنها از نرم‌افزار «مکس کیودی‌ای» و برای شناسایی میزان تأثیرگذاری آنها از پلتفرم «دایمنشنز» بهره‌برداری شد. یافته‌ها نشان دادند که بیشترین نسبت آوردن واژگان دشوار در مقاله‌های بررسی شده میزان ۱/۷۶ و کمترین میزان ۰/۱۵ است. به گفتهٔ دیگر، در دشوارترین مقاله (از میان نمونهٔ پژوهش) در هر هزار واژه نزدیک به ۱۸ واژه دشوار بوده‌اند. از سوی دیگر، میانگین «نرخ استنادی زمینهٔ علمی» برای مقاله‌های گزینش شده پیرامون ۲۴ بوده است. نتایج آزمون‌های آماری نشان دادند که میان میزان استفاده از واژگان دشوار در مقاله‌ها و شمار استنادها/ امتیاز آلتمتریک آنها رابطهٔ معکوس برقرار است، ولی این رابطه از دیدگاه آماری معنادار نیست و بر این اساس نمی‌توان فرضیه‌های پژوهش را تأیید کرد. پژوهش کنونی نشان داد که ارتباط معناداری میان ساده‌نویسی و اثرگذاری و توجه به آثار دانشگاهی نیست. پس نمی‌توان ادعا کرد که هرچه متون دانشگاهی ساده‌تر باشند بیشتر به آنها توجه می‌شود. اگرچه، از دلایل برقرار نبودن این رابطه می‌تواند رفتار استنادی پژوهشگران باشد که می‌تواند تحت تأثیر متغیرهای فراوانی قرار گیرد. با آنکه ارتباط میان ساده‌نویسی و اثرگذاری آثار علمی معنادار نیست، ولی این مسئله نباید پژوهشگران را از ساده‌نویسی باز دارد، چراکه به شکل قطعی می‌توان گفت که آثار ساده‌تر آسان‌تر فهم می‌شوند و کاربران گسترده‌تری نسبت به آثار دشوارتر دارند.

ایجاد هستی‌شناسی از اصطلاح‌نامه علوم زیستی ایراندک

هستی‌شناسی یا اتنولوژی علم شناخت و دسته‌بندی مفاهیمی است که موجود هستند یا ممکن است در زمینه‌های مختلف وجود داشته باشند. به‌طور کلی علم اتنولوژی ریشه در فلسفه دارد و در راستای شناخت مفاهیم و در ادامه نگاه ارسطویی در طبقه‌بندی



و دسته‌بندی مفاهیم موجود تلاش می‌کند. در آنتولوژی سعی می‌شود مفاهیم یک رشته تخصصی دسته‌بندی و کلاس‌های مفاهیم، ارتباطات معنایی بین مفاهیم، ویژگی‌های مفاهیم، توابع مفاهیم، رویدادهایی که برای یک مفهوم می‌تواند رخ دهد، قوانین جاری الگوهای معنایی و محدودیت‌های مفاهیم و نیز شرایط قیاس بین مفهوم‌ها مشخص شود. به این ترتیب با نگاه به مفاهیم مورد نیاز امکان ایجاد هستی‌شناسی مورد نیاز در نظام‌های بازایی اطلاعات و جستجوی دقیق‌تر و سریع‌تر امکان‌پذیر می‌باشد. برای ساختن آنتولوژی از یک فرهنگ واژگان توسعه یافته مانند تراوس استفاده می‌کنیم. این فرهنگ واژگان نه تنها حاوی معنی اصطلاحات است، بلکه اصطلاحاتی را که به نوعی با مفهوم مورد نظر ارتباط منطقی دارند مشخص کرده است و به این ترتیب همه مفاهیم مورد نظر در بحث خاص خود اعم از اشیاء یا اشخاص و ویژگی‌ها را از فرهنگ واژگان یا اصطلاح‌نامه استخراج و آنتولوژی شکل می‌گیرد. در نهایت با ساخت آنتولوژی و تدوین الگوهای منطقی به زبان مشترک و قابل فهم برای انسان و ماشین دست خواهیم یافت. هدف از ایجاد هستی‌شناسی زیست‌شناسی و به کارگیری آن در نظام بازایی اطلاعات، ساختارمند نمودن اطلاعات و در نهایت بازنمایی دانش به کمک ماشین با استفاده از فناوری‌ها و استانداردهایی است که به وسیله کنسرسیوم وب جهان‌گستر در حال تدوین و تکمیل است. به عبارت دیگر در وب معنایی ماشین‌ها با شناسایی داده‌های اسناد و مدارک موجود در فرایند تحلیل و استخراج اطلاعات مورد نظر کاربر مشارکت کرده و در این زمینه هوشمندانه‌تر عمل می‌کنند. در وب معنایی موتورهای جستجو بیش از پیش بر مفهوم داده‌ها و جداسازی آن‌ها مسلط هستند و در این راستا از ابزار دقیق و قوی معنایی مانند آنتولوژی استفاده می‌کنند. در ادامه تبدیل اصطلاح‌نامه‌ها به آنتولوژی، طرح ایجاد هستی‌شناسی علوم زیستی با استفاده از اصطلاح‌نامه علوم زیستی ایرانداک و با انطباق با **General Ontology for Biology** که در سایت **Bioportal Ontologies** در دسترس است، به توسعه مفاهیم و گسترش روابط معنایی آن می‌پردازیم. بدین منظور نرم‌افزار پروتزه، که دسترس‌پذیر و قابل استفاده برای زبان فارسی است به کار گرفته و در نهایت هستی‌شناسی علوم زیستی با ۵۰۰۰ مدخل حاصل خواهد شد.

شناسایی و دسته‌بندی موانع و پیشران‌های استفاده از داده‌های رسانه‌های اجتماعی در سیاست‌گذاری علم و فناوری در ایران

کاربرد داده رسانه‌های اجتماعی در زمینه سیاست‌گذاری، موضوع جدیدی است که اخیراً پژوهشگران بسیاری را به خود جلب کرده است. استفاده از این داده می‌تواند باعث بهبود تصمیم‌گیری‌ها و در نهایت عملکرد بهتر دولت‌ها شود. در حالی که شواهدی از کاربست محدود داده رسانه‌های اجتماعی در سیاست‌گذاری توسط دولت‌ها وجود دارد اما اینکه چالش‌ها و فرصت‌های چنین کاربستی چیست؟ بررسی نشده است. جنبه‌های تاریک این پدیده جدید باعث می‌شود، بهره‌برداری از این داده‌ها توسط دولت‌ها کند و یا در جهت خلاف منافع عمومی انجام شود. هدف این پژوهش در فاز اول، شناسایی موانع و پیشران‌های استفاده از داده رسانه اجتماعی در فرایند سیاست‌گذاری با استفاده از مرور نظام مند ادبیات این حوزه بوده است. نتایج مرور نظام مند ادبیات نشان داد، موانع موجود بر سر راه کاربست داده رسانه اجتماعی در فرایند سیاست‌گذاری را می‌توان در قالب ۱۵ موضوع اصلی شامل: عدم توانایی استخراج کامل داده رسانه‌های اجتماعی، عدم قابلیت تکرار پذیری تحلیل داده‌ها، تحلیل داده رسانه‌های اجتماعی با نیاز سیاست‌گذار تناسب کمی دارد، ابهام در سنجش اعتبار تحلیل داده رسانه‌های



اجتماعی، عدم مشارکت همه کاربران متخصص و آگاه به موضوع در تولید داده، عدم پراکندگی جغرافیایی داده‌ها، مسائل مرتبط با نقض حریم خصوصی کاربران، ترس کاربران از کنترل افراد توسط دولت‌ها به واسطه دسترسی به داده‌ها، نماینده بودن داده‌های مورد استفاده برای موضوع مورد بررسی، پیچیدگی‌های فنی تجزیه و تحلیل داده‌های رسانه‌های اجتماعی، عدم آمادگی سیاست‌گذار برای پذیرش شواهد غیر رسمی، توسعه نیافتگی ابزارهای فنی تشخیص شواهد از غیر شواهد در رسانه‌های اجتماعی، عدم انطباق داده رسانه اجتماع با شاخص‌های سنتی شواهد، ایجاد تعصب و قطبیت در روند تولید شواهد، فرهنگ حاکم بر فرایند سیاست‌گذاری، دسته‌بندی نکرد. همچنین پیشران‌های موجود در این مسیر در قالب ۱۴ موضوع شامل: حجم بالای داده‌های قابل استخراج از رسانه‌های اجتماعی، تنوع داده‌های موجود در رسانه‌های اجتماعی، قابلیت بهره‌برداری از ویژگی صرفه به مقیاس در سمت تولیدکننده داده، شکل‌گیری سیستم‌های یادگیری اجتماعی، قابلیت ارتباط پویای کنشگران تولیدکننده شواهد، توسعه مداوم تحلیل داده رسانه‌های اجتماعی، تمایل سیاست‌گذار به پایش‌های اجتماعی، فراگیری رسانه‌های اجتماعی و مشارکت حداکثری کاربران در آن، نمونه‌گیری مبتنی بر مشارکت و درگیرسازی کاربران، دسترسی لحظه‌ای سیاست‌گذار به داده رسانه‌های اجتماعی، قابلیت نمایش کانون‌های تأثیرگذار در تولید شواهد در رسانه‌های اجتماعی، تولید شواهد غیر رسمی تخصصی در حوزه‌های گوناگون، هزینه پایین تولید شواهد، گسترش دامنه شواهد به شواهد غیر رسمی قابل دسته‌بندی است. هدف این پژوهش در فاز دوم، شناسایی پیشران‌ها و موانع استفاده از داده رسانه اجتماعی توئیت در فرایند سیاست‌گذاری علم و فناوری در ایران بوده است. در این فاز از پژوهش که از روش تحلیل مضمون استفاده شده است، یافته‌ها در قالب ابعاد اصلی پیشران‌ها و موانع استفاده از داده رسانه اجتماعی توئیت در فرایند سیاست‌گذاری علم و فناوری در ایران، دسته‌بندی گردید. نتایج نشان داد: موانع شناسایی شده در خصوص کاربست داده‌های رسانه اجتماعی توئیت در سیاست‌گذاری علم و فناوری ایران را می‌توان در قالب ۵ بعد دسته‌بندی کرد. این ابعاد شامل: انگیزه پایین کاربران متخصص برای مشارکت و تولید داده در توئیت در حوزه سیاست‌گذاری علم و فناوری، موانع فنی استخراج داده‌های کاربران از رسانه‌های اجتماعی توئیت، عدم تکامل روش‌ها و ابزارهای تحلیل داده‌های توئیت متناسب با نیاز سیاست‌گذار علم و فناوری، حساسیت کاربران توئیت به نقض حریم خصوصی‌شان در جمع‌آوری داده‌ها، عدم تطابق فرهنگ و ایدئولوژی سیاستی حاکم بر فرایند سیاست‌گذاری علم و فناوری در ایران با فرهنگ حاکم بر رسانه اجتماعی توئیت، است. پیشران‌های شناسایی شده در خصوص کاربست داده‌های رسانه اجتماعی توئیت در سیاست‌گذاری علم و فناوری ایران را نیز می‌توان در ۷ بعد دسته‌بندی کرد. این ابعاد شامل: حجم بالای داده‌های (شواهد) حوزه فناوری در توئیت، امکان دسترسی لحظه‌ای به شواهد حوزه علم و فناوری توسط سیاست‌گذار در این رسانه اجتماعی، هزینه پایین تولید شواهد از رسانه اجتماعی توئیت، کیفیت بالای شواهد سیاستی حوزه علم و فناوری در توئیت، قابلیت تولید گفتمان‌های عمومی در حوزه علم و فناوری در توئیت، قابلیت درگیرسازی متخصصان حوزه علم و فناوری در توئیت، پذیرش گسترش طیف شواهد به شواهد غیر رسمی توسط سیاست‌گذار علم و فناوری، است. در نهایت



موانع و پیشران‌ها در قالب نمودار استخوان ماهی ارائه شده است. نتایج نشان داد که تعیین‌کننده‌های (موانع و پیشران‌ها) اصلی اثرگذار بر کاربست داده‌رسانه اجتماعی در سیاست‌گذاری علم و فناوری بر درک سیاست‌گذار در ایران از این نوع از شواهد تاثیرگذار بوده و استفاده از آن را پیش‌بینی می‌کند.

تقاضامحور پژوهش و طراحی نظام رصد وضعیت اجتماعی و فرهنگی آموزش عالی در ایران

پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی با هدف «پژوهش در زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی آموزش عالی و توسعه و ارتقای علوم انسانی و اجتماعی» تأسیس شده است. ایده اولیه نیاز به تأسیس پژوهشکده‌های مستقل در حوزه مطالعات فرهنگی و اجتماعی با تأکید بر نیازهای علمی دانشگاهی کشور، از تحقیقات و مطالعاتی به دست آمد که در دفتر برنامه‌ریزی اجتماعی و مطالعات فرهنگی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری انجام شد. نیاز به انجام پژوهش‌ها و مطالعاتی که هدف آنها ارائه نظریه، ایده و راهبرد به نظام تصمیم‌گیری باشد، همچنین، ضرورت ارتباط‌پیمایی با صاحب‌نظران و نخبگان و تداوم فعالیت مرکزی برای تحلیل و نظریه‌پردازی درباره آموزش عالی ایران، سبب تأسیس پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی گردید. با توجه به اهداف فوق از سویی و توسعه سیستم‌های مبتنی بر فناوری اطلاعات از سوی دیگر، نیاز برای بهره‌گیری از این فناوری‌ها در راستای اهداف پژوهشکده ضروری است. توسعه هم‌راستا و متناسب فناوری اطلاعات با اهداف و حوزه کاری پژوهشکده از یک سو و هماهنگی و منطبق بر میزان بلوغ آن در کشور از سوی دیگر محور اصلی تصمیم‌گیری و تعاملات ارائه‌دهنده این طرح می‌باشند. لذا این طرح به منظور ورود و ارائه خدمات مشاوره، ارائه شده است و گام‌های همکاری بعدی مبتنی بر آن قابل تعریف هستند. با توجه به این که فعالیت‌های روزمره پژوهشکده به تحولات پایه در وضعیت فناوری اطلاعات کشور منجر می‌شود خدمات مشاوره و همچنین ارائه سیستم‌های اطلاعاتی و مدیریتی جدید نبایستی خللی در فعالیت‌های اصلی فراهم آورده و از سویی باید دقت نمود که نیازها به ترتیب اولویت و مبتنی بر امکان‌سنجی پاسخ داده شود. به طور کلی ارائه خدمات فناوری اطلاعات و سیستم‌های اطلاعاتی بایستی مبتنی بر شناخت بافت و موقعیت کاری سازمان متقاضی باشد، بدون شناخت مناسب و به موقع، صرفاً می‌توان به ارائه توانمندی‌های موجود و محصولات در دسترس اقدام نمود. وابستگی امور فناوری اطلاعات به امور سازمان و ضرورت همگامی نیازهای سازمان با کاربردهای فناوری اطلاعات و وابستگی فعالیت‌های مختلف سازمان به سیستم‌های اطلاعاتی، این موضوع را ضروری می‌سازد که پیشنهاددهنده در اندیشه ارائه راه‌حل‌های سازمانی مناسب مطابق با وضعیت جاری باشد. بدین منظور در این طرح راه‌اندازی سامانه برخط و مرکز رصد اجتماعی و فرهنگی آموزش عالی در ایران ارائه می‌شود.

تقاضامحور توسعه و بهبود سامانه ذکاوت (ذائقه‌سنجی هوشمند کاربران فضای مجازی و تحلیل ترافیک) با قابلیت پیش‌بینی رویدادهای محتمل بر مبنای طبقه‌بندی محتوای متنی، تصویری، و ویدئویی

تحلیل عمیق محتوای پلت‌فرم‌های رسانه اجتماعی با استفاده از نظریه تمرکز نظارتی نیازمند به‌سازی سامانه‌های جمع‌آوری و تحلیل پلت‌فرم‌های رسانه اجتماعی همچون سامانه ذکاوت است. سامانه ذکاوت (ذائقه‌سنجی هوشمند کاربران فضای مجازی و تحلیل ترافیک)، جهت توسعه قابلیت پیش‌بینی رویدادهای اجتماعی و سیاسی نیازمند شناسایی نمونه‌هایی است که بتواند



چنین رویدادهایی را در آینده به خوبی شناسایی کند. در این راستا هدف طرح پیش رو، الگوسازی محتوای حوزه اجتماعی در پلتفرم رسانه اجتماعی توییتر است. در این طرح، ابتدا ادبیات حوزه مورد مطالعه و همچنین پیشینه و کاربست های تئوری تمرکز نظارتی به منظور بهره برداری در این طرح، مرور شده است. سپس محتوای یکساله توییتر فارسی، تحلیل و به منظور کاربست در طراحی نمونه‌ها، الگوسازی شده است.

تقاضامحور ^{۳۵} تحلیل سیستمی و طراحی سیاست‌های ارتباط صنعت و دانشگاه در ایران

در طول سال‌های گذشته تلاش‌های زیادی برای ارتقای ارتباط صنعت و دانشگاه شده است. با این حال، هنوز ارتباط نظامند مناسبی بین صنعت و دانشگاه در ایران ایجاد نشده است. در این پژوهش در چهارچوب مدل جریان‌های چندگانه به بررسی وضعیت سیاست‌گذاری ارتباط صنعت و دانشگاه، چالش‌ها و راهکارهای موجود خواهیم پرداخت. با توجه به اهمیت ابزارهای سیاستی به عنوان وسیله‌ای برای اجرای سیاست‌ها، در شکل‌گیری و ارتقای ارتباط صنعت و دانشگاه، این پژوهش به دنبال شناسایی شناسایی وضعیت ابزارهای سیاستی در ایران و در نهایت پیشنهاد و تعدیل برخی از ابزارهاست. برای رسیدن به این هدف، ابزارهای سیاستی موجود در ایران که به نحوی می‌توانند به ارتقای ارتباط صنعت و دانشگاه مربوط باشند، از جمله آئین‌نامه ارتقای اعضای هیأت علمی، قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور، قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی در تأمین نیازهای کشور و تقویت آنها در امر صادرات، گزنت‌های پژوهشی (شامل سه آئین‌نامه) و قانون و آیین‌نامه‌های شرکت‌های دانش‌بنیان به‌روش تحلیل محتوای کیفی بررسی و خلاصه‌های سیاستی آنها شناسایی خواهند شد. این پژوهش با پیشنهاد و تعدیل ابزارهای سیاستی (به طور خاص مرتبط با آئین‌نامه اعضای هیئت علمی) بحث را به پایان می‌برد.

تقاضامحور ^{۳۶} شناسایی و ارزش‌گذاری سنجه‌های سنجش تأثیر پژوهش در ایران

تأثیر پژوهش از تازه‌ترین و کلیدی‌ترین رویکردهای ارزیابی است که امروزه به پارادایمی در عرصه علم و پژوهش بدل گشته است. تأثیر پژوهش به معنای آن است که پژوهش‌ها تا چه اندازه بر جوامع اثرگذار هستند و توانایی حل مشکلات آنها را دارند. سنجش تأثیر پژوهش نیازمند چارچوبی منسجم است که این فرایند را شادنی سازد. هدف کلیدی این پژوهش شناسایی و ارزش‌گذاری کلیدی‌ترین ابعاد، شاخص‌ها، و سنجه‌های تأثیر پژوهش، پیشنهاد چارچوبی نظام‌مند، و ساخت سامانه‌ای برخط برای سنجش این چارچوب در بافت ایران است. برای دستیابی به این هدف، پس از مرور نظام‌مند نوشته‌ها و روزآمدی چارچوب پیشنهادی خسروی، پورنقی، و رسولی (۱۳۹۷)؛ برای شناسایی ابعاد، شاخص‌ها و سنجه‌های چارچوب تأثیر پژوهش با ۲۰ خبرهٔ موضوعی و سیاست‌گذار مصاحبه شد. مصاحبه‌ها ضبط و پیاده‌سازی و با بهره‌گیری از روش‌های تحلیل داده‌های کیفی، کدگذاری و دسته‌بندی شدند. سپس، چارچوب سنجش تأثیر پژوهش در پرسننامه‌ای سازماندهی شد و به ۱۸ سیاست‌گذار و متخصص سپرده شد تا ابعاد، شاخص‌ها، و سنجه‌ها را اولویت‌گذاری و وزن‌دهی کنند. پس از وزن‌دهی این چارچوب، سامانه تأثیر پژوهش طراحی شد که دربردارنده ابعاد، شاخص‌ها، و سنجه‌های گوناگون است و در آن می‌توان به مقایسه روند پژوهش و روند ابعاد، شاخص‌ها، و سنجه‌های گوناگون دست



زد. بر پایه یافته‌های مرور نظام‌مند نوشته‌ها، روی هم، ۴۲ سنجه تازه به چارچوب پیشنهادی خسروی، پورنقی، و سولی (۱۳۹۷) افزوده شدند. از این رو، ۱۴۳ سنجه از مرور نظام‌مند نوشته‌ها و آثار دانشگاهی به دست آمدند. در گام بعدی، تحلیل مصاحبه‌ها نشان داد که افزون بر بُعدها، شاخص‌ها، و سنجه‌های شناسایی شده در نوشته‌ها، ۱۲ سنجه دیگر هم برای اندازه‌گیری تأثیر پژوهش اهمیت دارند. از این رو، شمار سنجه‌های تأثیر پژوهش به ۱۵۵ سنجه رسید که در ۲۰ شاخص دسته‌بندی شدند. بر پایه داده‌های گردآوری شده چارچوب سنجه‌ها تأثیر پژوهش در بردارنده شش بُعد کلیدی، یعنی (۱) تأثیر آموزشی و پژوهشی، (۲) تأثیر بهزیستی و سلامت، (۳) تأثیر اقتصادی، کسب‌وکاری، و خدماتی، و (۴) تأثیر اجتماعی و فرهنگی، (۵) تأثیر سیاسی، سیاست‌گذاری، و قانون‌گذاری، و (۶) تأثیر زیست‌محیطی است. بر پایه داده‌های گردآوری شده، پاسخ‌دهندگان وزن بُعد «تأثیر اقتصادی، کسب‌وکاری، و خدماتی» را بیش از دیگر بُعدها ارزیابی کرده‌اند و از دیدگاه آنان تأثیر پژوهش باید بیش از هر چیز دیگری در اقتصاد، کسب‌وکار، و خدمات نمایان شود. وزن بُعد «تأثیر اقتصادی، کسب‌وکاری، و خدماتی» بیش از ۲۵ درصد به دست آمده است و نشان می‌دهد که اهمیت این بُعد به شکل چشم‌گیری بیش از دیگر بُعدهای چارچوب سنجه‌ها تأثیر پژوهش است. بر پایه داده‌های گزارش شده، وزن بُعدها و شاخص‌های چارچوب سنجه‌ها تأثیر پژوهش تا اندازه زیادی نزدیک به هم هستند؛ احتمالاً به این دلیل که سیاست‌گذاران و متخصصان موضوعی مشارکت‌کننده در فرایند وزن‌دهی و ارزش‌گذاری «محافظة کارانه» به بُعدها و شاخص‌های تأثیر پژوهش وزن داده‌اند. بر پایه چارچوب پیشنهادی در پژوهش کنونی، می‌توان تأثیر پژوهش را به شکل کمی اندازه‌گیری کرد. از این رو، پیاده‌سازی این چارچوب در عمل می‌تواند گرهی از مشکلات پژوهش در کشور بگشاید.

طرح‌های پژوهشی در دست انجام

شناسایی، تحلیل و پیشنهاد ابزارهای تامین مالی پژوهش در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

با توجه به اهمیت یافتن اقتصاد دانش‌محور، تمرکز بر گسترش علم و سرمایه‌گذاری در پژوهش با انگیزه توسعه اقتصادی و ایجاد رفاه مورد توجه قرار گرفته است. سرمایه‌گذاری در پژوهش به خودی خود یک هدف نیست، بلکه به عنوان سرمایه‌گذاری در زیرساخت برای اقتصاد دانش‌محور در نظر گرفته می‌شود. مطالعات اقتصادسنجی احتمال همبستگی بالایی بین هزینه‌های پژوهش و رشد اقتصادی را نشان می‌دهد. لذا سرمایه‌گذاری در پژوهش از این جهت که پایه‌ای را فراهم می‌کند که بتوان بر اساس آن پژوهشها را به نوآوری و در نهایت رشد اقتصادی تبدیل کند دارای اهمیت است. در این میان نقش دولت‌ها بسیار مهم و اساسی است. تامین مالی پژوهش توسط دولت بدون شک یکی از قدرتمندترین ابزارهای سیاست‌گذاری دولتها برای حمایت از پژوهش است. در سالهای اخیر به خصوص با توجه محدودیت‌های مالی که دولتها با آن مواجه هستند، طراحی ابزارهای تامین مالی پژوهش که اثر بخشی پژوهش‌ها را بیشتر کند دارای اهمیت بسیاری شده است. این پژوهش با هدف زمینه‌سازی برای طراحی ابزارهای مناسب تامین مالی پژوهش برای ایران به شناسایی ابزارهای تامین مالی پژوهش در وزارت عتف و مقایسه این ابزارها با ابزارهای چندین کشور منتخب می‌پردازد و علاوه‌ها ظرفیت‌های ابزارهای تامین مالی پژوهش را شناسایی می‌کند. این پژوهش در دو مرحله انجام می‌گیرد. در مرحله اول با استفاده از روش پژوهش مطالعات کتابخانه‌ای، انواع ابزارهای مالی تامین مالی پژوهش در کشورهای منتخب را شناسایی کرده و ابعاد مختلف این ابزارها را استخراج و یک چارچوب برای تحلیل ابزارهای تامین مالی پژوهش توسعه می‌دهد. در مرحله دوم، با مصاحبه با خبرگان



ابزارهای تامین مالی در وزارت عتف را شناسایی کرده و با بهره گیری از چارچوب تحلیل توسعه داده شده در مرحله قبل ابعاد مختلف ابزارهای تامین مالی پژوهش مورد بررسی و تحلیل قرار خواهد گرفت و خلاءها و ظرفیت های این ابزارها شناسایی می شود.

بررسی تحلیلی انتشارات استناد نشده حوزه علم سنجی در مجلات نمایه شده در پایگاه وب اوساینس

بی استنادی، اشاره به وضعیتی از انتشارات دانشگاهی دارد که حتی یک استناد هم دریافت نکرده اند. در صورت نبود استناد، هیچ مدرک محکم و قابل دسترسی وجود ندارد که ثابت کند یک اثر مشخص در پیشرفت دانش، نقشی داشته و کمکی کرده است. در این پژوهش قصد داریم با رویکرد تحلیل استنادی به تحلیل انتشارات بی استناد در حوزه علم سنجی در پایگاه وب آوساینس بپردازیم. علم سنجی یکی مهم ترین حوزه های علم است که مطالعات بسیاری در این حوزه انجام گرفته، و نتایج و یافته های آن ها ارتباط مستقیمی با بررسی علم و اثرات آن ها در جوامع دارد. در نتیجه، عدم استناد به مطالعات این حوزه مهم، می تواند منجر به ازدست رفتن بخشی حیاتی و ارزنده از دانش بشری شود که حاصل آن نابودی بخش بزرگی از تلاش دانشمندان و نیز هزینه های صرف شده در راستای انجام این پژوهش ها می باشد. بنابراین، مطالعه حاضر، قصد دارد بی استنادی را در مدارک منتشر شده در نشریات حوزه علم سنجی که در پایگاه استنادی وب آوساینس نمایه شده اند، بدون اعمال محدودیت جغرافیایی و در مقطع زمانی ۱۰ ساله ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۸ مورد بررسی قرار دهد. در این پژوهش مواردی همچون نرخ بی استنادی؛ ارتباط بین شاخص ضریب تاثیر، شاخص اچ نویسنده گان، حمایت مالی، نوع دسترسی، نوع مدرک و ... با بی استنادی بررسی می شود. از آن جا که اهمیت حوزه علم سنجی تا حدی است که در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران گروه پژوهشی علم سنجی و تحلیل اطلاعات وجود دارد، مطالعه پدیده بی استنادی در حوزه های دانشی مهم و حساسی چون حوزه علم سنجی، می تواند در درجه اول، توجه سیاست گذاران و دانشمندان و پژوهشگران را به این مساله مهم جلب نموده و موجب اتخاذ تصمیمات مناسب و رفع و ارتقای موانع موجود در این زمینه گردد، و از سویی دیگر، تمام این عوامل، موجب پیشگیری از هدر رفتن وقت و انرژی پژوهشگران و نیز هزینه های صرف شده از جانب دانشگاه ها و موسسات علمی و آموزشی، در این راستا می گردد. این مهم خصوصا برای پژوهشگران حوزه علم سنجی که خود به عنوان متولیان و مشاوران سیاست گذاری در حوزه های پژوهشی و علمی هستند دارای اهمیت بالایی است. همچنین خروجی این پژوهش به کار معاونت پژوهش و فناوری برای سیاست گذاری در موضوع علم سنجی و به کار استادان و پژوهشگران حوزه علم سنجی می آید. دانستن دلایل بی استنادی، می تواند به مجلات علمی، محققان، موسسات، دانشگاه ها و کشورها کمک کند تا شانس دریافت استناد برای مقالات و انتشارات خود را بهبود بخشند و درصد آثار بدون استناد را کاهش داده و در نتیجه، عملکرد خود را در ارزیابی شاخص تاثیر و کیفیت پژوهش، افزایش دهند.

تحلیل فرایندها و سامانه های مدیریت اطلاعات پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)

یکی از ماموریت های ملی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)، مدیریت اطلاعات علم و فناوری است. مطابق تعریف بیان شده در برنامه استراتژیک پژوهشگاه، مدیریت اطلاعات، فرایند تولید، انتقال، گردآوری، سازمان دهی، ذخیره، بازیابی، حفظ، تحلیل، اشاعه، و کاربرد اطلاعات علمی و فناورانه است. از طرف دیگر با توجه به اساسنامه پژوهشگاه، دامنه



اصلی این اطلاعات را پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و رساله‌های دکتری تخصصی دانش‌آموختگان داخل و دانش‌آموختگان ایرانی خارج از کشور تشکیل می‌دهند. دستاوردها و کارهای انجام شده در راستای این مأموریت در سامانه‌ها و پایگاه‌های مختلف پژوهشگاه ارائه می‌شوند که از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به سامانه ملی ثبت پایان‌نامه، رساله، و پیشنهاد (سامانه ثبت)، سامانه ویرایش و سازماندهی اطلاعات (سامانه ویرایش)، و پایگاه اطلاعات علمی ایران (سامانه گنج) اشاره کرد که به ترتیب به سه کارکرد مهم در حوزه مدیریت اطلاعات یعنی ثبت، سازماندهی و اشاعه مرتبط می‌شوند. این سامانه‌ها با استفاده از فناوری‌های مختلفی توسعه داده شده‌اند و ارتباط بین آن‌ها نوعاً به صورت خودکار نیست. از آنجایی که اطلاعات موجود در این سامانه‌ها، از دارایی‌های مهم پژوهشگاه به حساب می‌آید نیاز به مدیریت یکپارچه آن‌ها برای بهبود خدمت‌رسانی به کاربران و دسترسی آسان و امن به دارایی‌های اطلاعاتی سازمان از اهمیت خاصی برخوردار است.

با توجه به آنچه گفته شد قصد داریم تا در این پژوهش یک سامانه یکپارچه برای مدیریت اطلاعات در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران طراحی کنیم. با توجه به ابعاد، پیچیدگی‌ها و محدودیت‌های موجود، این پژوهش در دو گام جداگانه و متوالی شامل نخست تحلیل سامانه و سپس طراحی مفهومی انجام خواهد شد.

در گام نخست با استفاده از مصاحبه با کارشناسان و مدیران وضعیت فعلی مدیریت اطلاعات را بررسی خواهیم کرد. در گام دوم با توجه به نیازمندی‌ها و وضعیت موجود یک طراحی مفهومی برای سامانه یکپارچه مدیریت اطلاعات ارائه خواهیم داد. در نهایت این طراحی با توجه به نظر خبرگان مورد تایید قرار خواهد گرفت. برآورد می‌شود که هر گام این پژوهش حداقل یک سال به درازا بیاچماید.

طراحی ساختار و محتوای سالنامه آماری پایان‌نامه‌ها، رساله‌ها، و پیشنهادها

امروزه گزارش‌های سالیانه گوناگونی توسط سازمان‌ها و نهاد در رابطه با فعالیت‌های انجام شده در سال گذشته تهیه و منتشر می‌شود. سالنامه‌ها مجموعه‌ای مستند، تاریخی، یا یادبود سالانه از حقایق، عکس‌ها، آمار و غیره از رویدادهای سال پیش هستند که اغلب به یک کشور، مؤسسه، رشته یا موضوع خاص محدود است. ایرنداک نیز گزارش‌هایی را منتشر می‌کند که بیشتر برای سیاست‌گذاران و ذی‌نفعان دولتی کاربرد دارد و بیشتر آن‌ها از نوع جدول بوده و گزارش‌ها یا نمودارهای دیداری‌سازی شده و روندهای مقایسه‌ای در این گزارش‌ها نیست. بنابراین، هدف پژوهش حاضر طراحی ساختار و محتوای سالنامه آماری پایان‌نامه‌ها، رساله‌ها، و پیشنهادها بر پایه داده‌های سامانه‌های ثبت پایان‌نامه، رساله، و پیشنهاد؛ سامانه همانندجو؛ سامانه پیشینه پژوهش؛ و پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) است. پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر نوع آمیخته متوالی و دربرگیرنده دو روش کمی و کیفی با وزن یکسان است.

در گام نخست سالنامه‌های آماری و سامانه‌های موجود در ایرنداک بررسی و مهم‌ترین ویژگی‌های گزارش‌های توصیفی آن شناسایی می‌شود. همچنین، گزارش‌های آماری موجود بررسی و خلأهای موجود در این گزارش‌ها استخراج می‌شود. در گام دوم که با روش کیفی انجام می‌شود با تهیه‌کنندگان این گزارش‌های آماری و مدیران سامانه‌های یاد شده به صورت گروهی و با انفرادی مصاحبه و داده‌ها تحلیل محتوا می‌شود. در پایان، الگو و محتوای سالنامه آماری پایان‌نامه‌ها، رساله‌ها، و پیشنهادها برای سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ تدوین می‌شود.





تدوین برنامه بازاریابی برای دوره‌های آموزش کوتاه‌مدت پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) با رویکرد آمیخته بازاریابی: تحلیل هزینه و فایده

یکی از ماموریت‌های بنیادین پژوهشگاه در اساسنامه، آموزش است (اساسنامه پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران، ۱۳۸۸) و پژوهشگاه در سال‌های گذشته صدها دوره آموزشی کوتاه‌مدت برای پژوهشگران سراسر کشور برگزار کرده است. یکی از اهداف آموزش کسب درآمد و سودآوری برای پژوهشگاه است. تا کنون برنامه بازاریابی مدونی برای پیشبرد اهداف دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت تدوین نشده است تا بتواند این منبع درآمدی پژوهشگاه را به یک منبع درآمد پایدار تبدیل کند. از این رو در این پژوهش قصد داریم در گام نخست با مطالعه آمیخته بازاریابی آموزش شامل محصول (Product)، قیمت (Price)، توزیع (Place) و پیشبرد (Promotion) یا به بیان دیگر 4p به بررسی مشکلات و چالش‌های پیش روی آموزش پردازیم و در گام بعد با انتخاب سه سناریوی منتخب (که برگرفته از گروه کانونیست) به تحلیل هزینه و فایده آن در سه حالت بدبینانه، واقع‌بینانه و خوش‌بینانه پردازیم که در آن میزان سودآوری هر یک از سناریوها با تعیین نرخ بازگشت سرمایه (IRR) مشخص خواهد شد و این سناریوها با یکدیگر مقایسه می‌شوند. روش پژوهش مورد نظر برای گام اول این پژوهش، استفاده از مطالعه کتابخانه‌ای و بررسی منابع، مصاحبه با مدیران و همکاران آموزش برای تعیین و تبیین مشکلات دوره‌های آموزشی از چهار منظر محصول، قیمت، توزیع و پیشبرد است که در انتها سه سناریو برای برنامه بازاریابی انتخاب خواهد شد. در گام بعدی با استفاده از برآورد هزینه و درآمد و روش‌های اقتصاد مهندسی به تحلیل هزینه و فایده سه سناریو در سه حالت بدبینانه، واقع‌بینانه و خوش‌بینانه پرداخته می‌شود.

شناسایی وظایف اخلاقی کنشگران درگیر در فرایند انجام پژوهش پایان‌نامه و رساله در ایران؛ با تمرکز روی نقش‌های دانشجو، موسسه آموزشی-پژوهشی، و داور

انجام شدن پژوهش دانشگاهی (پایان‌نامه‌ها/رساله‌ها) در یک فرایند اخلاقی، با بالارفتن کیفیت علمی آن ارتباطی تنگاتنگ دارد. ایجاد این فرایند اخلاقی مستلزم التزام کنشگران اصلی آن به وظایف اخلاقی‌شان است. از این رو شناسایی و تدوین وظایف اخلاقی کنشگران درگیر در فرایند انجام پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها اهمیتی اخلاقی و علمی می‌یابد. این طرح به شناسایی و تدوین وظایف اخلاقی کنشگران درگیر در فرایند انجام پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها، و همچنین شناسایی چالش‌ها و تنش‌های بالقوه ارتباط این کنشگران، اختصاص دارد. باتوجه به اینکه نگارنده در طرح پژوهشی پیشین خود بر وظایف اخلاقی استادان راهنما و مشاور متمرکز شده بود، این طرح به شکلی مکمل، در پی شناسایی و تدوین وظایف اخلاقی کنشگران دیگر این فرایند، یعنی دانشجو، موسسه آموزشی-پژوهشی و داور رساله/پایان‌نامه است. باتوجه به اینکه این طرح در ادامه طرح پژوهشی پیشین است و استاد راهنما/مشاور نیز یکی از کنشگران درگیر در فرایند انجام پایان‌نامه/رساله است پرداختن به تنش‌های بالقوه شامل بررسی این ارتباط کنشگر با کنشگران فوق نیز خواهد شد. طرح برای رسیدن به این مطلوب، ما از بررسی اسنادی برای شناسایی وظایف، و از گروه کانونی برای بررسی کفایت و ارتباط آن‌ها با زمینه دانشگاهی ایران استفاده خواهیم کرد.



طراحی روشی هوشمند برای پیشنهاد مستندات علمی به زبان فارسی در پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) بر پایه سیستم‌های پیشنهاددهنده محتوامحور

سیستم‌های پیشنهاددهنده سیستم‌هایی هستند که با ارائه پیشنهادها متناسب با نیاز کاربر به او در تصمیم‌گیری کمک می‌کنند. نیازهای کاربر با کمک روش‌های مختلفی نظیر بهره‌گیری از عبارت پرس‌وجوی کاربر، تحلیل سند منتخب کاربر، و یا تحلیل رفتار کاربر و یا کاربران مشابه استخراج می‌شود. بر مبنای منبع دانش بکاررفته برای طراحی و ساخت، انواع مختلفی از سیستم‌های پیشنهاددهنده وجود دارند و دو نوع سیستم‌های پیشنهاددهنده محتوامحور و سیستم‌های پیشنهاددهنده دانش‌محور در موارد بسیاری بکارگرفته شده‌اند. در این سیستم‌ها، ابتدا نتایج جستجوی کاربر بازیابی شده و بر اساس ویژگی‌های مورد منتخب کاربر، مواردی را به او پیشنهاد می‌شود که با آن ویژگی‌ها همخوانی یا شباهت داشته باشد. چنین سیستم‌های پیشنهاددهنده‌ای در پایگاه‌های جستجوی عمومی و پایگاه‌های فروش کاربرد فراوان دارند و در برخی از پایگاه‌های جستجوی اسناد علمی نظیر اسکوپوس، امرالد و پاب مد نیز از این قابلیت برای ارائه پیشنهاد به کاربران و ارتقاء تجربه آنان استفاده شده است. از چنین قابلیت‌هایی نیز می‌توان در سامانه گنج استفاده کرد. به بیانی دیگر، زمانی که کاربر یک سند از بین اسناد موجود در نتایج جستجوی سامانه گنج را انتخاب می‌کند، نیاز(های) اطلاعاتی را به صورت ضمنی ابراز می‌کند. در صورت وجود و استقرار سیستم پیشنهاددهنده در سامانه گنج، این سامانه قادر خواهد بود با تحلیل سند منتخب کاربر و استخراج نیازهای اطلاعاتی ضمنی او، اسناد مشابه را به کاربر پیشنهاد دهد. بر این اساس، پژوهش حاضر در دو مرحله اصلی صورت خواهد پذیرفت، ابتدا ادبیات سیستم‌های پیشنهاددهنده با تمرکز بر سیستم‌های محتوامحور مطالعه و ویژگی‌ها و مشخصات آنها بررسی می‌شوند. سپس رویکرد مناسب برای طراحی سیستم پیشنهاددهنده محتوامحور اسناد فارسی پیشنهاد و الگوریتم آن در قالب زبان برنامه‌نویسی Python پیاده‌سازی می‌شود. الگوریتم توسعه داده شده در دو مرحله ارزیابی خواهد شد؛ (۱) ارزیابی براساس داده‌هایی که سیستم براساس آنها طراحی شده و (۲) ارزیابی براساس کارایی سیستم در پیش‌بینی داده‌های جدید (مشاهده نشده). برای این منظور از دو مجموعه داده نیز استفاده می‌شود؛ (۱) مجموعه داده استاندارد فارسی محبی و همکاران (۱۴۰۰) و (۲) مجموعه داده تصادفی استخراج شده از سامانه گنج. از مجموعه داده محبی و همکاران (۱۴۰۰) برای ارزیابی مرحله ۱ استفاده خواهد شد و مجموعه داده تصادفی نیز برای ارزیابی مرحله ۲ بکار خواهد رفت. به بیانی دیگر، ابتدا با کمک روش‌های یادگیری عمیق اسناد موجود در پایگاه داده بازنمایی و سپس ویژگی‌های موثر و مهم استخراج می‌شوند. در مرحله بعد، سند منتخب کاربر بازنمایی شده و پس از استخراج ویژگی‌ها، مشابه‌ترین اسناد بر اساس آن ویژگی‌ها به کاربر پیشنهاد می‌شود. فراداده‌های مورد استفاده در این طرح شامل شناسه سند، عنوان، چکیده، موضوع (در دو سطح)، رشته، گرایش، کلیدواژه‌های نویسنده و کلیدواژه‌های نمایه‌ساز است. از فراداده‌های عنوان و چکیده سند به منظور بازنمایی اسناد و طراحی الگوریتم و از فراداده موضوع و در صورت لزوم کلیدواژه‌های نویسنده و کلیدواژه‌های نمایه‌ساز برای ارزیابی الگوریتم پیشنهادی استفاده خواهد شد. استقرار چنین سیستمی می‌تواند تجربه تعامل کاربر با سامانه گنج را بهبود بخشیده و میزان رضایت او را از خدمات ارائه شده افزایش دهد. بر این اساس انجام طرح پژوهشی با عنوان «طراحی روشی هوشمند برای پیشنهاد مستندات علمی به زبان فارسی در پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) بر پایه سیستم‌های پیشنهاددهنده محتوامحور» پیشنهاد می‌شود. چنین سیستمی (با اندکی تغییر) کاربردهای فراوانی در سامانه‌های مختلف خواهد داشت که از آن میان می‌توان به سامانه پیشینه پژوهش و پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات اشاره نمود.





طراحی گویه‌های ارزیابی سامانه‌های پر کاربرد پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) و بهبود سامانه نظرسنجی ایرانداک (سنا) در چارچوب نیازمندی‌های دولت الکترونیک

امروزه ارزیابی رضایت کاربران یک کار کلیدی در بهبود کیفیت خدمات در سازمان‌های گوناگون به حساب می‌آید. این کار در سازمان‌های خدمت‌محوری که فرایندهای خود را در بستر اینترنت و در قالب سامانه‌های گوناگون ارائه می‌دهند از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. به بیان دیگر، زمانی که کاربر (مشرقی) فرایند در هیچیک از گام‌های فرایند در سازمان حضور ندارد دریافت بازخوردهای وی در بستر اینترنت برای شناسایی عارضه‌های فرایندی و تعیین فرصت‌های بهبود کاری اجتناب‌ناپذیر است. پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) خدمات گوناگونی را به صورت برخط ارائه می‌دهد. در وضعیت کنونی سامانه‌ای برای ارزیابی رضایت کاربران طراحی و پیاده‌سازی شده است. این سامانه برای ارزیابی رضایت کاربران سامانه گنج یا معیارها و گویه‌های گوناگونی مورد استفاده قرار گرفته است ولی در سامانه‌های پر کاربرد دیگر پژوهشگاه مانند سامانه پیشینه پژوهش و سامانه همانندجو تنها با یک پرسش کلی رضایت کاربران را ارزیابی می‌کند. از آنجا که برای قضاوت بر روی چگونگی عملکرد و مناسب یا نامناسب بودن چنین سامانه‌هایی یک پرسش کلی نمی‌تواند راهگشای تعیین فرصت‌های بهبود باشد، در این پژوهش بنا داریم به طراحی گویه‌هایی برای سنجش رضایت کاربران سامانه‌های پر کاربرد بپردازیم. کاربردی و عملیاتی بودن این پرسشها، توجه به جنبه‌های اجرایی هر سامانه و همچنین بومی شدن گویه‌ها برای هر سامانه از ویژگی‌های اصلی نتایج این پژوهش خواهد بود. مطالعه متون پیشین، شناسایی ابعاد گوناگون کیفیت خدمات برخط در کنار جنبه‌های کیفیت خدمات مبتنی بر وب در پایگاه‌های اطلاعاتی از گام‌های مقدماتی این پژوهش خواهد بود. در انتهای این پژوهش، گویه‌هایی تعیین خواهد شد تا بتواند در سامانه ارزیابی رضایت کاربران متناسب با هر سامانه تعریف شود و ارزیابی‌های آتی سامانه‌های پر کاربرد در قالب آنچه در این پژوهش طراحی خواهد شد صورت پذیرد.

طراحی و ساخت سامانه / خدمت احراز هویت یکپارچه پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

طراحی و ساخت تدریجی و جداگانه سامانه‌های کلیدی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) (درب‌گیرنده پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج)؛ سامانه ملی ثبت پایان‌نامه، رساله، و پیشنهاد؛ سامانه پیشینه پژوهش؛ سامانه آموزش‌های کوتاه‌مدت و سامانه همانندجو) موجب شده است که اکنون فرایند احراز هویت هر یک از این سامانه‌ها به صورت جداگانه صورت گیرد. عدم یکپارچه‌سازی فرایند احراز هویت و ورود به این سامانه‌های کلیدی، از سویی چالش‌هایی را از نظر تسهیل دسترسی برای کاربران ایجاد کرده، و از دیگر سو به افزونگی داده‌های کاربران در سامانه‌های ایرانداک منجر شده است. هدف این طرح پژوهشی طراحی و ساخت یک سامانه / خدمت احراز هویت یکپارچه برای سامانه‌های کلیدی ایرانداک است. این طرح هم درب‌گیرنده طراحی مدلی برای فرایند احراز هویت سامانه‌های پژوهشگاه با در نظر گرفتن چالش‌های مربوط به داده‌های موروثی کاربران سامانه‌ها است، و هم ضمن بررسی ابزارهای متن‌باز برای احراز هویت، به دنبال سفارشی‌سازی و ساخت سرویسی بهینه برای احراز هویت یکپارچه کاربران پنج سامانه کلیدی یاد شده است. همچنین شناسایی و یافتن راه کارهای مهاجرت داده‌های موروثی سامانه‌های یاد شده با کمترین ریزش ممکن اطلاعات از دیگر مواردی است که در این طرح پژوهشی دنبال خواهد شد. در این طرح کوشیده خواهد شد که زیرساخت‌های لازم برای تعامل میان سامانه یا خدمت



احراز هویتی که طراحی و ساخته می‌شود با سامانه‌های ملی احراز هویت مانند سامانه ثبت احوال و سامانه شاهکار در نظر گرفته شود.

ارزیابی بلوغ مدیریت دانش در پژوهشگاه‌های منتخب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

در جهان امروز دانش به عنوان یک سرمایه سازمانی مهم در نظر گرفته می‌شود و مدیریت آن مسئله‌ای کلیدی و شایان توجه است. مدیریت دانش رویکردی نظام‌مند است که به دنبال طراحی و ساخت فرایندی برای کنترل چرخه دانش - از خلق و توزیع آن گرفته تا بهره‌برداری از آن است. مدیریت دانش می‌تواند به کارآمدی بیشتر سازمانی و کارایی افراد و فرایندها بیانجامد. به همین دلیل امروزه بسیاری از سازمان‌ها به این موضوع توجه دارند و به دنبال راهی برای پیاده‌سازی آن هستند. اما پیش از اجرای برنامه مدیریت دانش، مطالعه امکان‌سنجی اجرای این برنامه موضوعی حائز اهمیت است. مؤسسه‌های پژوهشی وابسته به وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری ایران نیز همانند هر سازمان دیگری می‌توانند با بهره‌گیری از تکنیک‌ها و روش‌های مدیریت دانش کارآمدی خود را افزایش دهند و در این مسیر باید دید که آیا آمادگی لازم برای اجرای این برنامه‌ها را دارند یا خیر. بر این اساس، هدف پژوهش کنونی آگاهی از میزان آمادگی ۱۰ پژوهشگاه منتخب از «مجمع ملی پژوهشگاه‌ها» برای پیاده‌سازی و استقرار مدیریت دانش است.

بررسی هم‌راستایی خدمات و فعالیت‌های کتابخانه‌های وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری با اهداف و مأموریت‌های سازمانی دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها

هدف این پژوهش بررسی وضعیت خدمات و فعالیت‌های کتابخانه‌های وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (عنف) و تطبیق آن با اهداف و مأموریت‌های سازمانی دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها و نیز با مأموریت سازمانی کتابخانه‌های شاخص و برتر جهانی در خارج از کشور است. روش پژوهش مطالعه اسنادی و نیز پیمایشی است. در بخش روش‌شناسی اسنادی ابتدا اسناد و مدارک بالادستی دانشگاه‌ها مطالعه شده و حوزه‌های مرتبط با فعالیت کتابخانه‌ها شناسایی می‌شود. سپس با استفاده از تحلیل محتوای اسناد، اجزاء و عناصر اصلی و مرتبط که کتابخانه‌ها در تأمین آنها نقش دارند، مشخص می‌شود. همچنین با مطالعه اهداف و مأموریت‌های سازمانی کتابخانه‌های شاخص جهانی مورد مطالعه قرار گرفته و میزان هم‌گونی فعالیت‌های کتابخانه‌های دانشگاهی ایران با آنها ارزیابی می‌شود. در بخش روش‌شناسی پیمایشی، پرسشنامه محقق‌ساخته‌ای طراحی شده و خدمات مبتنی بر وظایف و اهداف دانشگاه‌های ایران و نیز کتابخانه‌های شاخص جهانی بررسی شده و خدمات اطلاعاتی مهم و قابل ملاحظه احصاء و مورد تحلیل قرار می‌گیرد. با توجه به آنکه خدمات اطلاعاتی کتابخانه‌ها باید به صورت کامل و جامع مورد بررسی قرار گیرد، لذا یک پرسشنامه کلی تهیه شده و متناسب با اهداف کلان دانشگاه‌ها و نقش خدمات کتابخانه‌های شاخص جهانی مورد بررسی قرار خواهد گرفت. جامعه آماری پژوهش در بخش اهداف و اسناد بالادستی شامل دانشگاه‌های مهم استان‌های کشور است. همچنین ۱۰ کتابخانه شاخص و معتبر جهانی در این بخش قرار می‌گیرند. در بخش بررسی کتابخانه‌ها نیز با توجه به تعداد زیاد کتابخانه‌های دانشگاهی و دانشکده‌ای در سراسر کشور، نمونه‌ای از کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی مهم کشور شامل ۱۰ کتابخانه برتر مورد بررسی قرار خواهد گرفت. در مجموع ۲۰ کتابخانه در بررسی جامعه آماری پژوهش قرار خواهند گرفت.



در این روش با کسب اطلاعات در خصوص فعالیت و خدمات جاری کتابخانه‌های دانشگاهی در حال حاضر، میزان همگونی فعالیت آنها با اهداف و مأموریت سازمانی دانشگاه‌های کشور و نیز کتابخانه‌های شاخص جهانی مورد بررسی قرار خواهد گرفت. شاخص‌های اصلی و مولفه‌های آن شناسایی شده و میزان انطباق آنها با خدمات اطلاعاتی کتابخانه‌های دانشگاهی کشور تعیین شده و راهکارهای عملیاتی برای بهبود خدمات ارائه خواهد شد. تجربه و تحلیل اطلاعات بر اساس آمار توصیفی انجام می‌شود. این پژوهش در دو مرحله به انجام خواهد رسید. مرحله اول تدوین مباحث نظری و روش‌شناسی به مدت ۶ ماه و سپس توزیع پرسشنامه، تنظیم یافته‌ها و تحلیل نهایی از نتایج به مدت ۶ ماه در کل ۱ سال.

طراحی چارچوب مدیریت تداوم کسب و کار پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)

هنگامی که یک سازمان در حوزه فناوری اطلاعات فعالیت می‌کند، با ریسک‌های مختلفی ناشی از تهدیدات و اختلالات مواجه خواهد بود. در این مواقع علل بالقوه و فقه در کسب و کار در سازمان نه تنها ناشی از عوامل خارجی مانند بلایای طبیعی، بلکه داخلی از جمله خطای انسانی، اختلال در تاسیسات، حمله‌های سایبری و تهدید آسیب از خارج است. برای اطمینان از اینکه فرآیند کسب و کار می‌تواند در شرایط عادی یا بحرانی دوام بیاورد و در برابر خطرات احتمالی تاب‌آوری داشته باشد، سازمان باید چارچوب مشخصی برای مدیریت تداوم کسب و کار داشته باشد. تداوم کسب و کار فعالیتی است که توسط سازمان انجام می‌شود تا اطمینان حاصل شود که کارکردهای حیاتی کسب و کار برای مشتریان، تامین‌کنندگان و سایر نهادهایی که به آن عملکردها دسترسی دارند در دسترس خواهد بود. هدف این پژوهش آنست تا چارچوب مدیریت تداوم کسب و کار را در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) طراحی کند. به منظور دستیابی به این هدف، ۱- تعیین قلمرو چارچوب مدیریت تداوم کسب و کار ایرانداک، ۲- شناسایی ابعاد اصلی چارچوب مدیریت تداوم کسب و کار ایرانداک، و ۳- طراحی جزئیات هر کدام از ابعاد چارچوب مدیریت تداوم کسب و کار ایرانداک مدنظر قرار گرفته است. در گام اول به منظور دستیابی به اهداف اول و دوم، با استفاده از ابزارهای گردآوری مطالعه کتابخانه‌ای و روش‌های تحلیل محتوا و اجماع قلمرو و ابعاد چارچوب مدیریت تداوم کسب و کار در طی شش ماه استخراج خواهد شد. مبتنی بر نتایج گام نخست، در گام دوم نیز در طی شش ماه با استفاده از ابزار مصاحبه نیمه‌ساخت یافته و مطالعه کتابخانه‌ای و روش اجماع جزئیات هر کدام از ابعاد شامل روابط، فرآیندها و دستورالعمل‌ها استخراج و ارائه خواهد شد. نتایج این پژوهش می‌تواند چارچوبی ساختارمند را مدیریت تداوم کسب و کار و کاهش مخاطرات ناشی از وقفه‌ها را در اختیار سیاست‌گذاران و مدیران پژوهشگاه قرار دهد و موجب بهبود عملکرد سازمانی در مواقع بحرانی گردد.

طراحی و توسعه یک چارچوب هنجاری برای تحلیل اخلاقی سیاست‌گذاری علم و فناوری: مورد کاوی نقشه جامع

علمی کشور

امروزه همزمان با رشد و توسعه علم، فناوری و نوآوری، سوال‌هایی درباره تأثیر علم، فناوری و نوآوری بر هنجارهای اجتماعی مطرح شده است. در همین راستا، در قرن ۲۱، معطوف بودن علم، فناوری و نوآوری به منافع بشریت و منافع قابل دسترسی در جامعه از جمله موضوعات اصلی در بحث‌های اخلاقی سیاست‌گذاری علم و فناوری است. نوآوری‌های علمی و فناوریانه برای هر اقتصادی ضروری است، اما برخی از آنها پیامدهای منفی داشته باشد و این پیامدها خود سرمنشأ سوالات اساسی اخلاقی



بوده و موضوعات اخلاقی نظیر دسترسی، برابری، شمول و ... را بوجود می‌آورند. شناخت موضوعات اخلاقی سیاست‌گذاری علم و فناوری، مستلزم بررسی دقیق این حوزه است. با شناخت دقیق موضوعات اخلاقی سیاست‌گذاری علم و فناوری می‌توان یک چارچوب هنجاری تحلیلی را توسعه داد که علاوه بر کمک به سیاست‌گذاران در طراحی و تدوین سیاست‌های اخلاق-مدارانه در حوزه علم و فناوری، می‌توان از آن برای تحلیل اسناد سیاستی علم و فناوری بهره برد. طراحی و توسعه چنین چارچوبی هدف اصلی پژوهش حاضر است. ابعاد و مؤلفه‌های این چارچوب با روش کتابخانه‌ای و مطالعه و بررسی منابع و متون در پیوند با فراقلاقی، اخلاق هنجاری، اخلاق علم و فناوری، و اخلاق سیاست‌گذاری در پایگاه‌های مختلف علمی داخلی (نظیر نورمگز، مگپران، و علم‌نت) و خارجی (نظیر اسکوپوس، امرالد، و ساینس دایرکت) به دست می‌آید؛ سپس ابعاد و مؤلفه‌های احصاء شده با نظرسنجی از گروهی از متخصصان حوزه سیاست‌گذاری علم و فناوری، اخلاق علم و فناوری، و مطالعات اجتماعی علم و فناوری اعتباریابی و نهایی می‌شود. در نهایت، به منظور نشان دادن نحوه کاربست چارچوب هنجاری توسعه‌یافته به سیاست‌گذاران و پژوهشگران، نقشه جامع علمی کشور به عنوان یک سند جامع حوزه علم و فناوری کشور با استفاده از این چارچوب زمینه‌های موضوعی و ابعاد فرآیندی اخلاق در سیاست‌گذاری علم و فناوری تحلیل خواهد شد.

توسعه سیستم پیشنهاددهنده کلیدواژه برای مستندات علمی فارسی بر پایه اطلاعات اصطلاحنامه‌های تخصصی

کلیدواژه‌های یک سند، به خصوص یک سند علمی مانند پایان‌نامه‌های موجود در گنج، بیانگر موضوعات نهفته در سند است که امروزه در سیستم‌های بازیابی اطلاعات به عنوان عناصر کلیدی برای افزایش دقت روش‌های بازیابی، در نظر گرفته می‌شوند. علاوه بر بهبود بازیابی اطلاعات، کلیدواژه‌ها می‌توانند در خلاصه‌سازی خودکار، دسته‌بندی، خوشه‌بندی و نیز بازنامایی فراداده‌های یک سند برای مدیریت بهتر اسناد بکار گرفته شوند. در سیستم‌های ثبت اطلاعات، مانند سامانه ثبت ایرانداک نیز این کلیدواژه‌ها به عنوان بخشی از اطلاعات مهم فراداده‌ای از کاربر (نویسنده سند) دریافت می‌شوند. سپس طی فرایند ویرایش در سامانه ویرایش، این کلیدواژه‌ها توسط نمایه‌سازان تخصصی غنی‌سازی می‌شوند. با توجه به افزایش حجم اسناد ورودی در این دست از سامانه‌ها، نیاز است که اطلاعات در بدو ورود، تا حد امکان و با استفاده از راهکارهای مختلف، درست و کامل دریافت شوند تا در مراحل بعدی با کمترین ویرایش ثبت و نهایی شوند. در حال حاضر در سامانه ثبت، کاربر (نویسنده سند)، تعدادی کلیدواژه برای سند خود وارد می‌نماید که این کلیدواژه‌ها ممکن است به طور کامل و جامع بیانگر کلیه ابعاد تخصصی آن سند نباشند، یا محدود باشند. به همین دلیل نیاز است که در مرحله بعدی نمایه‌ساز نیز در ادامه، این کلیدواژه‌ها را اصلاح یا اضافه نماید. هرچه کیفیت کلیدواژه‌های ورودی در مرحله ثبت توسط نویسنده سند، بهتر باشد، حجم کار در مراحل بعدی کاهش می‌یابد. در این طرح پژوهشی روشی در قالب یک سیستم آزمایشی ارائه می‌شود که برای یک سند، مجموعه‌ای از کلیدواژه‌ها پیشنهاد می‌شود. این روش می‌تواند به عنوان یک ماژول در سامانه ثبت و ویرایش اضافه شود تا فرایند نمایه‌سازی تسهیل گردد. جهت پیشنهاد کلیدواژه برای اسناد که عموماً به آن استخراج کلیدواژه می‌گویند، روش‌های گوناگونی وجود دارد. در برخی از این روش‌ها تنها به محتوی اصلی سند اتکا می‌شود و براساس آن کلیدواژه‌های مناسب استخراج می‌شود. برخی دیگر از روش‌ها از اطلاعاتی فراتر از محتوی سند استفاده می‌کنند که این اطلاعات از پیکره‌ها و مجموعه داده‌های دارای کلیدواژه، و اصطلاحنامه‌ها استخراج می‌شوند. محبی و جلالی منش (۱۳۹۸) در پژوهش خود روشی را پیشنهاد دادند که در آن مجموعه‌ای از کلیدواژه‌ها برای یک سند پیشنهاد می‌شود. در روش پیشنهادی ایشان، برای یک سند، کلیدواژه‌های پیشنهادی بر مبنای اسناد مشابه آن سند در یک مجموعه داده که اسناد آن دارای کلیدواژه هستند، پیشنهاد می‌شوند. بنابراین از محتوی



سند و نیز اطلاعات اصطلاحنامه‌ها برای استخراج کلیدواژه استفاده نمی‌شود. در این پژوهش روشی طراحی ارائه می‌شود که در آن برای یک سند نمایه نشده، بر اساس اطلاعات محتوی سند، اصطلاحنامه‌های تخصصی و نیز اسناد گنج که تا کنون نمایه شده‌اند، مجموعه‌ای از کلیدواژه‌ها پیشنهاد می‌شود. در روش پیشنهادی، واژگان اصطلاحنامه‌ها می‌توانند به عنوان مرجعی هنگام انتخاب عبارات کلیدی از بین عبارات کاندید در روش استخراج کلیدواژه بکار گرفته شوند. برای این منظور سیستمی به صورت آزمایشی طراحی و پیاده‌سازی می‌شود که از طریق API به سامانه گنج برای جست‌وجوی اسناد نمایه شده مشابه، و سامانه اصطلاحنامه‌ها متصل است و این سیستم با بکارگیری روش طراحی شده، کلیدواژه‌های مناسب را برای یک سند ورودی پیشنهاد می‌کند. لازم به ذکر است که این سیستم به منظور نمایش عملکرد و سرعت روش پیشنهادی به صورت آزمایشی طراحی می‌شود. برای ارزیابی عملکرد این سیستم از مجموعه داده حاصل پژوهش محبی و همکاران (۱۴۰۰) استفاده می‌شود.

طراحی و معرفی چارچوبی هنجارین برای تدوین کدهای اخلاق در پژوهش: مورد کاوی منشور و موازین اخلاق پژوهش وزارت عتف

منشور اخلاق پژوهش، مجموعه کدها و رهنمودهای اخلاقی است که حدود اخلاقی اجزای پژوهش را ترسیم می‌کند. به نظر می‌رسد امروزه با وجود گسترش و توسعه منشورها و رهنمودهای اخلاقی، اهتمام به آموزش اخلاق در پژوهش، و همچنین نظارت و ارزیابی فعالیت‌های پژوهشگران در به کارگیری و رعایت این آموزه‌ها، همچنان نقض اصول اخلاقی و تحقق بدرفتاری‌های پژوهشی یکی از مهم‌ترین چالش‌های نهادهای علم و فناوری در سراسر جهان است (Resnik, Rasmussen, 2015, 249-250) & Kissling. تحقیقات متعددی برای شناسایی علت‌ها و انگیزه‌های متنوع در نقض اصول اخلاقی و انجام بدرفتاری‌های پژوهشی صورت گرفته است. برخی از این پژوهش‌ها متمرکز بر چگونگی توسعه و اجرای منشورهای اخلاق در پژوهش است. این طرح پژوهش در نظر دارد، ابتدا به بررسی ماهیت و کارکرد منشورهای اخلاق در پژوهش بپردازد و در ادامه، چارچوب هنجارین مناسبی را برای تدوین و توسعه منشورهای اخلاق پژوهش پیشنهاد ارائه کند. در نهایت، مطابق با این چارچوب هنجارین، «منشور و موازین اخلاق پژوهش وزارت عتف (۱۳۹۰)» مورد نقد و بررسی قرار می‌گیرد. این پژوهش در دو گام تحقق خواهد یافت: در گام اول، از طریق روش کتابخانه‌ای به بررسی ماهیت و کارکرد منشورها و کدهای اخلاق پژوهش و همچنین مطالعه متون و منابع متعدد برای شناسایی شاخص‌های مؤثر در تدوین و توسعه منشورهای اخلاق در پژوهش پرداخته می‌شود. سپس، چارچوب هنجارین برای تدوین منشورهای اخلاق در پژوهش پیشنهاد خواهد شد؛ این چارچوب توسط گروهی کانونی (Focus Group) از متخصصان این حوزه، نظرسنجی، اعتباریابی و نهایی می‌شود. در گام دوم، منشور و موازین اخلاق پژوهش وزارت عتف (۱۳۹۰) به عنوان تنها منشور رسمی اخلاق در پژوهش که اجرای آن به دانشگاه‌ها و موسسات پژوهشی آن وزارتخانه ابلاغ شده است، مطابق با چارچوب هنجارین به‌دست آمده در گام اول مورد نقد و بررسی قرار می‌گیرد.

دسته‌بندی تصویرها در مدارک پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) بر اساس یادگیری عمیق

تصویرها در اسناد علمی حاوی مطالب مهمی هستند. نویسندگان معمولاً خلاصه‌ای از روش پیشنهاد شده و نتایج مهم مقاله را در قالب فلوجارت یا نمودار نمایش می‌دهند. تصویرها اطلاعات زیادی را در زمان کوتاهی منتقل می‌کنند. چنانچه موتورهای جستجو، تصویرهای مربوط به جستجوی کاربر را در کنار فراداده‌های متنی در اختیار او قرار دهند، کاربر با سرعت بیشتری



می‌تواند به اطلاعات مورد نظرش دسترسی پیدا کند. به همین دلیل امروزه تصویرها به عنوان یکی از منابع اطلاعاتی مهم در نظر گرفته می‌شوند و بحث بازیابی آن‌ها از پایگاه‌های داده از موضوعات مهم و به روز است. در «گنج» امکان جستجو بر اساس یک عبارت متنی و بازیابی و نمایش نتایج جستجو در قالب فراداده‌های متنی (عنوان، چکیده، کلیدواژه، پدیدآور، سال انتشار) وجود دارد. لیکن تصویرهای موجود در اسناد «گنج» بازیابی نمی‌شوند. فراهم کردن چنین امکانی در «گنج» به عنوان یک ارزش افزوده می‌تواند آن را از موتورهای جستجوی مشابه متمایز سازد. بازیابی اطلاعات از تصویرها به دو روش بافت محور و محتوا محور امکان پذیر است. در روش محتوا محور، محتوای خود تصویر برای بازیابی در نظر گرفته می‌شود. به دلیل پیچیدگی‌های تصویرهای علمی، جهت استخراج اطلاعات از محتوای تصویرها و استفاده از روش‌های محتوا محور، ابتدا باید آن‌ها را دسته‌بندی کرد. در این تحقیق، دسته‌بندی تصویرهای موجود در اسناد گنج بررسی می‌شود. امروزه اکثر روش‌های دسته‌بندی مبتنی بر یادگیری عمیق است. یک مجموعه داده آموزشی از تصویرهای گنج فراهم می‌شود و برای آموزش یک روش یادگیری عمیق استفاده می‌شود. انتخاب روش یادگیری عمیق که در دسته‌بندی خودکار تصویرهای گنج خروجی قابل قبولی داشته باشد، از اهداف این طرح است.

ساخت پیکره مقایسه‌ای تخصصی از چکیده‌های فارسی و انگلیسی پایان‌نامه‌ها و رساله‌های (پارساهای) ثبت شده در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)

پیکره مقایسه‌ای / تطبیقی، پیکره‌ای است دوزبانه یا چندزبانه که شامل متونی است مشابه در حوزه‌های موضوعی یکسان. در پیکره مقایسه‌ای، برخلاف پیکره موازی، متون لزوماً ترجمه یکدیگر نیستند، اما به یک حوزه یکسان و فراداده یکسان مربوط می‌شوند. نمونه‌ای از پیکره مقایسه‌ای، پیکره‌ای است که از وی‌کی‌پدیا (wikipedia) ساخته شده است و به زبان‌های گوناگون است. چنین پیکره‌هایی این امکان را فراهم می‌آورند که بتوان زبان‌های گوناگون یا گونه‌های زبانی مختلف را در بافت مشابه مقایسه کرد و از تحریف اجتناب ناپذیر که در ترجمه متون در پیکره‌های موازی ایجاد می‌شود، پرهیز کرد. پیکره‌های مقایسه‌ای می‌توانند از متون عمومی ساخته شوند که امکانات گوناگونی را برای تحلیل گفتمان، کاربرشناسی، تجزیه و تحلیل ژانرهای متون و زبان‌شناسی اجتماعی فراهم می‌کنند؛ نمونه‌هایی از چنین پیکره‌هایی می‌تواند شامل مجموعه مدخل‌های دایره-المعارف یا متون ادبی یک دوره زمانی خاص باشد. اما متداول‌ترین نوع پیکره‌های مقایسه‌ای که مخاطبان بسیاری دارد، آن‌هایی هستند که به حوزه (های) تخصصی مربوط می‌شوند و دارای تراکم بالای واژگان و اصطلاحات تخصصی هستند. چنین پیکره‌هایی، پیکره تخصصی مقایسه‌ای نامیده می‌شوند. برخی از کاربردهای چنین پیکره‌هایی در پژوهش‌های تطبیقی زبان‌ها، ترجمه ماشینی، فرهنگ‌نگاری محاسباتی و بازیابی اطلاعات است.

در طرح پژوهشی «ساخت پیکره متنی از مقاله‌های پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات»، سامانه‌ای نیز ساخته شد به نام «سامانه پیکره‌های ایرانداک (سایا)» که پیکره‌ها در این سامانه قرار می‌گیرند. اکنون «پیکره پژوهش‌نامه» در این سامانه قرار دارد و پیکره تخصصی دیگری (از کتاب‌های دیجیتال ایرانداک) نیز در دستور کار قرار دارد و به سامانه اضافه خواهد شد. در این طرح پژوهشی قصد داریم پیکره تخصصی دیگری را به سامانه پیکره‌های ایرانداک (سایا) اضافه کنیم. این پیکره مقایسه‌ای است و از چکیده‌های فارسی و انگلیسی پایان‌نامه‌ها و رساله‌های (پارساهای) ایرانداک ساخته خواهد شد. در مرحله نمونه‌گیری به بررسی حوزه‌های موضوعی پرداخته خواهد شد و از میان آن‌ها انتخاب خواهد شد. به نظر می‌رسد حداقل تعداد چکیده که برای این پیکره می‌توان در نظر گرفت، احتمالاً بین ۱۰۰ تا ۲۰۰ هزار است که حوزه‌های موضوعی گوناگونی را در بر می‌گیرد.



همچنین همانند دو پیکره تخصصی دیگر ساپا (پیکره پژوهش‌نامه و پیکره‌ای که از کتاب‌های دیجیتال ایرانداک ساخته می‌شود)، در این طرح پژوهشی، متون پیکره برجسب‌گذاری اجزای واژگانی کلام (POS tagging) خواهند داشت. در این راستا، همانند پژوهش‌های پیشین برای متون فارسی (چکیده‌های فارسی) از کدهای ابزار «هضم» استفاده خواهد شد و برای متون انگلیسی (چکیده‌های انگلیسی) از ابزار (POS tagging) از مجموعه ابزارهای پیکره دانشگاه لنکستر استفاده خواهد شد.

پیشنهاد پرتفوی دوره‌های آموزشی حضوری و مجازی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)

آموزش به عنوان یکی از ماموریت‌های بنیادین پژوهشگاه در اساس‌نامه آن آمده است (اساس‌نامه پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران، ۱۳۸۸) و ایرانداک از سال‌ها پیش، هزاران ساعت آموزش حضوری و مجازی را در قالب صدها دوره آموزشی کوتاه‌مدت برای پژوهشگران سراسر کشور برگزار کرده است. با همه‌گیری بیماری کرونا، برگزاری دوره‌های آموزشی ایرانداک نیز مانند دیگر سازمان‌ها به صورت مجازی انجام شد و این شکل از برگزاری مزایا، معایب، فرصت‌ها و تهدیدهایی را برای مدیریت آموزش ایرانداک به همراه داشت. مصاحبه اولیه با مدیران ایرانداک نشان می‌دهد که در حال حاضر مدیریت آموزش در زمینه برگزاری دوره‌های کوتاه‌مدت آموزشی با مشکلات و چالش‌هایی روبروست که مهم‌ترین آنها به شرح زیر است: نخست آنکه هدف پژوهشگاه از برگزاری دوره‌های آموزش کوتاه مدت به روشنی مشخص نیست و برای مدیریت آموزش نیز این هدف یا اهداف تبیین نشده است. مساله دوم نبود معیارهای مشخص برای ارزیابی کارآمدی دوره‌هاست، به عبارتی مشخص نیست که آیا خروجی کنونی مدیریت آموزش از نظر برگزاری این دوره‌ها، مورد قبول است و اگر نیست تا چه اندازه با وضعیت مطلوب فاصله دارد و بر همین اساس برنامه دوره‌های آینده پژوهشگاه از نظر انتخاب دوره‌ها و نیز شکل برگزاری آنها نامشخص است. بر همین اساس این طرح با هدف پاسخ به چالش‌های فوق شامل گام‌های اصلی زیر خواهد بود:

- تعیین اهداف ایرانداک از برگزاری دوره‌های آموزش کوتاه‌مدت
- ارزیابی کارآمدی برگزاری دوره‌های آموزش کوتاه مدت در دو شکل حضوری و مجازی بر مبنای معیارهای احصا شده برای هر یک از اهداف تعیین شده در گام پیشین
- پیشنهاد پورتفوی مطلوب دوره‌های آموزشی برای زمان پسا کرونا
- در گام اول این پژوهش مصاحبه با مدیران پژوهشگاه صورت خواهد پذیرد، گام دوم با استفاده از مطالعه کتابخانه‌ای و تحلیل آماری اطلاعات درآمده و هزینه‌ای و نیز تحلیل اطلاعات مربوط به نظرسنجی شرکت‌کنندگان انجام خواهد شد و در نهایت بر مبنای ارزیابی معیارهای شناسایی شده در گام دوم و منابع در دسترس مدیریت آموزش، چشم‌انداز آینده مدیریت آموزش و پرتفوی دوره‌های آتی ارائه خواهد شد.

حقوق مالکیت ادبی حاکم بر نتایج طرح‌های پژوهشی داخلی و تقاضامحور در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)

مسئله اصلی این پژوهش آن است که حقوق مالکیت فکری نتایج حاصل از انجام طرح‌های پژوهشی داخلی و تقاضامحور در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) کدامند و این حقوق متعلق به کیست (پژوهشگر، ایرانداک، نهاد ثالث).





دیگر این که آیا این حقوق قابل انتقال است یا خیر؟ با توجه به مسئله پژوهش، موضوع پژوهش همه آثار پژوهشی (از جمله کتاب یا مقاله و یا سخنرانی) را پوشش نمی‌دهد، بلکه تنها بر نتایج طرح‌های پژوهشی متمرکز است. اهداف اصلی پژوهش عبارتند از: ۱) تبیین گونه‌های حقوق مالکیت ادبی که درباره نتایج طرح پژوهشی (اعم از طرح‌های پژوهشی داخلی و تقاضامحور در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران: ایرنداک) محقق می‌شوند؛ ۲) تبیین حقوق ایرنداک، عضو هیئت علمی و نهاد ثالث در طرح‌های پژوهشی داخلی ایرنداک و طرح‌های پژوهشی تقاضامحور؛ ۳) بیان شیوه‌های انتقال این حقوق. در کنار این اهداف اصلی، هدف‌های فرعی به این شرح است: ۱) ارائه تصویری از قوانین و مقررات ملی درباره حقوق حاکم بر پژوهش از منظر مالکیت فکری؛ ۲) تبیین مقررات موجود در آیین‌نامه‌های وزارت عفت درباره پژوهش و پژوهشگران. روش پژوهش کنونی، تحلیلی-توصیفی است؛ بدین صورت که در آن، داده‌های گردآوری شده از راه مطالعه کتابخانه‌ای و اسنادی مورد توصیف و تحلیل قرار می‌گیرند.

پژوهش در سه مرحله انجام می‌گیرد: ۱) جمع‌آوری داده‌ها و فیش برداری (۷ ماه)؛ ۲) تحلیل و توصیف یافته‌ها (۴ ماه)؛ ۳) جمع‌بندی و ارائه گزارش نهایی که با احتساب ۲ ماه همپوشانی گام ۱ و ۲ جمعاً در ۱۲ ماه انجام خواهد شد.

تقاضامحور - تدوین سند برنامه راهبردی و برنامه اجرایی ایجاد مدیریت اسناد و مدارک شهرداری تهران

بخشی از اقدامات و فعالیت‌های شهرداری تهران که از ابتدای تاسیس تا کنون در قالب اسناد و مدارک با صرف هزینه و وقت بسیار تولید و یا انتشار یافته است، در بردارنده اطلاعات و تجربیات گرانبهایی هستند که در تعالی و توسعه شهر تهران نقش بی‌بدیل بر عهده دارند. این اسناد و مدارک از جنبه‌های گوناگون تاریخی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، هویتی و نمادین، دارای اهمیت فراوان و غیرقابل جایگزین هستند. تولید، فراهم‌آوری، سازماندهی، ذخیره و نگهداری، و دسترس‌پذیری آنها از موضوعات قابل توجه برای حفظ هویت شهر تهران به شمار می‌شود. شهرداری تهران نیز برای حفظ هویت و سابقه تاریخی خود نیازمند ساز و کاری برای حفظ و بهره‌برداری از آنها و دسترس‌پذیری آنها برای شهروندان، پژوهشگران و دیگر نیازمندان به این اسناد و مدارک است. ایجاد مدیریت اسناد و مدارک شهرداری تهران، مسیری است که از طریق آن می‌توان آن را تحقق بخشید و به عنوان یکی از ابزارهای مدیریتی در تهیه برنامه‌های جاری و تصمیم‌گیری برای حفظ هویت شهری از آن استفاده کرد. در این راستا ضرورت دارد اسناد موجود به صورت طبقه‌بندی شده در یک مرکز استاندارد و مجهز به صورت یکپارچه نگهداری و عرضه گردد تا ضمن اجتناب از اقدامات موازی و تکراری، زمینه‌ی مطالعه و پژوهش در خصوص مستندات و اطلاعات شهری نیز برای پژوهشگران و علاقمندان فراهم شود و زمینه لازم برای حفظ هویت شهر تهران فراهم شود.

تقاضامحور - ترجمه کتاب *After Method: Mess in the Social Science Research*، نوشته جان لا منتشر شده

در سال ۲۰۰۴

روش‌های متعارف علوم اجتماعی چه انگاره‌هایی درباره جهان دارند و با این پیش‌فرض‌ها چه چیز به دست می‌آورند و چه چیز از کف می‌دهند؟ این پرسشی است که کتاب پساروش؛ آشفتگی در پژوهش علوم اجتماعی می‌کوشد آن را تحلیل کند و به آن پاسخ دهد. این کتاب، با عیان کردن مبانی و مفروضات متافیزیکی روش‌های کنونی، که آنها را مفروضات متافیزیکی اروپایی-آمریکایی می‌خواند، در پی این است که محدودیت‌های این روش‌ها را نشان دهد و استدلال کند که جهان لزوماً آن چیزی نیست که این روش‌ها در پی بازنمایی آن‌اند. جهان بسیار سیال‌تر و نامعین‌تر، پراکنده‌تر، و پیچیده‌تر از آنی است که این



روش‌ها می‌انگارند و به تصویر می‌کشند. در نتیجه، در عین اینکه این روش‌ها در جاهایی ممکن است مفید باشند و عملاً چنین هم هستند، حساست و امپریالیسم روش‌شناسانه‌شان باعث می‌شود از بسیاری روش‌های بدیل با مفروضات متافیزیکی متفاوت غافل شوند و آگاهانه یا ناآگاهانه آنها را سرکوب کنند. نتیجه این سرکوب این است که از فهم بسیاری از جوانب جهان درمی‌مانیم یا فهمی معوج از آنها به دست می‌آوریم. این را از سه جمله نخست کتاب می‌توان دریافت: «چه روی می‌دهد وقتی علوم اجتماعی سعی می‌کند چیزهای پیچیده، پراکنده، و آشفته را توصیف کند؟ ادعا خواهیم کرد که آنها را به گند می‌کشد». بنابراین، این کتاب، در عین حفظ روش‌های فعلی، مدعی است که ناکافی و کوتاه‌نظرانه‌اند و نیاز است که رویکرد انعطاف‌پذیرتر و گشاده‌دست‌تری به روش داشته باشیم. «این کتاب به تفصیل از شیوه‌ای اندیشیدن درباره روش دفاع می‌کند که گسترده‌تر، انعطاف‌پذیرتر، گشاده‌دست‌تر، و از جهات خاصی کاملاً متفاوت با شیوه بسیاری از برداشتهای متعارف است».

تقاضامحور مدیریت ترجمه کتاب INTERNET OF THINGS نوشته مرسدس بانز و گراهام مایکل، منتشرشده در سال

۲۰۱۷

اینترنت اشیا چیست؟ اینترنت اشیا اشاره به کاربردها و فرایندهای متعددی دارد که نتیجه دادن نشانی شبکه به اشیا و مجهز کردن آنها به حس گرهاست. این گونه اتصال‌ها میان حس گرها، اشیا و شبکه‌ها به شکل فزاینده‌ای تبدیل به بخش مهمی از تجربه اینترنت شده است. وقتی ما اشیا پیرامون خود را به حس گرها مجهز و آنها را به شبکه‌ها متصل می‌کنیم آنها قابلیت‌های تازه‌ای می‌یابند- در این کتاب به این قابلیت‌ها مهارت می‌گوییم. منظور ما از مهارت توانایی خاصی است که اشیا پیش از این نداشتند- مانند توانایی دیدن، سخن گفتن با افراد یا ردیابی آنها. ما این مهارت‌ها را فصل به فصل مطالعه و ارزیابی خواهیم کرد. ما، به‌طور ویژه، تغییراتی را بررسی می‌کنیم که نتیجه ابعاد ارتباطاتی جدیدی هستند که اینترنت اشیا میسر می‌کند.

تقاضامحور مدیریت، برنامه‌ریزی، سازماندهی، رهبری و به نتیجه‌رسانی هسته طراحی بازی برای سیاست‌گذاری

سیاست‌گذاران به طور فزاینده‌ای با چالش‌های بزرگ‌تری روبرو می‌شوند، به عنوان مثال کمبود انرژی، خشکسالی و حتی مهاجرت نخبگان و از دست رفتن سرمایه‌های انسانی. به طور همزمان، اتفاقات غیر قابل پیش‌بینی مانند فراگیری بیماری کرونا باعث شده است سیاست‌گذاری سخت‌تر و پیچیده‌تر شود. لذا برای روبرو شدن با این سطح از پیچیدگی نیاز بیشتری به روش‌های هوشمندتر، فراگیرتر و پویاتر برای بالا بردن توانایی سیاست‌گذاران وجود دارد.

استفاده از بازی برای بیان پیچیدگی‌ها و آموزش مفاهیم و اصول سیاست‌گذاری در سال‌های اخیر مورد توجه محققان بسیاری قرار گرفته است. اهمیت پیدا کردن بازی در سیاست‌گذاری به این علت است که آموزش و انتقال مفاهیم از طریق بازی می‌تواند بسیار سریع‌تر و عمیق‌تر از روش‌های آموزش سنتی عمل کند. بررسی تاثیر بسیاری از سیاست‌ها به دلیل تاثیرات منفی آن بر اجتماع و یا هزینه‌های اجرای آن در عالم واقع امکان ندارد. بازی‌ها می‌توانند با فراهم کردن یک محیط مجازی این امکان را به سیاست‌گذاران بدهند که سیاست‌ها را آزمایش و نتایج آنها را مشاهده کنند. به طور خلاصه بازی می‌تواند یک ابزار سازنده برای آموزش و انتقال مفاهیم باشد که فواید زیر را نیز به همراه دارد:

حل مسائل پیچیده و واقعی و مرتبط با محیط از سوی یادگیرندگان
فراهم کردن مذاکره اجتماعی به منزله بخشی از یادگیری



بهره‌گیری از دیدگاه‌ها و بازنمایی‌های گوناگون

تشویق به مالکیت یادگیری (مسئول بودن یادگیرنده و فعال بودن)

پرورش خودآگاهی در فرآیند ساخت دانش

تقاضامحور - سنجش بهره‌وری فعالیت‌ها در شرکت مادر تخصصی و صندوق‌های حمایت از توسعه بخش کشاورزی و ارائه راهکارهای ارتقاء آن

یکی از ارکان مهم در چشم‌انداز شرکت مادر تخصصی صندوق حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی، ارتقاء مستمر نرخ رشد و کیفیت سرمایه‌گذاری و همچنین بهره‌وری در بخش کشاورزی است. از سوی دیگر، نهادهای سیاست‌گذار و حاکمیتی در توسعه و بهبود بهره‌وری، همه سازمان‌های دولتی را ملزم به توجه روزافزون به این مفهوم نموده و برنامه‌ریزی برای بهبود آنرا خواستار شده‌اند. این موضوع در قالب بند (و) از تبصره ۱۸ قانون بودجه کل کشور سال ۱۴۰۱ نیز به طور ویژه مورد تاکید قرار گرفته است. لذا اندازه‌گیری و تحلیل بهره‌وری در شرکت مادر تخصصی صندوق حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی و نیز در صندوق‌های حمایت از توسعه بخش کشاورزی در این پژوهش مورد توجه است. بر این اساس، پروژه سنجش بهره‌وری فعالیت‌ها در شرکت مادر تخصصی و صندوق‌های حمایت از توسعه بخش کشاورزی با هدف ارزیابی و کمک به ارتقاء سطح بهره‌وری و ارائه راهکارهای بهبود صورت خواهد پذیرفت.

تقاضامحور - طراحی داشبورد رصد پلتفرم‌های رسانه اجتماعی با هدف تحلیل و پیش‌بینی پدیده‌های مرتبط با خشکسال

طراحی داشبورد رصد پلتفرم‌های رسانه اجتماعی با هدف تحلیل و پیش‌بینی پدیده‌های مرتبط با خشکسالی است. در این پروژه، داشبوردی برای تحلیل محتوای پلتفرم‌های رسانه اجتماعی و چرایی و چگونگی شکل‌گیری رفتار مخاطبان این پلتفرم‌ها در مورد مقوله خشکسالی برای شرکت مدیریت منابع آب ایران توسعه داده خواهد شد. شناسایی واکنش کاربران در برابر خشکسالی، در بستر یک داشبورد اختصاصی و کمک به تحلیل درست از رفتار مخاطبان در قبال این مقوله، از اهداف این پروژه است. این در حالی است که تاکنون تلاشی برای درک مقوله‌ی خشکسالی در بستر پلتفرم‌های رسانه اجتماعی و استفاده از آن برای شناسایی رفتار افراد در دنیای واقع صورت نگرفته است. درک مفهومی از تحلیل این مقوله با استفاده از تحلیل داده‌های رسانه‌های اجتماعی، می‌تواند پدیده‌ها و بحران‌های آتی در حوزه خشکسالی را شناسایی و به اقدام‌های مناسب و به موقع کمک نماید. این پروژه برای زبان فارسی پیش‌بینی شده است و بر روی داده‌های شبکه اجتماعی توئیتر، پیام‌رسان تلگرام و داده‌های سایت‌های خبری، کار خواهد کرد.

تقاضامحور - طراحی برنامه آموزشی برای مدیران کنترل کیفیت

آموزش یکی از مهم‌ترین عواملی است که تاثیر قابل توجهی بر ارتقاء تعالی هر سازمانی دارد. تکنیک‌ها و برنامه‌های ارتقاء بهره‌وری نمی‌تواند بدون پرسنل آموزش دیده، اثربخشی قابل توجهی داشته باشد. یکی از دلایل پایین بودن بهره‌وری در اکثر جوامع این است که متأسفانه آموزش که نتیجه مستقیم آن، ارتقاء سطح علمی و تخصصی شاغلان در سازمان‌های مختلف است، به فراموشی سپرده شده است. در این پژوهش، معیارهایی مانند توانمندی ارزیابی ریسک، قابلیت انجام کار تیمی، و



توانمندی‌های رهبری برای ارزیابی مدیریت کنترل کیفیت مورد بحث قرار می‌گیرد. بررسی وضعیت موجود مدیران به کار گرفته شده در صنایع نشان می‌دهد بسیاری از این افراد در بدو استخدام، نیازمندی‌های اولیه یک مدیر کنترل کیفیت را دارا نبوده و لازم است برخی آموزش‌های کلیدی را به صورت فشرده دریافت کنند. از این رو در قالب این پروژه بنا داریم تا به بازنگری آموزش مذکور پرداخته تا با برطرف کردن نواقص ذکر شده، سطح توانمندی مدیران کنترل کیفیت عملکرد صنایع را ارتقا بخشیم.

تقاضامحور شناسایی و ارزش‌گذاری سنجش‌های سنجش تأثیر پژوهش در ایران

علم و پژوهش بیش از هر زمان دیگری، در قرن بیست و یکم، در کانون توجه کشورهای گوناگون هستند و به ابزاری برای نشان دادن قدرت تبدیل شده‌اند. از همین رو، دولت‌ها تلاش می‌کنند روز به روز بر توان علمی خود بیفزایند تا در رقابت جهانی از قافله جا نمانند؛ بودجه بخش پژوهش را سالانه افزایش می‌دهند، افراد بیشتری در این وادی به کار می‌گیرند، در زمینه‌های پژوهشی با هم‌دیگر همکاری می‌کنند، و برنامه‌ها و سیاست‌هایشان را در این زمینه گسترش می‌دهند. بنیان و انگیزه تمام این تلاش‌ها بر این پایه استوار است که علم و پژوهش (شاید) بر بسیاری از عرصه‌های دیگر - از فرهنگ گرفته تا اقتصاد - تأثیرگذار است. «تأثیر پژوهش» به معنی کاربردهای مثبت و سودآوری است که پژوهش در عرصه‌های دیگری مانند اجتماع، اقتصاد، محیط زیست، فرهنگ، بهداشت، و غیره دارد. بنابراین، نباید تأثیر پژوهش بر این عرصه‌ها را با تأثیر صرف پژوهش بر خود محیط دانشگاهی و پژوهشی (برای نمونه، سنجش‌های سنجش عملکرد دانشگاهی) اشتباه گرفت. «تأثیر پژوهش» از دغدغه‌های مهم سیاست‌گذاران و دولت‌مردان نیز به شمار می‌آید، چراکه می‌خواهند ببینند سرمایه‌گذاری در این بخش با بازدهی همراه بوده است یا نه. آموزش و پژوهش، دگرسنجی، بهداشت، اقتصاد، سیاست‌گذاری، اجتماع، محیط‌زیست، امنیت و دفاع، فرهنگ، و خدمات از کلیدی‌ترین ابعادی هستند که پژوهش می‌تواند بر آنها تأثیرگذار باشد. این ابعاد خود هر یک شاخص‌ها و سنجش‌هایی دارند که قابل اندازه‌گیری‌اند. با این حال درباره‌ی درستی و جامعیت این ابعاد هنوز هم‌نویایی نیست و ممکن است در بافت‌های گوناگون این ابعاد نیز متفاوت باشند. از سوی دیگر هنوز روشن نیست که شدت و اندازه‌ی تأثیر پژوهش بر هر یک از این ابعاد چگونه است و کدام بعدها نسبت به دیگران اهمیت بیشتری دارند. هدف از این پژوهش شناسایی ابعاد، شاخص‌ها، و سنجش‌های تأثیر پژوهش در یک چارچوب فراگیر و اعتبارسنجی آنها با یاری متخصصان، حرفه‌مندان، و سیاست‌گذاران این حوزه است. افزون بر این، پژوهش کنونی به دنبال وزن‌دهی به هر یک از ابعاد، شاخص‌ها، و سنجش‌های تأثیر پژوهش است تا بتوان تأثیر برنامه‌ها و سیاست‌های گوناگون را به شکل شاهدمحور ارزیابی کرد. در گام نخست این پژوهش، دیدگاه متخصصان سیاست‌گذاری علم (و دیگر زمینه‌های در پیوند) درباره‌ی سنجش‌ها، شاخص‌ها، و بُعدهای تأثیر پژوهش در ایران گرفته و تحلیل خواهند شد. در این گام از مصاحبه‌های ساخت‌یافته بهره خواهیم برد. در گام بعدی، سنجش‌ها، شاخص‌ها، و بُعدهای تأثیر پژوهش، برای وزن‌دهی به روش AHP به متخصصان و حرفه‌مندان سپرده خواهد شد. سرانجام، در گام پایانی، بر پایه‌ی داده‌های گردآوری شده، سامانه‌ای برای پایش تأثیر پژوهش طراحی و پیاده‌سازی می‌شود. به نظر می‌رسد، این پژوهش نخستین کوشش در ایران برای اعتباریابی و وزن‌دهی ابعاد، شاخص‌ها، و سنجش‌های گوناگون تأثیر پژوهش‌های دانشگاهی بر جامعه در چارچوبی فراگیر است. یافته‌های این پژوهش می‌تواند در سیاست‌گذاری‌های کلان آموزشی و پژوهشی در زیست‌بوم آموزش عالی ایران به کار گرفته شود. افزون بر این، ذی‌نفعان پژوهش‌های دانشگاهی همانند مؤسسه‌های پژوهشی، اعضای هیئت علمی، دانشجویان، پشتیبانان پژوهش،



سیاست‌گذاران، و غیره می‌تواند بر پایه چارچوب پیشنهادی برنامه‌ها و راهبردهای خود را ارزیابی کنند و در بهبود آنها گام بردارند.

تقاضامحور ∞ مفهوم‌سازی، طراحی، و ساخت نظام رتبه‌بندی رؤیت‌پذیری مؤسسه‌های آموزش عالی

امروزه بیش از هر زمان دیگری، مؤسسه‌های آموزش عالی متأثر از فشارهای گوناگون برای افزایش کارآمدی و تأثیر خود در فضای علمی، صنعت، و جامعه هستند. مؤسسه‌هایی که تأثیرگذاری بیشتری دارند، منابع مالی بیشتری جذب می‌کنند، استعدادهای بهتری استخدام می‌کنند، و آوازه و برند توانمندتری دارند. اما بسترسازی برای حضور موفق مؤسسه‌ها در فضای علمی، صنعت، و جامعه مستلزم رؤیت‌پذیری آنها از سوی پژوهشگران، کارفرمایان، نهادها، سیاست‌گذاران، و عامه مردم است. از سوی دیگر، رؤیت‌پذیری به عنوان سرآغاز بازیگری فعال مؤسسه‌ها در عرصه‌های ملی و جهانی در نظر گرفته می‌شود و به عنوان یکی از ارکان اصلی مؤسسه‌های آموزش عالی، از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است. یکی از راه‌های افزایش رؤیت‌پذیری مؤسسه‌های آموزش عالی فراهم کردن سازوکاری است که این مؤسسه‌ها بتوانند در زمینه رؤیت‌پذیری با یک‌دیگر رقابت کنند. ارزیابی، مقایسه، و رتبه‌بندی چنین سازوکاری است که می‌تواند مؤسسه‌ها را به سوی به کار بستن ابزارها و راهکارهایی برای رؤیت‌پذیری بیشتر سوق دهد. هدف این پژوهش، شناسایی شاخص‌ها و سنجه‌های سنجش رؤیت‌پذیری در یک چارچوب فراگیر و ساخت یک نظام رتبه‌بندی در این حوزه است. در گام نخست این پژوهش، با مرور و مطالعه نوشته‌ها و ادبیات علمی در زمینه رؤیت‌پذیری، کلیدی‌ترین شاخص‌ها و سنجه‌های سنجش رؤیت‌پذیری شناسایی خواهند شد. در گام دوم، دیدگاه متخصصان سیاست‌گذاری علم (و دیگر زمینه‌های در پیوند) درباره سنجه‌ها و شاخص‌ها رؤیت‌پذیری در ایران گرفته و تحلیل خواهند شد. در این گام، از جلسه (های) بارش فکری بهره‌برداري خواهد شد. در گام بعدی، سنجه‌ها و شاخص‌های رؤیت‌پذیری، برای وزن‌دهی - به روش AHP و وزن‌دهی ساده - به متخصصان و حرفه‌مندان سپرده خواهند شد. سرانجام، در گام پایانی، بر پایه داده‌های گردآوری شده، سامانه‌ای برای پایش، سنجش، و گزارش رؤیت‌پذیری مؤسسه‌های آموزش عالی طراحی و پیاده‌سازی می‌شود. به نظر می‌رسد، این پژوهش نخستین کوشش در ایران و جهان برای اعتباریابی و وزن‌دهی شاخص‌ها و سنجه‌های گوناگون سنجش رؤیت‌پذیری دانشگاهی مؤسسه‌های آموزش عالی در چارچوبی فراگیر است. یافته‌های این پژوهش می‌تواند در سیاست‌گذاری‌های کلان آموزشی و پژوهشی در زیست‌بوم آموزش عالی ایران به کار گرفته شوند. افزون بر این، ذینفعان آموزش عالی - همانند مدیران مؤسسه‌های آموزش عالی، سیاست‌گذاران علم، و غیره - می‌تواند بر پایه چارچوب پیشنهادی برنامه‌ها و راهبردهای خود را در زمینه رؤیت‌پذیری ارزیابی کنند و در بهبود آنها گام بردارند.

تقاضامحور ∞ مفهوم‌سازی، طراحی، و ساخت نظام رتبه‌بندی رؤیت‌پذیری پارک‌های علم و فناوری

پارک‌های علم و فناوری نقش مهم و برجسته‌ای در زیست‌بوم علم، فناوری، و نوآوری دارند و یکی از حلقه‌های کلیدی در تبدیل دانش به محصول هستند. با این حال، اگر کار و فعالیت و محصولات این پارک‌ها توسط جامعه دیده نشوند، این واحدها نمی‌توانند به حداکثر توان خود دست یابند. یکی از راه‌های افزایش رؤیت‌پذیری پارک‌های علم و فناوری فراهم کردن سازوکاری است که بتوانند در زمینه رؤیت‌پذیری با یک‌دیگر رقابت کنند. ارزیابی، مقایسه، و رتبه‌بندی چنین سازوکاری است که می‌تواند پارک‌ها را به سوی به کار بستن ابزارها و راهکارهایی برای رؤیت‌پذیری بیشتر سوق دهد.





هدف این پژوهش، شناسایی شاخص‌ها و سنجه‌های سنجش رؤیت‌پذیری در یک چارچوب فراگیر و ساخت یک نظام رتبه‌بندی در این حوزه است. در گام نخست این پژوهش، با مرور و مطالعه نوشته‌ها و ادبیات علمی در زمینه رؤیت‌پذیری، کلیدی‌ترین شاخص‌ها و سنجه‌های سنجش رؤیت‌پذیری شناسایی خواهند شد. در گام دوم، دیدگاه متخصصان سیاست‌گذاری فناوری و نوآوری (و دیگر زمینه‌های در پیوند) درباره سنجه‌ها و شاخص‌ها رؤیت‌پذیری در ایران گرفته و تحلیل خواهند شد. در این گام، از جلسه (های) بارش فکری بهره‌برداری خواهد شد. در گام بعدی، سنجه‌ها و شاخص‌های رؤیت‌پذیری، برای وزن‌دهی - به روش AHP و وزن‌دهی ساده - به متخصصان سپرده خواهند شد. سرانجام، در گام پایانی، بر پایه داده‌های گردآوری شده، سامانه‌ای برای پایش، سنجش، و گزارش رؤیت‌پذیری پارک‌های علم و فناوری طراحی و پیاده‌سازی می‌شود. به نظر می‌رسد، این پژوهش نخستین کوشش در ایران و جهان برای اعتباریابی و وزن‌دهی شاخص‌ها و سنجه‌های گوناگون سنجش رؤیت‌پذیری پارک‌های علم و فناوری در چارچوبی فراگیر است. یافته‌های این پژوهش می‌تواند در سیاست‌گذاری‌های کلان فناوری و نوآوری ایران به کار گرفته شوند. افزون بر این، مدیران پارک‌های علم و فناوری ایران می‌توانند بر پایه چارچوب پیشنهادی برنامه‌ها و راهبردهای خود را در زمینه رؤیت‌پذیری ارزیابی کنند و در بهبود آنها گام بردارند.

۱-۳-۵. رساله‌های دانشجویان دکتری

ایرانداک از سال ۱۳۹۰ در راستای مأموریت‌های خود دانشجوی دکتری می‌پذیرد. این دانشجویان در سه رشته مدیریت فناوری اطلاعات، مهندسی فناوری اطلاعات، و علم اطلاعات و دانش‌شناسی در ایرانداک دوره دکتری خود را می‌گذرانند. در سال ۱۴۰۱ از شش رساله دکتری در دست انجام، دو رساله با موفقیت دفاع شد. آماری از رساله‌ها در نمودار ۱-۸ آمده است.





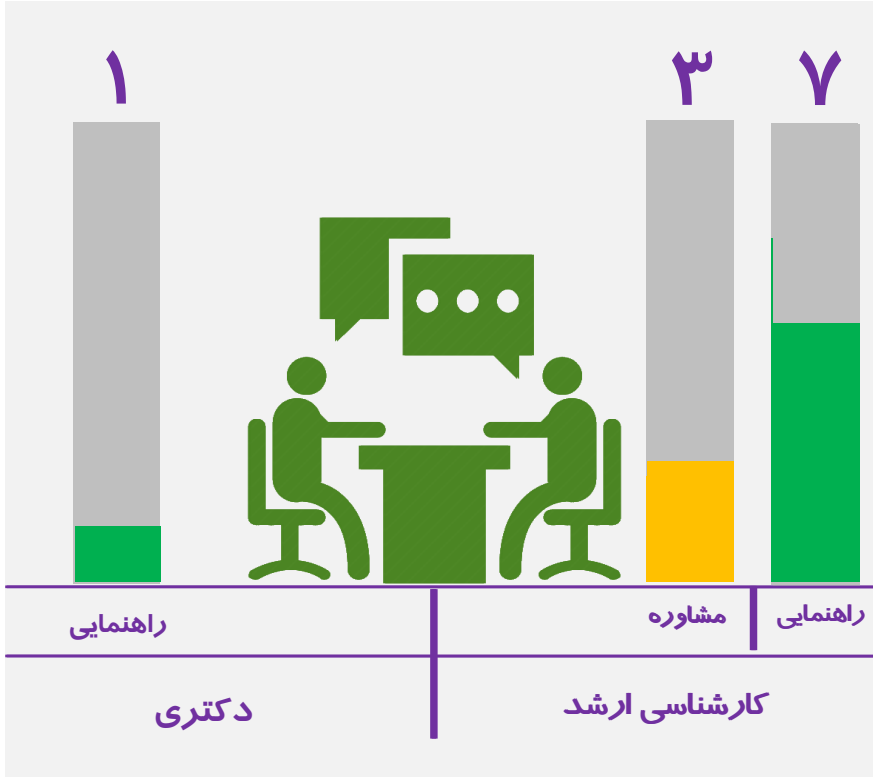
نمودار ۱-۸ دستاوردهای پژوهشی ایرانداک: رساله‌های دکتری

۱-۳-۶. راهنمایی و مشاوره دانشجویان

از دیگر کارهای استادان ایرانداک، راهنمایی و مشاوره پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری در زمینه مدیریت، فناوری اطلاعات، علم اطلاعات و دانش‌شناسی، و دیگر



رشته‌های در پیوند است. این راهنمایی‌ها و مشاوره‌ها تنها ویژه دانشجویان دکتری ایرانداک نیست و برخی نیز به دانشجویان نهادهای دیگر داده شده‌اند. آماری از راهنمایی و مشاوره استادان ایرانداک در نمودار ۹-۱ آمده است.



نمودار ۹-۱. دستاوردهای پژوهشی ایرانداک: راهنمایی و مشاوره به دانشجویان

۱-۳-۷. پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات

از دستاوردهای دیگر ایراندک مدیریت و روزرسانی «پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات» است که گزارش پژوهش‌های نوین را در قالب مقاله‌های پژوهشی، مروری، و مطالعه موردی در زمینه نظریه‌پردازی، رهیافت‌های فلسفی، روش‌شناسی، روندپژوهی، آینده‌نگاری، معماری، مدل، الگوریتم، استاندارد، رهنمود، زبان، جنسیت، آموزش، و یادگیری؛ در قلمرو «اطلاعات و دانش علمی و فناورانه» و در پیوند با محورهای زیر، برای بررسی و انتشار می‌پذیرد:

۱. پردازش اطلاعات

تولید، فراهم‌آوری، و انتقال

سازمان‌دهی

ذخیره و بازیابی

حفظ و آرشیو

۲. جامعه و اطلاعات

انسان و اطلاعات

سیاست‌گذاری

اخلاق و حقوق



پژوهش‌نامه
پردازش و
مدیریت
اطلاعات

نشریه علمی
(رشته بین‌رشته‌ای)

دوره ۳۷ شماره ۲ تابستان ۱۴۰۱ شماره پیاپی ۱۱۰

- پیش‌بینی روند توسعه پژوهش‌های علم اطلاعات و دانش‌های ایران با استفاده از شبکه‌های عصبی عمیق
- فرآیند یادآوری فرقه‌ها، عقاید و دستاوردهای
- ارائه مدل مفهومی پیش‌بینی نظام اطلاعاتی از به کارگیری «انگشت‌های جست‌وجوی اکویوتان» بر اساس شناسایی مؤلفه‌های یاداند، شناسایی
- توسعه مدل‌های یاداند و سیستم‌های
- بررسی سنجش بومی سلامت فناوری اطلاعات سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران بر اساس چارچوب «گوتیت ۵»
- به‌کارگیری از روش‌های
- معنایی و برکساره تعریف اینترنت اشیاء در راستای ارائه یک تعریف جامع
- ارزیابی و رتبه‌بندی میزان اثرگذاری شبکه‌های رسانه ملی به منظور خط فارسی صوب، فرهنگساز زبان و ادب فارسی با «گوتیت» رهیافتی نوین از نظریه تصمیم‌گیری‌های چندمعیاره
- شناسایی مؤلفه‌های
- شناسایی قابلیت‌های بسته‌های فیلتر و چیت‌ها در «کتابخانه‌ها» مرور تقابلی
- شناسایی
- بررسی و ارزیابی‌های
- کاربرد یادگیری ماشین متنی بر شبکه عصبی برای شناسایی مستندات علمی
- توسعه
- تجزیه نمودار استنادی در زبان فارسی با استفاده از ماشین‌آردار پیش‌بین
- به‌کارگیری
- ارائه مدل ارزیابی جامعه و فرهنگ‌های اینترنتی بر اساس مدل دانون و مکداین
- به‌کارگیری
- تأثیر «سبب» و «آنتی‌سیتی» داده بر ارزشی تابع شبکه‌های نورون‌لایه با ریاست
- مطالعه موردی حوزه فنی و بهسازی
- بررسی
- توسعه مدل برای شناسایی و شناسایی شبکه و استفاده از روش‌های
- با استفاده از ترکیب شبکه‌های عصبی چندلایه
- (مطالعه موردی: دانشگاه قم)
- توسعه

ارزیابی و تحلیل

مدیریت کیفیت

بازنمایی و دیداری‌سازی

ابزارهای زبانی و زبان‌شناختی

رسانه

مشارکت بخش عمومی و خصوصی



اقتصاد، صنعت، و بازار	دسترسی آزاد، علم آزاد، و داده آزاد
نهاد و سازمان	پایش و ارزیابی تأثیر
نوآوری و کارآفرینی	اشتراک منابع
تعامل انسان و ماشین	تجربه و رابط کاربری
رفتار اطلاع‌یابی	سواد (اطلاعات، دیجیتال، محتوا، و رسانه)
۴. فناوری و اطلاعات	

سیستم‌های مدیریت اطلاعات و دانش	اینترنت اشیا
سیستم‌های هوشمند و پیشنهاددهنده	کسب‌وکار الکترونیک
سیستم‌های جست‌وجو	اکتشاف دانش
معماری‌های پلتفرمی	مدیریت محتوا
امنیت	تحلیل داده‌های کلان
۵. دیگر زمینه‌ها، موضوع‌ها، و فناوری‌های نوین در پردازش و مدیریت اطلاعات و دانش علمی و فناورانه	

این نشریه در نمایه‌نامه‌های معتبر جهانی و ملی همانند «ابسکو»، «اسکوپوس»، و «آی. اس. سی مگیران». نمایه می‌شود. هدف این نشریه گسترش پیوند علمی میان پژوهشگران و فناوران با تولیدکنندگان و نیازمندان علم و فناوری، انتشار تازه‌ترین یافته‌های علمی کشور، افزایش مشاهده‌پذیری آثار ایرانیان در جهان، آگاه‌سازی گروه هدف از گسترش‌های علم و فناوری، ثبت یافته‌های پژوهشی در کشور، شناخت و معرفی پژوهشگران و نوآوران کشور، بهبود دانش و پژوهش در کشور، و گسترش استانداردهای نشر ادواری‌ها در کشور است. در سال ۱۴۰۱ ایرانداک توانسته است شماره‌های سه و چهار از دوره ۳۷ و شماره‌های یک و دو از دوره ۳۸ و همچنین اولین شماره ویژه‌نامه انگلیسی پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات را چاپ و منتشر کند. علاوه بر این، در این سال فراخوان دریافت مقاله دومین ویژه‌نامه انگلیسی‌زبان پژوهش‌نامه با موضوع Evidence based policy making for science and technology منتشر شد که مقالات مربوطه، دریافت، ارزیابی و آماده چاپ شده و به‌زودی به چاپ



خواهند رسید. برپایه خروجی آخرین ارزیابی سامانه رتبه‌بندی نشریات علمی کمیسیون بررسی نشریات علمی کشور، رتبه پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات همچنان بین‌المللی است که با توجه به این مهم، پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات در میان نشریه‌های هم‌گروه خود بالاترین رتبه را دارد. در راستای افزایش یافت‌پذیری، استانداردسازی فراداده، خودکارسازی ثبت و رصد ارجاع‌ها و ... به مقالات پژوهشنامه در سال ۱۴۰۱ کد DOI اختصاص یافت و فرایند اختصاص کد DOI به مقالات سال‌های قبل پژوهشنامه نیز در حال انجام است.

۴-۱. رویدادهای علمی

۱-۴-۱. سخنرانی‌های علمی

برگزاری سخنرانی‌ها یکی از کارهای کلیدی ایرنداک برای اشتراک‌گذاری دانش و تجربه‌های علمی است. همگان نیز می‌توانند از این سخنرانی‌ها بیشتر به گونه رایگان و آزاد بهره‌برند. در سال ۱۴۰۱، ایرنداک در برگزاری ۲۰ سخنرانی علمی نقش داشت که در جدول ۱-۱ نام این سخنرانی‌ها آمده است.

تحلیل ابزارهای سیاستی حمایت از تحقیق و توسعه در نظام علم، فناوری و نوآوری ایران	
ارایه الگوی تحلیل استنادی خودکار پایان‌نامه‌ها و رساله‌های پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج)	
شناسایی نیازمندی‌های طراحی داشبورد سازمانی برای پایش عملکرد پژوهشی مؤسسه‌های آموزشی و پژوهشی ایران در پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج)	
تدوین و تبیین کدهای اخلاقی استادان راهنمای پایان‌نامه‌ها و رساله‌های ایران	
ارائه چارچوب ارزیابی شرکت‌های تحول‌آفرین در حوزه فناوری اطلاعات	
مطالعه پیش‌رمان‌ها و بازدارنده‌های نگارش خلاصه همگان‌فهم برای انتشارات دانشگاهی	
فرایندهای قضایی در رسیدگی به سرقت علمی	
ارائه راهکارهای اجرایی برای بهبود کیفیت اطلاعات پایان‌نامه/رساله‌ها در سامانه ثبت برپایه تکنیک‌های داده‌کاوی	
بررسی و بازنگری ساختار طبقه‌بندی موضوعی پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها در پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج)	
طراحی و ساخت یک ماژول نرم‌افزاری برای استخراج و بازنمایی خودکار پیشنهادهای پژوهش از پایان‌نامه‌ها و رساله‌های پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج)	
شناسایی و ارزش‌گذاری سنج‌های سنجش تأثیر پژوهش در ایران	
نقش پژوهش در صنعت IT: چالش‌ها و راهکارها	
تأثیر پژوهش و مسئولیت‌پذیری مؤسسه‌های آموزش عالی	
سیاست‌های علم و فناوری؛ گذشته و آینده	





فرایندهای قضایی در رسیدگی به سرقت علمی	
بررسی و تحلیل بهره‌گیری از فیلد موضوع در پایگاه‌های اطلاعات علمی ایرانی و خارجی	
شخصیت‌شناسی	
هوش مصنوعی: کاربردها و چالش‌ها	
مبانی و ابزارهای هستان‌نگاری	
استخراج پیشنهادهای پژوهش از پایان‌نامه‌ها و رساله‌های فارسی‌زبان	

جدول ۱-۱. سخنرانی‌های برگزارشده با همکاری پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

۱-۵. آیین‌نامه‌های اجرایی

آیین‌نامه‌های اجرایی از اسناد کلیدی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) هستند که برای آسان‌سازی و کارآمدی کارهای اجرایی بررسی و تصویب می‌شوند. در سال ۱۴۰۱ سه آیین‌نامه اجرایی در ایرانداک بررسی و تصویب شدند. نام این آیین‌نامه‌ها در نمودار ۱-۱۰ آمده است.



نمودار ۱-۱۰. آیین‌نامه‌های اجرایی مصوب در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

۶-۱. منابع اطلاعاتی پشتیبان پژوهش

از آنجا که پژوهش از کلیدی‌ترین مأموریت‌های پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) است، دسترسی به منابع اطلاعاتی پشتیبان این مأموریت بسیار ارزشمند است. از این رو، منابع اطلاعاتی گوناگونی برای پژوهشگران در ایرانداک فراهم شده‌اند. در نمودار ۱-۱۱ آماری از منابع اطلاعاتی پشتیبان پژوهش در ایرانداک آمده است.



نمودار ۱-۱۱. منابع اطلاعاتی پشتیبان پژوهش در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران



۷-۱. شورای پژوهش

«شورای پژوهش» مؤسسه‌های پژوهشی، بالاترین مرجع تصمیم‌گیری در پژوهش هستند و در راستای هدف‌ها و وظایف خود، در کنار بررسی پیشنهاد‌های پژوهشی دریافتی در نشست‌های تخصصی، دربارهٔ اجرا، اجرا نشدن، یا ویرایش آنها نیز تصمیم می‌گیرند. نظارت بر اجرای طرح‌های پژوهشی، نگارش و پیشنهاد سیاست‌ها، هدف‌ها و خط‌مشی پژوهشی، و فراهم‌آوری و نگارش آیین‌نامه‌های گوناگون پژوهشی از وظایف مشترک شورای پژوهش در مؤسسه‌های پژوهشی است. بر پایهٔ مادهٔ ۱۲ «آیین‌نامهٔ جامع مدیریت دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی»، شوراهای تخصصی از جمله شورای پژوهش، اولین سطح بخشی مؤسسه است که سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی را در بخش‌های گوناگون مؤسسه برای هماهنگی کارهای اجرایی و برنامه‌ریزی در بخش در پیوند و پیشنهاد به شورای مؤسسه و هیئت رئیسه انجام می‌دهد. در نمودار ۱-۱۲ نمایی از عملکرد شورای پژوهش در سال ۱۴۰۱ آمده است.



نمودار ۱-۱۲. عملکرد شورای پژوهش پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران



۸-۱. خدمات‌های دانش‌بنیان

محصول‌ها و خدمات‌های دانش‌بنیان نقشی کلیدی در زیست‌پذیری نهادهای امروزی دارند. پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران نیز برای پیشبرد مأموریت‌ها و هدف‌های خود چندین خدمت دانش‌بنیان برای کاربرانش فراهم کرده است. این خدمات‌ها در سه گروه پژوهش و فناوری (نمودار ۱۳-۱)، اطلاعات و فناوری اطلاعات (نمودار ۱۴-۱)، و مشاوره و مدیریت (نمودار ۱۵-۱) دسته‌بندی شده‌اند.



اصطلاح‌نامه‌نگاری

نگارش آنتولوژی و هستان‌شناسی

پردازش زبان طبیعی

ساخت پیکره‌های متنی تخصصی بر پایه داده‌های علمی و فنی ایرانداک

آینده‌نگاری علم، فناوری، و نوآوری

راهکارهای هوش کسب‌وکار و ساخت داشبوردهای مدیریتی

شناخت نقشه راه فناوری

مرور سیستماتیک و متاآنالیز

تحلیل لاگ و رفتار کاربران

ترسیم ساختار انتشارات علمی و تحلیل روند پژوهش

تحلیل اطلاعات علمی و فنی

ارزیابی اثربخشی پژوهش‌ها با سنجش‌های جایگزین

طراحی و تحلیل پروتکل‌های رایانه‌ای امن

طراحی و اجرای نظام‌های اشتراک منابع و همکاری سازمان‌ها

طراحی و برگزاری کارگاه‌های آموزشی تخصصی

پذیرش دانشجوی دکتری برای انجام طرح‌های پژوهشی تقاضامحور

نمودار ۱-۱۳. خدمت‌های دانش‌بنیان ایرانداک: پژوهش و فناوری





طراحی و ساخت سامانه ثبت اطلاعات علمی و فناوریانه

طراحی و ساخت سامانه نمایه‌سازی اطلاعات علمی و فناوریانه

طراحی و ساخت سامانه اشاعه اطلاعات علمی و فناوریانه

طراحی و ساخت پایگاه‌های اطلاعات علمی و فناوریانه موضوعی

طراحی و ساخت دروازه‌های اطلاعات موضوعی کنترل کیفیت شده

طراحی و بهبود کیفیت داده‌ها در سامانه‌های اطلاعات

طراحی و راه‌اندازی مراکز اطلاعات علمی و فناوریانه سازمانی و موضوعی

تحلیل، طراحی، و ساخت وب‌سایت‌های سازمانی

نمایه‌سازی اسناد و اطلاعات علمی و فنی

اشاعه گزینشی اطلاعات

طراحی و ساخت سامانه‌های اطلاعات مکانی وب‌بنیاد

طراحی و ساخت سامانه‌های پیشنهاددهنده

طراحی و پیاده‌سازی الگوریتم‌های یادگیری ماشین در کاربردهای گوناگون

طراحی و ساخت سامانه‌های تحلیل کلان‌داده

داده کاوی

هوشمندی فناوری با روش‌های فناوری کاوی

طراحی و ساخت سامانه‌های هوش و تحلیل کسب‌وکار سازمانی

طراحی و ساخت سامانه‌های تشخیص تقلب

شخصی‌سازی محیط‌های یادگیری الکترونیکی

نشر الکترونیکی

طراحی و ساخت شبکه‌های اجتماعی حرفه‌ای تخصصی

طراحی و ساخت سامانه‌های مدیریت اطلاعات آزمایشگاهی

نمودار ۱-۱۴. خدمات‌های دانش‌بنیان ایرانداک: اطلاعات و فناوری اطلاعات



برنامه‌ریزی راهبردی: پیاده‌سازی و ارزیابی

برنامه‌ریزی راهبردی بازار و طراحی سیستم توزیع

پیاده‌سازی برنامه راهبردی با رویه‌های کاری

سیاست‌گذاری با رویکرد تفکر سیستمی

برنامه‌ریزی راهبردی بازار و طراحی سیستم توزیع

تحلیل و آسیب‌شناسی خدمات دولت الکترونیک

افزایش مشارکت سازمانی با بهره‌گیری از بازی‌وارسازی

مستندسازی و بهبود فرایندهای سازمانی

طرح‌ریزی و استقرار نظام مدیریت کیفیت بر پایه استاندارد ایزو ۹۰۰۱

طراحی مدل کسب‌وکار برای محصولات فناوری اطلاعات

مشاوره طرح‌های توجیهی فنی اقتصادی

مدیریت ریسک پروژه

مدیریت منابع انسانی

طراحی و راه‌اندازی سامانه‌های ارزیابی عملکرد سازمانی

مشاوره و ارزیابی مسئولیت‌پذیری اجتماعی سازمان

مشاوره در زمینه اخلاق پژوهش

مشاوره در زمینه اخلاق فناوری اطلاعات و ارتباطات

نمودار ۱-۱۵. خدمات‌های دانش‌بنیان ایرانداک: مشاوره و مدیریت



۹-۱. افتخارات

ایرنداک در سال ۱۴۰۱، موفق به کسب سه افتخار شده که در نمودار ۱-۱۶ آمده است.

دریافت رتبه دوم در پایگاه وب آو ساینس و پنجم در پایگاه آی.اس.سی. در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (آی.اس.سی.)



دریافت
رتبه دوم



بهره‌وری مؤسسات پژوهشی کشور
در تولید مقالات علمی نمایه شده در
پایگاه‌های WoS و ISC

دریافت رتبه پنجم در ارزیابی کیفیت خدمات الکترونیکی به تفکیک وزارتخانه‌های اصلی



دریافت
رتبه پنجم



پایش کیفیت خدمات الکترونیکی و درگاه‌ها و پرتال‌های
سازمان‌های اجرایی دولت جمهوری اسلامی ایران

نوبت کاربر
نوبت تلفظ
نوبت بکارچرا
نوبت سزاشناسی

دریافت رتبه نخست در میان پژوهشگاه‌ها و مؤسسه‌های پژوهشی هنر و علوم انسانی کشور و رتبه ۲۰ در رتبه‌بندی ملی پژوهشگاه‌ها و مؤسسه‌های پژوهشی کشور برای سال ۱۳۹۹-۱۴۰۰ در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (آی.اس.سی.)



دریافت
رتبه نخست



رتبه‌بندی دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی ایران

نمودار ۱-۱۶. افتخارات ایرنداک در سال ۱۴۰۱

۱۰-۱. سامانه‌های پشتیبان پژوهش

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرنداک) در راستای دست‌یابی به برخی از مأموریت‌هایش چندین سامانه را برای پشتیبانی از پژوهش در کشور طراحی و راه‌اندازی کرده است. کاربران این سامانه‌ها بیشتر دانشجویان و استادان هستند. در ادامه به برخی از آنها اشاره شده است.



پایگاه وب راهنمای پژوهش و پژوهشگران (پژوهش کار)

نام	راهنمای پژوهش و پژوهشگران
نام کوتاه	پژوهش کار
سال راه اندازی	۱۳۹۵
ناشر	ایرانداک
دسترسی	همگان / رایگان
نشانی	research.irandoc.ac.ir



درباره

پژوهش‌ها باید بتوانند چالش‌های واقعی را طرح و حل کنند و به نیازهای دانشی و فناوریانه صنایع و خدمات گوناگون در کشور پاسخ دهند. ولی در عمل گاه چنین نمی‌شود. برخی از پژوهش‌ها به جای سوخت‌رسانی پیشرفت و حل چالش‌های کشور، سوخت آن را هدر می‌دهند. به دلیل نبود منبعی فراگیر و با دسترسی آسان و همگانی برای بالابردن کیفیت و آموزش پژوهش‌ها، پژوهشگران، و دست‌اندرکاران پژوهش، ایرانداک «پژوهش کار» را راه‌اندازی کرد. «پژوهش کار» سامانه‌ای برای یادگیری، آموزش، و ارزیابی پژوهش برای همه کسانی است که درگیر کار پژوهش، داوری پژوهش، راهنمایی پژوهش، نشر پژوهش، و تجاری‌سازی پژوهش هستند و می‌خواهند از خود، دانشگاه، یا نشریه‌شان آغاز کنند. با «پژوهش کار» امکان یادگیری و آموزش پژوهش در یک ایستگاه شدنی است. پژوهشگران و استادان راهنما و داور می‌توانند «پژوهش کار» را برای انجام پژوهش، هدایت پژوهش، ارزیابی پژوهش، و آموزش چگونگی ارتقای پژوهش به کار برند. نشریه‌ها می‌توانند آن را برای راهنمایی نویسنده‌گان و داوران مقاله‌ها به کار برند. سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان پژوهش می‌توانند آن را به‌عنوان پایه‌ای برای بازبینی استانداردهای پژوهش، نشر، و ارتقای علمی استادان و پژوهشگران به کار برند.



سامانه راهنمای نگارش پایان نامه و رساله (راه)

نام	راهنمای نگارش پایان نامه و رساله
نام کوتاه	راه
سال راه اندازی	۱۳۹۶
ناشر	ایرانداک
دسترسی	همگان / رایگان
نشانی	rah.irandoc.ac.ir



درباره

صدها هزار دانشجو برای پایان رساندن کارشناسی ارشد یا دکتری خود باید پارسا بنویسند. این دانشجویان برای نگارش پارسا از شیوه‌های گوناگون پیروی می‌کنند. یکی از نخستین شیوه‌نامه‌ها را در این زمینه ایرانداک در سال ۱۳۶۶ از یک راهنمای دانشگاهی سال ۱۹۷۶ ترجمه و با نام «راهنمای نوشتن رساله‌های پژوهشی» منتشر کرد. نگاهی به این شیوه‌نامه و مانند آن نشان می‌دهد که برخی از آنها کاستی‌هایی دارند، برخی برافزاده‌اند، برخی تنها به بخشی از نیازها پاسخ می‌دهند، برخی به دشواری یافت می‌شوند، و برخی هم بروز نمی‌شوند. این کاستی‌ها و تفاوت‌ها، نگارش پارسا را سخت و کار سازمان‌دهی آنها را نیز با دشواری روبرو می‌کند. راهنمای نگارش پایان‌نامه و رساله (راه) که به سفارش و با نظارت دفتر سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی امور پژوهشی (معاونت پژوهش و فناوری وزارت عتف) درست شده است، یک شیوه یکسان، جامع، و بروز در دسترس همه دانشجویان می‌گذارد که با پیروی از آن، پارسای یک‌دستی نوشته شود.





۱۱-۱. اخلاق و درستی پژوهشی

اخلاق و درستی انجام، بخش جداناپذیر از پژوهش به شمار می‌رود که باید در کانون توجه پژوهشگران، دانشجویان، و استادان باشد. برای پشتیبانی از درستی انجام پژوهش‌های ایرانیان، ایرنداک خدماتی طراحی و راه‌اندازی کرده است که می‌تواند در این زمینه کارآمد باشند. در ادامه به یک خدمت کلیدی ایرنداک در زمینه اخلاق و درستی پژوهش اشاره می‌شود.

سامانه همانندجو

نام	سامانه همانندجو
نام کوتاه	همانندجو
سال راه‌اندازی	۱۳۹۵
ناشر	ایرنداک
دسترسی	محدود/آبومانی
نشانی	tikservice.irandoc.ac.ir

درباره

ایرنداک برای اجرای سیاست‌های کلی علم و فناوری و در پاسخ به خواست جامعه علمی کشور برای بهبود اخلاق علمی و حمایت از مالکیت فکری و معنوی و هم‌چنین پیش‌گیری از بدرفتاری‌های علمی، به‌ویژه سایه‌نویسی و دستبرد علمی در تدوین پایان‌نامه‌ها و رساله‌های تحصیلات تکمیلی، سامانه «همانندجو» را با پشتوانه متن کامل و در حال افزایش صدها هزار عنوان از تازه‌ترین پایان‌نامه‌ها، رساله‌ها و دیگر مدارک علمی در سال ۱۳۹۵ راه‌اندازی کرده است. همانندجویی در نوشتار پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها، گامی در کمک به نگاه‌داشت حقوق پدیدآوران و گسترش علم و فناوری و زمینه‌سازی برای دسترسی آزاد همگان به اطلاعات است. «همانندجو» با



جست‌وجوی خودکار در متن کامل پایان‌نامه‌ها، رساله‌ها و دیگر مدارک علمی در ایرانداک و همچنین در وب، نوشته‌های همانند را بازیابی و اندازه‌ی همانندی و منبع اطلاعات همانند را نمایش می‌دهد.

مجلس شورای اسلامی در تبصره نه قانون «پیشگیری و مقابله با تقلب در تهیه آثار علمی» مصوب ۳۱ مرداد ۱۳۹۶، کاربرد این سامانه را برای پیشنهادها (پروپوزال‌ها)، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌ها در حوزه‌های علمیه و همچنین دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، و مؤسسه‌های آموزش عالی، پژوهشی، و فناوری دولتی و غیردولتی کشور الزام کرده است. پیش‌تر نیز بر پایه آیین‌نامه ثبت و اشاعه پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها (شماره ۱۹۵۹۲۹/و تاریخ ۱۳۹۵/۹/۶ ابلاغ شماره ۱۱/۱۹۸۰۹۷ تاریخ ۱۳۹۵/۹/۷) دو وظیفه ثبت و همانندجویی پایان‌نامه‌ها، رساله‌ها، و پیشنهادها بر دوش دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، و مؤسسه‌های آموزش عالی، پژوهشی، و فناوری دولتی و غیردولتی وزارت عتف گذارده شده بود.

مدیریت اطلاعات علم و فناوری

- ❑ نگهداری و بروزرسانی پایگاه «گنج» با ۱,۶۵۳,۷۳۵ رکورد، ۶۴۷ هزار و ۹۱۳ کاربر، ۳,۱۳۸,۷۳۸ بازدید سالانه، و ۳,۸۶۷ کاوش روزانه؛
- ❑ ثبت ۲۷۰ پارسا، ۲۵۱ پیشنهاد و سه پارسای خارج از کشور در روز در سامانه ملی «ثبت»؛
- ❑ همکاری ۵۷۷ مؤسسه آموزش عالی با ایرانداک برای ساخت آرشیو ملی پارسا؛
- ❑ پاسخ‌گویی نزدیک به ۱۹۸ هزار درخواست پیشینه پژوهش؛
- ❑ نگهداری و بروزرسانی ۱۶ اصطلاح‌نامه تخصصی با بیش از ۱۴۹ هزار اصطلاح؛
- ❑ پدیدآوری ارزش افزوده و تحلیل اطلاعات و ساخت و بروزرسانی ده‌ها پایگاه، سامانه، و داشبورد اطلاعاتی.



۲. مدیریت اطلاعات علم و فناوری

مدیریت اطلاعات علم و فناوری در ایرانداک با شعار «به از گنج دانش به گیتی کجاست» انجام می‌شود. فراهم‌آوری، سازمان‌دهی، ذخیره، حفظ، بازیابی، تحلیل و اشاعه اطلاعات و مدارک علمی و فناوری کشور و همچنین اطلاعات پشتیبان آنها از کارهای کلیدی در مدیریت اطلاعات علم و فناوری هستند. مدیریت اطلاعات علم و فناوری با فراهم‌آوری و ثبت اطلاعات آغاز می‌شود و با اشاعه آن به کاربران به پایان می‌رسد. در این میان نیز گام‌های بسیاری انجام می‌شوند که گاه در همین فرایند و گاه پشتیبان آن هستند. مدیریت اطلاعات علم و فناوری در ایرانداک به سال ۱۳۴۷ بازمی‌گردد. اکنون این مأموریت ایرانداک در معاونت اطلاعات علم و فناوری ایران و با پشتیبانی سخت‌افزاری، نرم‌افزاری، و شبکه‌ای مرکز فناوری اطلاعات انجام می‌شود.





۱-۲. ثبت و فراهم‌آوری اطلاعات

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرنداک) کار مدیریت اطلاعات علم و فناوری را از سال ۱۳۴۷ آغاز کرد و افزون بر اطلاعات جاری، اطلاعات پیش از آن را نیز سازمان داد. دستاوردهای این کار در سامانه‌ها و پایگاه‌های اطلاعات و منابع مرجع ارائه می‌شوند. نخستین بار بر پایه بخش‌نامه شماره ۱۲۲۳۸/۸۹/۴۳ تاریخ ۱۳۸۶/۸/۲۰ وزیر علوم، تحقیقات، و فناوری و برای تکمیل پوشش پایگاه اطلاعات پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها (پارسا)، بهبود دسترسی به این منابع، و پیشگیری از دوباره کاری در پژوهش‌های دانشگاهی؛ همه دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، و مراکز آموزش عالی، پژوهشی، و فناوری کشور باید یک نسخه از این مدارک را در اختیار ایرنداک بگذارند و از آنان خواسته شده است که «صدور گواهی فراغت از تحصیل، به اعلام وصول پایان‌نامه دانش‌آموخته» از ایرنداک سپرده شود. ایرنداک برای آسان‌سازی این فرایند، سامانه ثبت پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌ها (ثبت) را به نشانی SABT.IRANDOC.AC.IR در اختیار دانشجویان کشور گذاشته است که در آن، ثبت اطلاعات پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی کشور انجام می‌شود. به‌تازگی نیز آیین‌نامه ثبت و اشاعه پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها (شماره ۱۹۵۹۲۹/۱ و تاریخ ۱۳۹۶/۹/۶) از همه دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، و مراکز آموزش عالی، پژوهشی، و فناوری دولتی و غیردولتی وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری خواسته است که فایل تمام‌متن این مدارک را در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرنداک) ثبت و همانندجویی کنند. دانشجویان پس از پذیرش پیشنهاد، به این سامانه مراجعه و اطلاعات پیشنهاد خود را ثبت و شناسه ره‌گیری دریافت می‌کنند. پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها نیز پس از ثبت و بارگذاری فایل تمام‌متن و تأیید ایرنداک، آماده پذیرش دانشگاه می‌شوند. دریافت شناسه ره‌گیری به‌منزله ثبت پایان‌نامه یا رساله در سامانه است و دانشجو باید آن را برای گام‌های بعدی به آگاهی مؤسسه محل تحصیل برساند. سپس دانشگاه وارد سامانه می‌شود و اطلاعات دانشجو را بررسی و اگر تأیید کند، ثبت پایان می‌یابد.

نسخه دوم سامانه ملی ثبت پایان‌نامه، رساله، و پیشنهاد با تغییرات بنیادین و امکانات ویژه در پنجم آبان ۱۳۹۵ به‌دست معاون وزیر عتف و رئیس سازمان امور دانشجویان رونمایی شد و نخستین پایان‌نامه و پیشنهاد در تاریخ ۱۹ آبان ۱۳۹۵ در آن به ثبت رسید. در نسخه تازه این سامانه، دانشجویان می‌توانند پایان‌نامه کارشناسی ارشد و رساله دکتری و پیشنهاد آنها را با یک نام کاربری ثبت نمایند. بیشتر فیلدهای



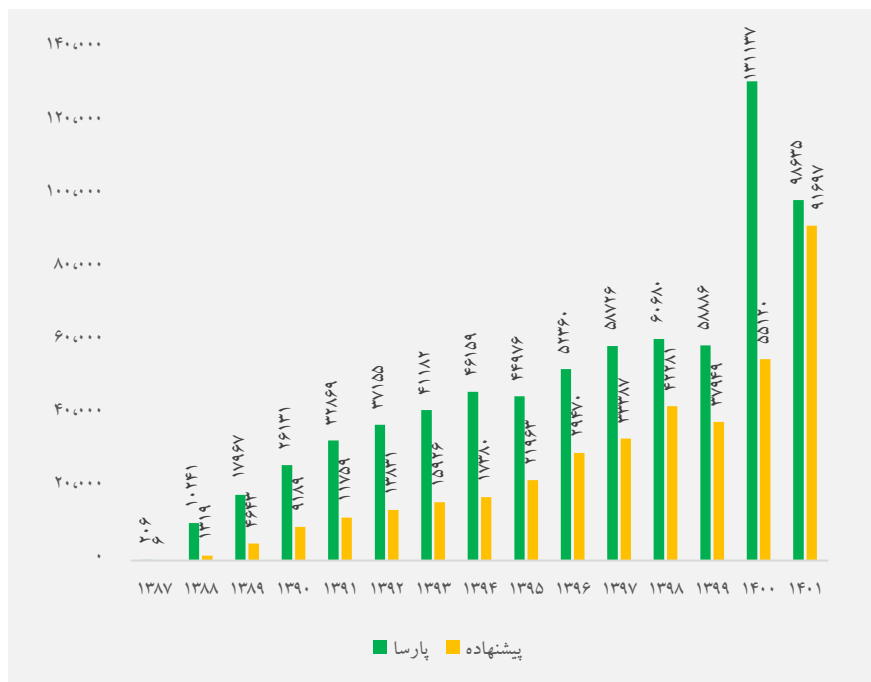
سامانه برای تضمین کیفیت داده‌ها، از پیش تعریف شده و از سیاهه‌های گوناگون قابل انتخاب هستند و نیازی به وارد کردن آنها نیست. افزون بر این، کاربران همیشه می‌توانند وضعیت مدارک ثبت شده خود را پایش کنند و امکان ویرایش اطلاعات ثبتی تا پیش از تأیید مؤسسه نیز برای آنها فراهم است. در نسخه تازه، فایل تمام متن پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها را ایرانداک کنترل می‌کند و پس از ارائه کد ره‌گیری به دانشجو، فایل‌های فرستاده شده را کارشناسان ایرانداک تأیید می‌کنند و سپس به تأیید مؤسسه‌ها می‌رسد. پس از تأیید، مدرک برای سازمان‌دهی به سامانه ویرایش و سازمان‌دهی می‌رود و پس از انجام فرایند سازمان‌دهی، در سامانه اطلاعات علمی ایران (گنج) به نشانی GANJ.IRANDOC.AC.IR در اختیار همگان گذاشته می‌شود. در نمودار ۱-۲ شمار ثبت پارسا و پیشنهاد در سال ۱۴۰۱ نشان داده شده است.

سند	شمار ثبت تا پایان سال ۱۴۰۱	میانگین شمار روزانه ثبت در سال ۱۴۰۱
پارسای (پایان‌نامه و رساله) داخل کشور	۷۱۷,۳۱۰	۲۷۰
پیشنهاد (پروپوزال)	۳۸۵,۹۲۰	۲۵۱
پارسای خارج از کشور	۳,۲۸۹	۳

جدول ۱-۲. شمار ثبت پیشنهاد و پایان‌نامه/رساله در سال ۱۴۰۱

در نمودار ۱-۲ روند ثبت پارسا و پیشنهاد از سال ۱۳۸۷ تا پایان ۱۴۰۱ نشان داده شده است.

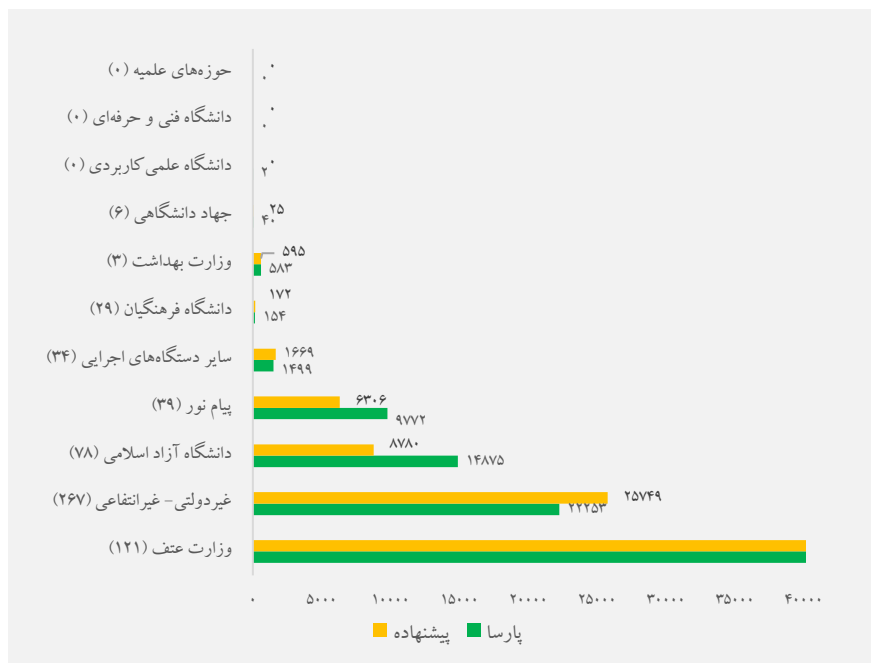




نمودار ۱-۲. روند ثبت پارسا و پیشنهاد در سامانه ثبت ایرانداک



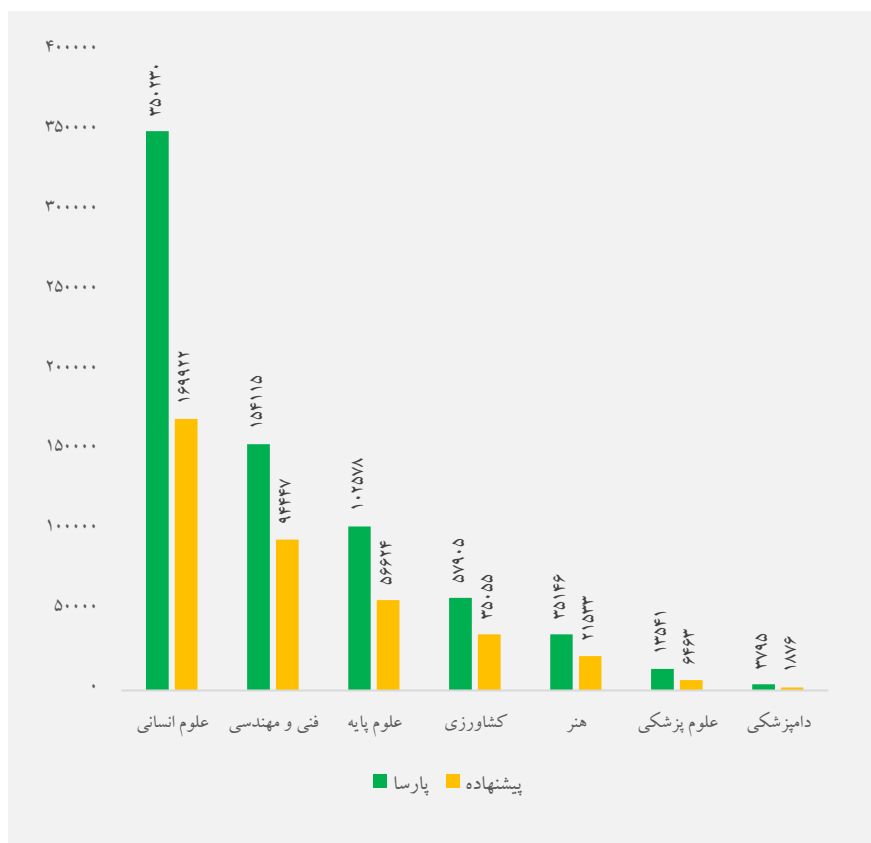
پیش از آغاز کار سامانه ثبت، گردآوری پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها دستی بود و شمار همه آنها به ۱۱۰ هزار می‌رسید که پس از آغاز به کار این سامانه، فایل‌های الکترونیکی پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها در سامانه بارگذاری شدند. گفتنی است از سال ۱۳۸۷ تا پایان سال ۱۴۰۱ بیش از ۲۶۰ هزار نسخه چاپی پارسا نیز به ایرانداک فرستاده شدند. تا پایان سال ۱۴۰۱ بیش از ۳۵۳ هزار نسخه چاپی پارسا در آرشیو ملی پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها نگهداری می‌شوند. افزون بر پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها، در آرشیو ایرانداک منابع ارزشمند و بی‌مانند دیگری نیز هستند. این آرشیو دربردارنده نزدیک به ۳۵۰ هزار پارسای دانشجویان مؤسسه‌های ایرانی، ۴۳ هزار پارسای دانشجویان ایرانی مؤسسه‌های خارجی، ۲۵ هزار گزارش دولتی، ۱۵ هزار جلد مقاله نشریه‌های فارسی، و سه هزار جلد مقاله همایش‌ها است. در نمودار ۲-۲ شمار مؤسسه‌های وابسته به نهادهای گوناگون و اندازه مشارکت آنها در ثبت پارسا و پیشنهاد در سال ۱۴۰۱ نشان داده شده است. ۱۲۱ مؤسسه وابسته به وزارت عتف بیشترین شمار پارسا و پیشنهاد را در سامانه ثبت داشتند.



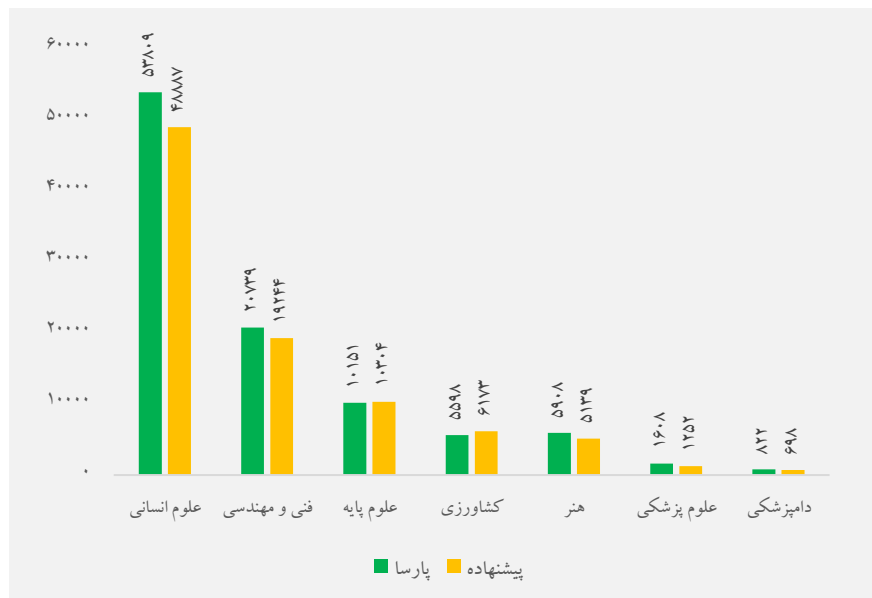
نمودار ۲-۲. اندازه مشارکت مؤسسه‌ها در سامانه ثبت ایرانداک



دوره کارشناسی ارشد با ۸۷۹۷۳ پارسا در سال ۱۴۰۱ بیشترین فراوانی را در سامانه ثبت دارد. دوره‌های دکتری تخصصی با ۹۲۶۳، دکتری حرفه‌ای با ۱۲۵۴، دستیاری تخصصی بالینی با ۹۳، دستیاری تخصصی غیربالینی با ۴۵، و دوره «ام. پی. اچ.» با شش پارسا در جایگاه‌های بعدی هستند. از دیدگاه موضوعی نیز گروه علوم انسانی بیشترین فراوانی را در ثبت پارسا و پیشنهاد دارد. در نمودار ۲-۳ فراوانی ثبت پارسا در گروه‌های گوناگون موضوعی تا پایان ۱۴۰۱ و در نمودار ۲-۴ فراوانی ثبت پارسا در گروه‌های گوناگون موضوعی در ۱۴۰۱ آمده است.



نمودار ۲-۳. فراوانی ثبت پارسای گروه‌های گوناگون موضوعی تا پایان ۱۴۰۱

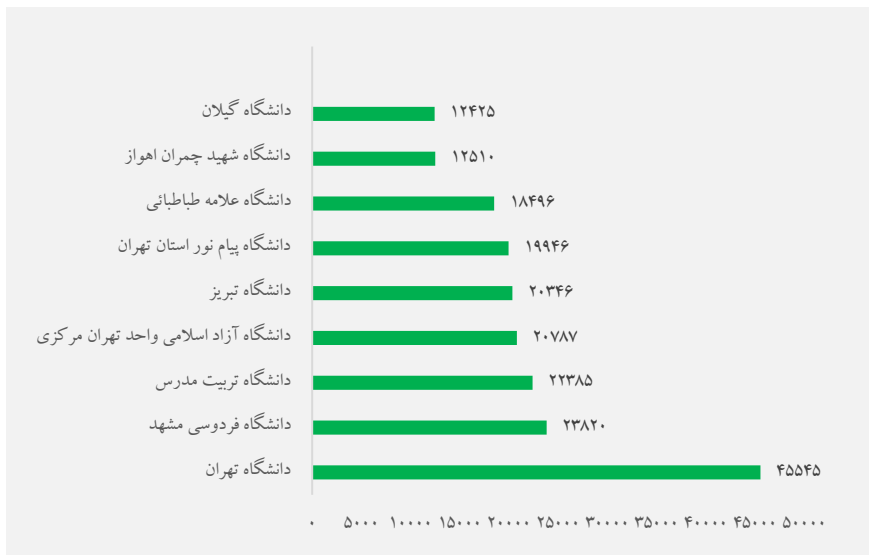


نمودار ۲-۴. فراوانی ثبت پارسی گروه‌های گوناگون موضوعی در سال ۱۴۰۱

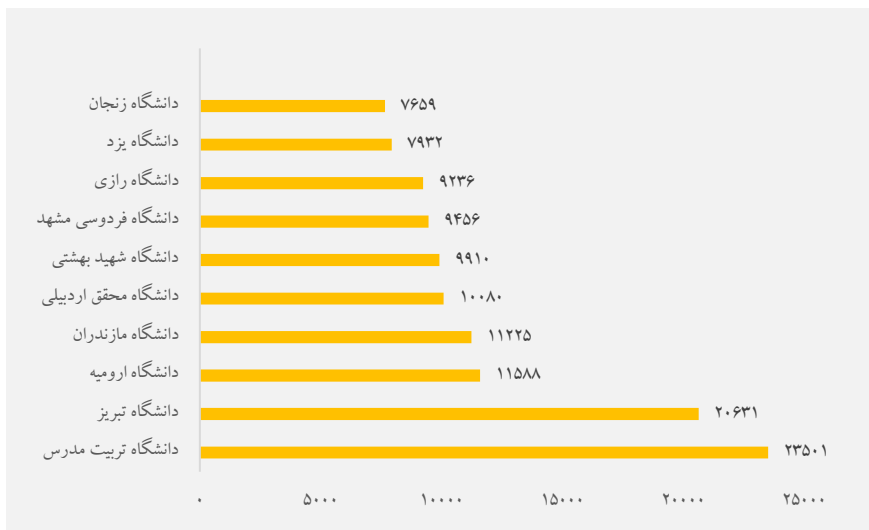
دانشگاه تهران با ثبت ۴۵,۵۴۵ پارسی از سال ۱۳۸۷ تا پایان ۱۴۰۱ بیشترین مشارکت را از دیدگاه شمار پارسی ثبت شده در سامانه ثبت داشته است. دانشگاه تربیت مدرس نیز با ۲۳,۵۰۱ پیشنهاد در جایگاه نخست مشارکت در ثبت پیشنهاد در سامانه ثبت ایرانداک دارد. در نمودار ۲-۵، ۱۰ مؤسسه نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پارسی در سامانه ثبت ایرانداک تا پایان ۱۴۰۱ و در نمودار ۲-۶، ۱۰ مؤسسه نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پیشنهاد در سامانه ثبت ایرانداک تا پایان ۱۴۰۱ آمده‌اند.

روی هم رفته، ۳,۴۹۴ پارسی در رشته حسابداری در سال ۱۴۰۱ در سامانه ثبت ایرانداک ثبت شدند که نسبت به رشته‌های دیگر فراوانی بیشتری دارد. از دیدگاه ثبت پیشنهاد نیز رشته حسابداری با ۲,۹۶۷ پیشنهاد بیشترین فراوانی را دارد. در نمودار ۲-۷، ۱۰ رشته نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پارسی در سامانه ثبت ایرانداک در سال ۱۴۰۱ و در نمودار ۲-۸، ۱۰ رشته نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پیشنهاد در سامانه ثبت ایرانداک در سال ۱۴۰۱ آمده‌اند.

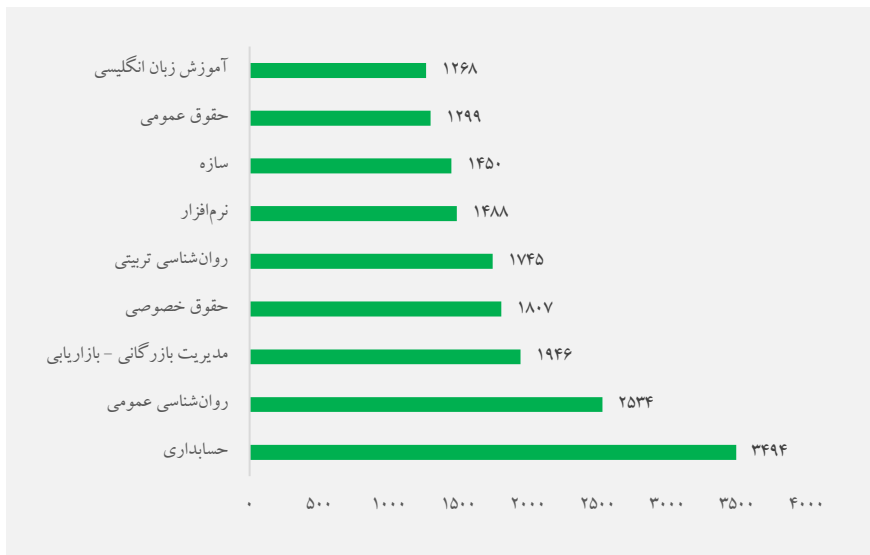




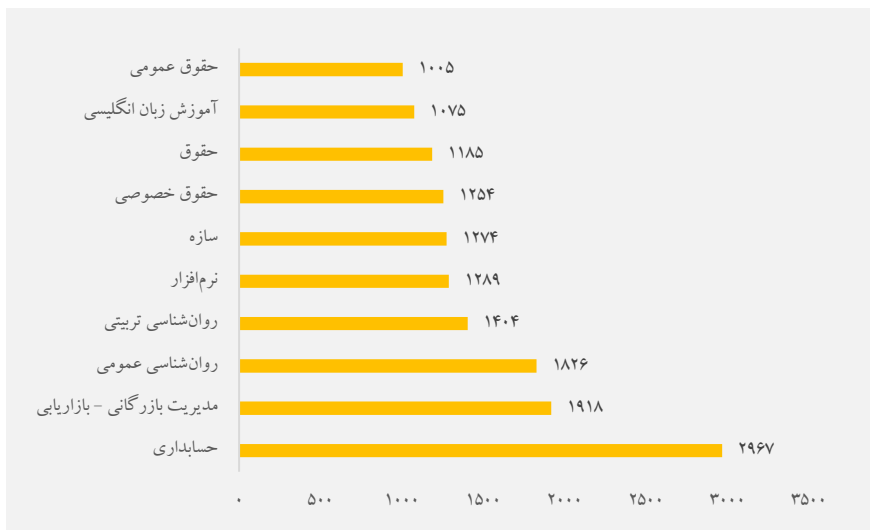
نمودار ۲-۱۰. مؤسسه نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پارسا در سامانه ثبت ایرانداک



نمودار ۲-۱۰. مؤسسه نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پیشنهاد در سامانه ثبت ایرانداک



نمودار ۲-۱۰. رشته نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پارسا در سامانه ثبت ایرانداک



نمودار ۲-۸. رشته نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پیشنهاد در سامانه ثبت ایرانداک





۲-۲. سازمان‌دهی اطلاعات

پس از ثبت اطلاعات پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها (پارساها)، کارشناسان به نمایه‌سازی و ویراستاری آنها می‌پردازند. نمایه‌سازی، تحلیل هوشمندانه نوشته پارساها برای شناسایی مفاهیم ارائه شده در آنها و تخصیص اصطلاحات نمایه‌ای در پیوند، با هدف امکان بازیابی اطلاعات است. پس از نمایه‌سازی، همه اطلاعات در بخش کنترل داده‌ها (ویراستاری)، کنترل و بازنگری می‌شوند. ایرنداک برای بهبود و شتاب نمایه‌سازی اطلاعات منابع گوناگون مانند پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها (پارساها)، سامانه ویرایش و سازمان‌دهی اطلاعات را در ویندوز طراحی و کار با نسخه نخست این سامانه را از تیر سال ۱۳۹۳ آغاز کرد. نسخه دوم این سامانه در اسفند سال ۱۳۹۴ با بهبود نسخه پیشین و افزودن امکانات و توانمندی‌های تازه بهره‌برداری شد. در سال ۱۴۰۱، ایرنداک ۳۱,۶۰۱ پایان‌نامه/ رساله را نمایه‌سازی و ویرایش کرد. سازمان‌دهی اطلاعات نیاز به منابع مرجع دارد که برخی از آنها پیش از سازمان‌دهی و برخی نیز در هنگام سازمان‌دهی درست می‌شوند و همگی آنها نیاز به روزآوری دارند. برخی از منابع مرجع: واژه‌نامه‌ها، واژگان‌ها، دانشنامه‌ها، اصطلاح‌نامه‌ها، و فهرست‌های مستند نام‌ها هستند.

۲-۲-۱. واژه‌نامه‌ها

واژه‌نامه‌ها در گسترش و همگانی‌سازی علم و استانداردسازی زبان آن نقش کلیدی دارند. ایرنداک در سازمان‌دهی اطلاعات، همواره با واژه‌های نوین علمی و فناوریانه روبرو بوده است و باید برای واژه‌های بیگانه، برابرنهادهای درست فارسی را بیابد یا برگزیند و هر گاه نیاز باشد، توصیف آنها را نیز همراه واژه‌ها بیاورد. از این رو، ساخت واژه‌نامه‌ها یکی از کارهای همیشگی ایرنداک است که نخستین آنها در سال ۱۳۵۹ با نام «فرهنگ اصطلاحات دکومانتاسیون» با ۵۳۷ واژه به چاپ رسید. در پایگاه وب واژه‌نامه‌ها به نشانی DIC.IRANDOC.AC.IR همراه با باز نشر واژه‌نامه‌های چاپی ایرنداک در محیط وب، واژه‌هایی که در کار روزانه سازمان‌دهی اطلاعات، کنترل و برگزیده می‌شوند، در اختیار همگان گذاشته شده است. افزون بر این، واژه‌نامه‌های فرهنگستان زبان و ادب فارسی نیز در این سامانه در دسترس کاربران هستند. این سامانه بیش از ده واژه‌نامه و بیش از ۱۰۰ هزار واژه را دربردارد. ایرنداک پذیرای دیدگاه‌های کاربران گرامی درباره هر واژه و برابرنهاد یا توصیف آن است و آمادگی دارد که واژه‌نامه‌های تخصصی نهادهای دیگر را نیز به این مجموعه ارزشمند بیفزاید.





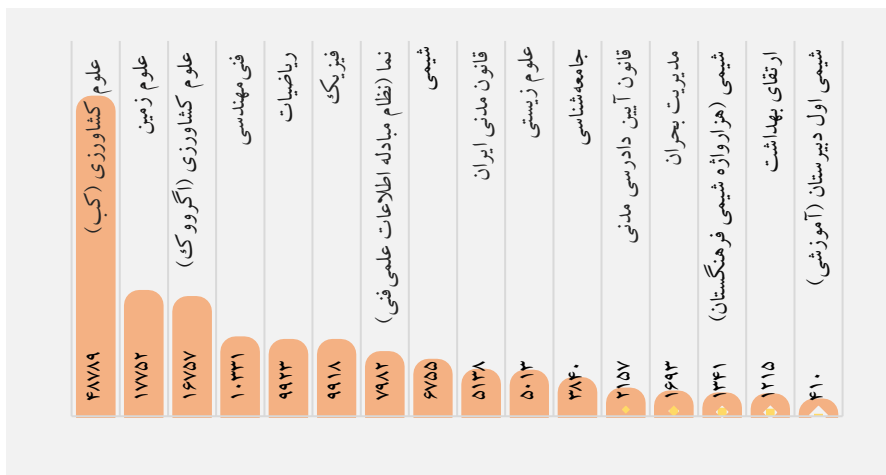
۲-۲-۲. توصیف گرهای ایرانداک

توصیف گرها، کلیدواژه‌های استخراج شده از مدارک در سامانه ویرایش و سازماندهی اطلاعات هستند. تاکنون بیش از ۱۳۳,۰۰۰ کلیدواژه در این سامانه ثبت شده است که از این تعداد، ۹۳,۰۰۰ کلیدواژه کنترل شده، و ۶۹,۸۰۰ کلیدواژه ویرایش شده است.

۲-۲-۳. اصطلاح‌نامه‌ها

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) برای انجام بهتر سازمان‌دهی و تحلیل اطلاعات علمی کشور، شانزده عنوان اصطلاح‌نامه را با بیش از ۱۴۹ هزار اصطلاح (مرجع و غیرمرجع) در موضوع‌های گوناگون تدوین کرده که در نشانی ESN.IRANDOC.AC.IR در دسترس همگان است.

اصطلاح‌نامه‌های ایرانداک تک‌زبانه یا دوزبانه بوده و با همکاری متخصصان هر زمینه و گروه‌های تخصصی فرهنگستان زبان و ادب فارسی نگاشته شده‌اند. در این زمینه، ایرانداک با سازمان‌های جهانی «ترمنت» و «اینفوترم» نیز همکاری دارد. اصطلاح‌نامه «آگرووک» در علوم کشاورزی که «فائو» به چاپ رسانده نیز در ایرانداک ترجمه، بومی‌سازی، و در پایگاه این سازمان ثبت شده است.



نمودار ۲-۹. اصطلاح‌نامه‌های ایرانداک و شمار واژه‌های آنها



۲-۲-۴. فهرست‌های مستند نام‌های ایرانداک (نام‌ها)

مستندسازی نام‌ها در زمینه‌های موضوعی مختلف مانند نام مشاهیر و پدیدآوران، نام مکان‌ها، نام کتاب‌ها، و نام نمایشنامه‌ها یکی از کارهای ایرانداک است که می‌تواند مهار واژگان، آسانی جست‌وجو، هدایت کاوش‌گران به نام‌ها و اصطلاح‌های همانند، تغییر سریع شناسه‌ها، بازیابی سریع و آسان یک موضوع یا نام، مفاهیم مرتبط و گونه‌ پیوند آنها با هم، و نمایان‌سازی و کنترل واژه‌ها و اصطلاحات دارای دو یا چند معنی را برای جلوگیری از اختلال معنایی در هنگام بازیابی در پی داشته باشد. پایگاه وب فهرست‌های مستند نام‌های ایرانداک به نشانی NAMHA.IRANDOC.AC.IR برای پاسخ‌گویی به بخشی از نیاز مدیریت دانش در قلمروی سازمان‌دهی اطلاعات راه‌اندازی شده است. این سامانه، فهرست مستند نام‌های نهادها، سازمان‌ها، و مؤسسه‌های دولتی، نام پژوهشگران، نام‌های جغرافیایی ایران، و نام کتاب‌ها (برگرفته از پارساهای موجود در ایرانداک) را دربردارد.

پایگاه اطلاعات علمی ایران

نام	پایگاه اطلاعات علمی ایران
نام کوتاه	گنج
سال راه اندازی	۱۳۹۵
ناشر	ایرانداک
دسترسی	همگان / رایگان
نشانی	ganj.irandoc.ac.ir

The screenshot shows the Ganj website interface. At the top, there are navigation tabs: جستجو (Search), مستندات پیشنهادی (Recommended Documents), خبرگزاری (News), and تماس با ما (Contact Us). Below the navigation is a search bar with a dropdown menu for 'موضوع' (Subject) and a search button. The main content area displays a grid of document cards, each with a title, author, and publication details. For example, one card is titled 'آموزش مفاهیم پایه هوش مصنوعی' (Introduction to Basic AI Concepts) by 'مهدی محمدی' (Mahdi Mohammadi).

درباره

پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج)، دستاورد کاربرد فناوری اطلاعات در خدمات مدیریت اطلاعات علم و فناوری در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) است. پیشینه این بخش از خدمات ایرانداک به دهه چهل بازمی‌گردد که کارگردآوری، سازمان‌دهی، و اشاعه اسناد علمی و فناوریانه در ایرانداک آغاز شد. هر چند اکنون بیشترین داده‌های روزآمد گنج از پایانه‌ها و رساله‌ها و پیشنهادها می‌آیند، ولی قلمرو آن گسترده است و طرح‌های پژوهشی، گزارش‌های دولتی، و مقاله‌های علمی را نیز در بر دارد. کار پایگاه اطلاعات علمی ایران، نخستین بار در سال ۱۳۷۰ در رایانه‌های «مین فریم» و محیط نرم‌افزار «سی دی اس آی اس آی اس» شروع شد. در سال ۱۳۷۳ این پایگاه با فناوری «دیال آپ» در شبکه‌ای با نام «صبا» از دور در دسترس کاربران قرار گرفت. سال ۱۳۷۸ بود که اینترنت به ایرانداک وارد شد و دسترسی به گنج نیز در وب فراهم شد. از آن پس با پیشرفت فناوری اطلاعات، این پایگاه نیز قابلیت‌های تازه‌ای یافته است و در گذر زمان، نسخه‌های گوناگونی از آن با فناوری‌های روز به کار رفته‌اند. این پایگاه با بیش از یک میلیون و سیصد هزار پیشینه از بزرگ‌ترین گنجینه‌های علمی کشور و هم‌اکنون مرجع بسیاری از پژوهشگران ایران و جهان است و روزانه بیش از هشت هزار کاربر،

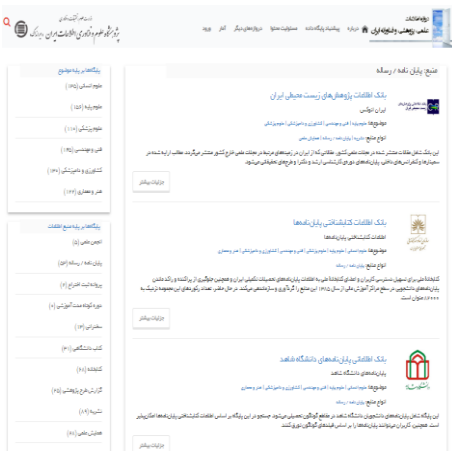


بیش از چهار هزار جست‌وجو در آن انجام می‌دهند. این سامانه بنیان سامانه‌های دیگری در ایرانداک همچون سامانه همانندجو و سامانه پیشینه پژوهش است.

پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) اکنون دربرگیرنده ۱,۲۳۶,۱۲۳ رکورد پیشنهاد و پارساست. نسخه پیشین این پایگاه افزون بر پارسا و پیشنهاد، طرح پژوهشی، مقاله نشریه، گزارش‌های دولتی، و مقاله همایش را نیز پوشش می‌دهد. پایگاه گنج در مجموع ۱,۶۵۳,۷۳۵ مدرک دارد و در سال ۱۴۰۱ در این پایگاه ۱,۴۱۱,۵۴۳ جست‌وجو با میانگین روزانه ۳,۸۶۷ جست‌وجو روی داده است.

دروازه اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناوریانه ایران

نام	دروازه اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناوریانه ایران
نام کوتاه	در
سال راه اندازی	۱۳۹۵
ناشر	ایرنداک
دسترسی	همگان / رایگان
نشانی	dar.irandoc.ac.ir



درباره

دروازه اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناوریانه ایران (در) نخستین دروازه اطلاعات علمی در ایران است که در مهر ۱۳۹۵ با بیش از ۲۰۰ پایگاه اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناوریانه راه اندازی شد. این دروازه از یک سو دست یابی پژوهشگران را به پایگاه‌های داده آسان می‌کند و از سوی دیگر به سیاست‌گذاران علم و فناوری نمای فراگیر را از وضعیت این پایگاه‌ها نشان می‌دهد. دروازه اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناوریانه پیوند به پایگاه‌های داده گوناگون را با مدارکی مانند پایان‌نامه‌ها، رساله‌ها، نشریه‌ها، گزارش طرح‌های پژوهشی، کتابخانه‌های دانشگاهی، همایش‌ها، کتاب‌های دانشگاهی، و انجمن‌ها در رشته‌های اصلی و فرعی فراهم می‌سازد. این دروازه، پایگاه‌های داده را در وب بر پایه نیاز کاربران در چارچوب‌ها و موضوع‌های کاربردی با بهبود شیوه ارائه و کیفیت خدمات و همچنین با افزایش دسترسی پذیری و کاربردپذیری در درگاه‌های ارزشمند برای استادان، دانشجویان، و پژوهشگران بازنمایی می‌کند.

۴-۲. مدیریت عرضه و تقاضای پژوهش

۲-۴-۱. سامانه پیشینه پژوهش

سامانه پیشینه پژوهش

نام	سامانه پیشینه پژوهش
نام کوتاه	پیشینه
سال راه‌اندازی	۱۳۹۳
ناشر	ایرنداک
دسترسی	همگان / آبونمانی
نشانی	pishineh.irandoc.ac.ir

The screenshot shows the Pishineh website interface. At the top, there is a search bar and navigation links. Below, there are several sections with icons and text, including 'پیشینه پژوهش' (Pishineh Research) and 'سامانه پیشینه پژوهش' (Pishineh Research System). The interface is in Persian and provides information about the system's features and access options.

درباره

بسیاری از پژوهش‌های دانشگاهی در پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها انجام می‌شوند و بخشی از مقاله‌های علمی نیز دستاورد همین پژوهش‌ها هستند. آسانی دست‌یابی به این منابع کلیدی و کاربرد دستاوردهای آنها در فرایند پژوهش بسیار ارزشمند است. ایرنداک کار ثبت، سازمان‌دهی، و اشاعه اطلاعات علم و فناوری کشور را بر عهده دارد و از دیرباز مرکز دریافت نسخه‌ای از پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها و ارائه خدمات اطلاع‌رسانی آنها به جامعه علمی کشور بوده است. ایرنداک با این پشتوانه، سامانه پیشینه پژوهش را راه‌اندازی کرده است و به دانشجویان و پژوهشگران کمک می‌کند تا از پیشینه کار خود آگاهی یابند، از دوباره کاری پرهیز کنند، و با منابع موجود درباره پژوهش خود نیز آشنا شوند. کاربران می‌توانند پس از ثبت نام و تأیید آن، وارد سامانه شوند و درخواست خود را ثبت نمایند. نتیجه بررسی کارشناسان آموزش‌دیده ایرنداک برای کاربر و نیز همه کسانی که کاربر بخواهد، فرستاده می‌شود. یک میلیون و ۳۱۵ هزار و ۱۶۱ درخواست تا پایان ۱۴۰۱ برای سامانه پیشینه فرستاده شده که کارشناسان ایرنداک به تمام آنها پاسخ داده‌اند.



- برگزاری ۹۴ دوره آموزشی برای ۱,۸۹۳ تن، دربردارنده ۱,۶۶۳ دانشجو، ۲۰۱ همکار ایرانی‌دک، و ۲۹ عضو هیئت علمی، مدیر، و کارشناس سازمان‌ها؛
- پذیرش ۲۷ دانشجوی دکتری در رشته‌های مدیریت فناوری اطلاعات، مهندسی فناوری اطلاعات، و علم اطلاعات و دانش‌شناسی از سال ۱۳۹۰ تاکنون؛
- شرکت ۴۶ کارمند ایرانی‌دک در ۴۵ دوره آموزشی ایرانی‌دک.



۳. آموزش

آموزش در ایرانداک با طراحی، راه‌اندازی، بازاریابی، و برگزاری دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت، پذیرش و مدیریت دانشجویان دکتری و انجام کارهای در پیوند با آموزش و پژوهش آنها هستند. آموزش در ایرانداک به شکل دوره‌های تخصصی کوتاه‌مدت از سال ۱۳۶۲ آغاز شد، ولی پدید آمدن واحد مدیریت آموزش با مأموریت برنامه‌ریزی آموزش‌های علمی برای کارکنان پژوهشگاه و متقاضیان بیرون از پژوهشگاه، اجرای آموزش‌های برنامه‌ریزی شده، و انجام امور رفاهی و پشتیبانی‌های غیرآموزشی دانشجویان به سال ۱۳۸۴ باز می‌گردد. این واحد کار رسمی خود را از سال ۱۳۸۵ آغاز کرد و مسئولیت برگزاری دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت، تحصیلات تکمیلی، و کارکنان را بر عهده دارد.





۱-۳. دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت تخصصی

مدیریت آموزش از سال ۱۳۸۶ با دریافت مجوز آموزش کارکنان دولت از «معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی ریاست جمهوری» و «مرکز آموزش و پژوهش استانداری تهران»، امکان آموزش کارکنان سازمان‌های دولتی و غیردولتی را داراست و نیز از سال ۱۳۹۰ موفق به دریافت مجوز از دفتر آموزش‌های آزاد، غیرانتفاعی، و غیردولتی وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری برای برگزاری دوره‌ها گردیده است.

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) برای بالا بردن سطح علمی مخاطبان، با فراخوان مشارکت استادان توانمند اقدام به نیازسنجی، تدوین، طراحی، و اجرای دوره‌های آموزشی تخصصی کرده است و هم‌اکنون ۲۲۶ دوره آموزشی را در زمینه‌های سامان‌دهی و نشر اطلاعات، فناوری اطلاعات، فنی و مهندسی، مهارت‌های پژوهش و گسترش علم، مهارت‌های آموزشی، و مدیریت و برنامه‌ریزی برگزار می‌نماید و آمادگی دارد بر پایه نیاز مخاطبان (افراد یا سازمان‌ها) برای نیازسنجی، تدوین، طراحی، و اجرای دوره‌های آموزشی تخصصی برنامه‌ریزی کند. همچنین برای بهره‌مندی از دوره‌های تخصصی برای همه دانشجویان و اعضای هیئت علمی تسهیلاتی دیده شده است.

در سال ۱۴۰۱، ۲۴۰ نفر (۱۳۳۰ نفر ساعت) از کارکنان پژوهشگاه از ۴۵ دوره آموزشی در مدیریت آموزش ایرانداک بهره بردند که از این تعداد ۲۱۱ نفر (۹۱۱ نفر ساعت) کارکنان و کارشناسان و ۲۹ نفر (۲۷۶ نفر ساعت) از اعضای هیات علمی ایرانداک بودند. گفتنی است همه کارکنان پژوهشگاه می‌توانند بر پایه تخصص خود رایگان در دوره‌های آموزشی در پیوند شرکت نمایند.

مدیریت آموزش از سال ۱۳۸۵ تا پایان سال ۱۴۰۱، روی هم رفته، ۱,۴۱۵ دوره آموزشی با ۲۲۸ عنوان برگزار کرده است. شمار شرکت‌کنندگان در دوره‌های آموزشی در مجموع ۲۲,۲۹۰ نفر (۱۶۹,۱۰۰ نفر ساعت) و میانگین رضایت شرکت‌کنندگان از دوره‌های برگزار شده ۸۸/۷ از ۱۰۰ بوده است. در نمودار ۱-۳ دوره‌های برگزار شده ایرانداک با فراوانی بیش از ۱۰ سال ۱۳۸۵ تا پایان سال ۱۴۰۱ نشان داده شده‌اند.



فراوانی	نام دوره
۱۷۴	نگارش مقاله علمی برای نشریه‌های نمایه شده در نمایه‌نامه‌های جهانی (وب‌آوساینس و اسکوپوس)
۷۴	کار با داده‌های کمی: کاربرد نرم‌افزار «SPSS» (پایه)
۷۱	نگارش مقاله علمی از پایان‌نامه، رساله، و طرح پژوهشی
۵۹	کار با داده‌های کمی: کاربرد نرم‌افزار «SPSS» (پیشرفته)
۵۸	کار با داده‌های کیفی: نرم‌افزار «MAXQDA»
۵۶	نگارش مقاله علمی برای نشریه‌های علمی فارسی زبان
۵۵	مدیریت اطلاعات علمی: کاربرد نرم‌افزار «EndNote»
۵۴	نگارش پایان‌نامه و رساله
۳۸	روش پژوهش: گراندد تئوری (نظریه داده بنیاد)
۳۷	اینفوگرافیک و تکنیک‌های نوین دیداری‌سازی داده‌ها و اطلاعات (مقدماتی و پیشرفته)
۳۷	نگارش پیشنهاد پایان‌نامه و رساله
۳۷	روش‌شناسی پژوهش: رویکرد کیفی
۳۶	کار با داده‌های کیفی: نرم‌افزار «NVivo»
۳۶	ویرایش ادبی و فنی نوشتارهای علمی (کتاب، مقاله، پایان‌نامه، و رساله) (پایه)
۳۴	راهبردهای جست‌وجو در وب
۳۳	مدل‌سازی معادلات ساختاری: کاربرد نرم‌افزار «AMOS»
۳۰	کار با داده‌های کیفی: نرم‌افزار «Atlas.Ti»
۲۷	کاربرد نرم‌افزار «WORD» در پژوهش
۲۵	مدل‌سازی معادلات ساختاری: کاربرد نرم‌افزار «LISREL»
۲۴	اصول و روش تحقیق
۲۳	سبک‌های سخنرانی تأثیرگذار، فن بیان و ارتباط موثر
۲۲	جستجوی و بازیابی پیشرفته اطلاعات علمی از پایگاه‌های اطلاعاتی و استنادی بین‌المللی
۱۹	روش پژوهش: تحلیل محتوای کیفی
۱۸	آشنایی با مفاهیم، ساختار و نحوه ایجاد کتابخانه‌های دیجیتال
۱۸	مدل‌سازی معادلات ساختاری: کاربرد نرم‌افزار PLS
۱۸	آینده پژوهی؛ رهیافت‌ها، روندها و روش‌ها





فراوانی	نام دوره
۱۷	ساخت اسلایدهای گویا و مؤثر برای سخنرانی: نرم افزار «prezi»
۱۵	مهارت‌ها و فنون مدیریت کلاس درس در دانشگاه
۱۴	آشنایی با شبکه‌های عصبی و استفاده از جعبه ابزار آن در محیط متلب (MATLAB)
۱۴	فرا تحلیل (متاآنالیز): کاربرد نرم‌افزار «STATA»
۱۲	سواد اطلاعاتی
۱۲	مهارت‌های پیش از تدریس
۱۲	شناخت و راه‌های پرهیز از بدرفتاری و دستبرد علمی
۱۱	ارزیابی نشریه‌های علمی نمایه شده در نمایه‌های جهانی (وب‌آوساینس و اسکوپوس) برای انتشار مقاله
۱۰	مدیریت زمان: مفاهیم و ابزارها
۱۰	روش پژوهش: مصاحبه پژوهشی

نمودار ۱-۳. دوره‌های برگزار شده با فراوانی بیش از ۱۰ از سال ۱۳۸۵ تا پایان سال ۱۴۰۱ در ایرانداک

مدیریت آموزش در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) در سال ۱۴۰۱، روی هم رفته، ۹۴ دوره آموزشی را برگزار کرده که نام‌شان در جدول ۱-۳ آمده است. گفتنی است ۱۹ مورد از این دوره‌ها برای نخستین بار در سال ۱۴۰۱ برگزار شده‌اند که در جدول ۱-۳ با نشان آبی‌رنگ ایرانداک آمده‌اند. افزون بر این، سه دوره آموزشی نیز بیرون از ایرانداک و به درخواست دیگر نهادها برگزار شده‌اند که در جدول ۱-۳ با نشان سرخ‌رنگ «خروج» آمده‌اند.

جدول ۱-۳. دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت تخصصی ایرانداک در سال ۱۴۰۱

مدل‌سازی معادلات ساختاری: کاربرد نرم‌افزار «PLS»	
آشنایی با امکانات گوگل اسکالر و بازیابی انواع منابع اطلاعاتی از طریق آن	
بررسی روایی و پایایی پرسش‌نامه با استفاده از نرم‌افزار SPSS	
نحوه نگارش پروپوزال و پایان‌نامه	
اخلاق آموزش (ویژه اعضای علمی)	
اخلاق پژوهش (ویژه اعضای علمی)	
ارائه نقشه راه عملیاتی جهت نگارش و انتشار مقاله در مجلات بین‌المللی (ISI & SCOPUS)	
اصول نگارش پروپوزال‌های علمی و پژوهشی (مجازی)	
افزایش رؤیت‌پذیری	



آشنایی با امکانات گوگل اسکالر و بازیابی انواع منابع اطلاعاتی از طریق آن
آشنایی با روش‌های ترکیبی در پژوهش
آشنایی با نشر کتاب دانشگاهی
آینده پژوهی: رهیافت‌ها، روندها و روش‌ها
پایگاه‌های استنادی و شاخص‌های علم‌سنجی: رویکردی نوین به منظور افزایش اثربخشی پژوهش
تفکر و برنامه‌ریزی استراتژیک
تکنیک‌ها و ترفندهای جدید و جذاب پاورپوینت برای ارائه‌های تاثیرگذار
جستجوی و بازیابی پیشرفته اطلاعات علمی از پایگاه‌های اطلاعاتی و استنادی بین‌المللی
چگونگی ارزیابی نشریه‌های علمی نمایه شده در نمایه‌های جهانی (وب‌آوساینس و اسکوپوس) برای انتشار مقاله
روش پژوهش با تاکید بر پایان‌نامه‌نویسی
روش پژوهش: پدیدارشناسی
روش پژوهش: تحلیل محتوای کیفی
روش پژوهش: فراترکیب (متاسنتز) Meta-synthesis
روش پژوهش: گراند تئوری (نظریه داده‌بنیاد)
روش پژوهش: مصاحبه پژوهشی
روش‌های تصمیم‌گیری چندمعیار (پیشرفته)
روش‌های تصمیم‌گیری چند معیار (مقدماتی)
روش‌شناسی پژوهش: رویکرد کیفی
روش‌های تصمیم‌گیری چندمعیاره (مقدماتی)
روش‌های تصمیم‌گیری چندمعیاره (پیشرفته)
ساخت اسلایدهای گویا و مؤثر برای سخنرانی: نرم‌افزار «Perezi»
سبک‌های سخنرانی تاثیرگذار، فن بیان و ارتباط مؤثر
فتوشاپ پیشرفته
فراتحلیل (متاآنالیز): کاربرد نرم‌افزار «STATA»
فنون و روش‌های مدیریت کلاس در دانشگاه
کار با داده‌های کیفی: نرم‌افزار «MAXQDA»
کار با داده‌های کیفی: نرم‌افزار «Atlas.Ti»
کار با داده‌های کیفی: نرم‌افزار «NVIVO»
کار با داده‌های کمی: کاربرد نرم‌افزار «SPSS» (پیشرفته)
کار با داده‌های کمی: کاربرد نرم‌افزار «SPSS» (پیشرفته) (مروری بر روش تحقیق)





کار با داده‌های کمی: کاربرد نرم‌افزار «SPSS» (مقدماتی) (مروری بر روش تحقیق)	
کار با داده‌های کمی: کاربرد نرم‌افزار «SPSS» (پایه)	
کار با سامانه همانندجو و راه‌های جلوگیری از سرقت علمی	
کاربرد ابزارهای پژوهش در نگارش مقاله علمی	
کاربرد نرم‌افزار «WORD» در پژوهش	
کاربرد نرم‌افزار «Word» در پایان‌نامه و رساله	
نگارش نویسی به سبک اینفوگرافیک (جدید)	
مالکیت فکری و ثبت اختراع (مدرسه)	
مایکروسافت اکسل (Excel) (مقدماتی)	
مدل‌سازی معادلات ساختاری: کاربرد نرم‌افزار PLS	
مدیریت ارتباط با مشتری «CRM»	
مدیریت اطلاعات علمی: نرم‌افزار «End Note»	
مدیریت اطلاعات علمی: کاربرد نرم‌افزار «Mendeley»	
مدیریت منابع انسانی	
مرور سیستماتیک: روش‌ها، ابزارها، و فرایندها	
مقاله‌نویسی علمی و پژوهشی (حضور) ویژه وزات امور خارجه	←
مهارت‌های پیش از تدریس	
مهارت‌های تولید محتوای الکترونیکی (پیشرفته)	←
مهارت‌های تولید محتوای الکترونیکی (مقدماتی)	←
مهارت‌ها و رویه‌های پیشرفته نگارش و انتشار مقالات پژوهشی در مجلات نمایه شده در ISC	
مهارت‌های تولید محتوای الکترونیکی	
نحوه نگارش پروپوزال و پایان‌نامه	
نرم‌افزار Eviews (پایه)	
نگارش مقاله علمی برای نشریه‌های علمی فارسی زبان	
نگارش مقاله علمی برای نشریه‌های نمایه شده در نمایه‌نامه‌های جهانی (وب‌آوساینس و اسکوپوس)	
نگارش مقاله علمی برای مجلات فارسی زبان	
ویرایش ادبی و فنی نوشتارهای علمی (کتاب، مقاله، پایان‌نامه، و رساله)	
یادگیری آسان و سریع مدل‌سازی معادلات ساختاری: کاربرد نرم‌افزار «AMOS» (پایه)	
یادگیری آسان و سریع مدل‌سازی معادلات ساختاری: کاربرد نرم‌افزار «AMOS» (پیشرفته)	





۲-۳. عملکرد دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت تخصصی

روی‌هم‌رفته، ۱،۸۹۳ نفر (۸،۸۹۱ نفر ساعت) دربردارنده ۱،۶۶۳ ازدانشگاه‌ها (دانشجو)، ۲۰۱ نفر از پژوهشگاه‌ها، و ۲۹ نفر از اعضای هیئت علمی، مدیران، و کارشناسان سازمان‌های دولتی و غیردولتی در سال ۱۴۰۱ در دوره‌های آموزشی پژوهشگاه شرکت کردند. ایرانداک برای همه دانش‌پذیران این دوره‌ها گواهی پایان دوره می‌دهد. در جدول ۲-۳ نمایی از عملکرد دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت تخصصی ایرانداک آمده است.





جدول ۲-۳. عملکرد دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت تخصصی ایرانداک در سال ۱۴۰۱

شمار سازمانهای شرکت‌کننده	سایر (غیر دانشجو)	پژوهشگاهها	دانشگاهها (دانشجو)	میانگین میزان رضایت شرکت‌کنندگان (از ۱۰۰)	تحصیلات شرکت‌کنندگان (تعداد)			شمار شرکت‌کننده از پژوهشگاه			تعداد / نفر / ساعت شرکت‌کنندگان	شمار شرکت‌کنندگان			مدت	ماه
					کارشناسی و دانشجو	کارشناسی ارشد و دانشجو	دکترا و دانشجوی دکترا	هیات علمی	مدیران	کارمندان		جمع	از سازمانهای دیگر	از پژوهشگاه		
۰	۰	۷۱	۸۸	۰	۲۸	۴۳	۰	۰	۰	۲۸۴	۷۱	۷۱	۰	۱۶	۴	فروردین
۰	۰	۱۲۵	۸۹,۶۸	۰	۵۷	۶۸	۰	۰	۰	۵۰۰	۱۲۵	۱۲۵	۰	۳۲	۸	اردیبهشت
۰	۵	۹۰	۸۶,۳	۲	۵۰	۴۳	۰	۱	۱۴	۴۲۰	۹۵	۸۰	۱۵	۲۲	۵	خرداد
۰	۱۶	۷۹	۸۴,۵۱	۱	۶۴	۳۰	۰	۴	۱۲	۳۸۰	۹۵	۷۹	۱۶	۲۴	۶	تیر
۰	۴۶	۱۲۸	۸۷,۹	۸	۸۲	۸۴	۰	۵	۴۱	۷۳۴	۱۷۴	۱۲۸	۴۶	۳۸	۹	مرداد
۰	۳۵	۹۹	۸۷,۲	۱۶	۴۹	۶۹	۱۶	۴	۱۵	۶۶۶	۱۳۴	۹۹	۳۵	۴۲	۹	شهریور
۰	۲	۵۱	۹۱,۳۲	۰	۲۵	۲۸	۰	۰	۲	۲۴۶	۵۳	۵۱	۲	۲۸	۶	مهر
۰	۱۹	۱۳۰	۹۱,۰۵	۱۳	۸۶	۵۰	۰	۴	۱۵	۶۲۷	۱۴۹	۱۳۰	۱۹	۴۳	۱۰	آبان
۰	۳۴	۱۶۰	۹۰,۲۵	۰	۱۱۵	۷۹	۰	۹	۲۵	۷۹۲	۱۹۴	۱۶۰	۳۴	۵۰	۱۲	آذر
۰	۵	۷۷	۸۴,۴۶	۰	۳۷	۴۵	۰	۵	۰	۳۲۸	۸۲	۷۷	۵	۲۰	۵	دی
۰	۱۸	۳۶۲	۸۷,۵	۱۱	۱۳۳	۲۳۶	۱۲	۰	۰	۲۵۲۸	۳۸۰	۳۶۲	۱۸	۱۰۰	۱۶	بهمن
۰	۵۰	۳۹۱	۹۰,۳۱	۱۸	۱۶۷	۱۵۶	۱	۱۲	۳۷	۱۳۸۶	۳۴۱	۳۹۱	۵۰	۴۷	۱۱	اسفند
۰	۲۳۰	۱۶۳۶	۸۸,۷	۶۹	۸۹۳	۹۳۱	۲۹	۵۰	۱۶۱	۸۸۹۱	۱۸۹۳	۱۶۵۳	۲۴۰	۴۶۲	۱۰۱	سالانه (۹۴ دوره در ۱۰۱ روز)



۳-۳. تحصیلات تکمیلی

رشد پرشتاب علم و فناوری، دگرگونی‌های بزرگ اجتماعی و اقتصادی، و هدف‌های بلند برنامه‌های توسعه و سند چشم‌انداز بیست ساله جمهوری اسلامی ایران شرایطی را پدید آورده‌اند که وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری برای دگرگونی راهبردی در علم و فناوری و داشتن نگاه پژوهش‌محوری، به تربیت نیروهای متعهد، متخصص، و ماهر با شیوه‌های گوناگون پذیرش دانشجوی دوره دکترا پرداخته است. دوره دکتري بالاترين دوره تحصیلي آموزش عالی است که به اعطای مدرک تحصیلی می‌انجامد و رسالت آن پرورش افرادی است که با نوآوری در زمینه‌های گوناگون علوم و فناوری برای از میان برداشتن نیازهای کشور و گسترش مرزهای دانش می‌کوشند. این دوره به دو شیوه «آموزشی پژوهشی» و «پژوهشی» برگزار می‌شود.

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) با دریافت مجوز از شورای گسترش و برنامه‌ریزی آموزش عالی از سال ۱۳۹۰، موفق به پذیرش ۲۷ دانشجوی دکتری پژوهش‌محور در سه رشته مدیریت فناوری اطلاعات (۹ دانشجو)، مهندسی فناوری اطلاعات (۷ دانشجو)، و علم اطلاعات و دانش‌شناسی (۱۱ دانشجو) شده است. در این میان چهار نفر در رشته مدیریت فناوری اطلاعات در سال‌های ۱۳۹۴، ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۴۰۰ و هشت نفر در رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی در سال‌های ۱۳۹۵، ۱۳۹۷، ۱۳۹۸، ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ و سه نفر در رشته مهندسی فناوری اطلاعات در سال‌های ۱۳۹۵، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ دانش‌آموخته شده‌اند. هم‌اکنون ایرانداک دارای چهار دانشجو است.



همکاری و هم‌سازگی



- برگزاری دو نشست دبیرخانه شورای تأمین منابع علمی؛
- عضویت ایرانداک در مجمع جهانی سازمان‌های تحقیقات صنعتی و فناوری، انجمن علمی مدیریت اطلاعات ایران، انجمن ایرانی مطالعات جامعه اطلاعاتی، و انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران؛
- همکاری پژوهشگاه در کمیته‌ها و کارگروه‌های ملی؛
- افزودن دو تفاهم‌نامه تازه به شش تفاهم‌نامه در دست اجرای پیشین.



۴. همکاری و هماهنگی

بخشی از مأموریت پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) به همکاری و هماهنگی با نهادهای دیگر باز می‌گردد و از سویی نیز گسترش کار ایرانداک تنها با پشتیبانی منابع و بازار در اختیار خود شدنی نیست. بنابراین ایرانداک می‌کوشد با همکاری و هماهنگی با دیگران به سطح بالاتری از کارایی و اثربخشی دست یابد. یکی از راهبردهای ایرانداک نیز «دسترسی به بازار و منابع؛ مشارکت و هماهنگی رویاروی» است. همکاری با سازمان‌های دیگر، فراخور چگونگی آن در گروه اشتراک منابع، گروه خدمات دانش‌بنیان، و گروه ارتباطات علمی انجام می‌شود.





۱-۴. همکاری و هماهنگی در اساس‌نامه ایرانداک بر پایه اساس‌نامه، بخشی از کارها و اختیارهای ایرانداک در پیوند با همکاری و هماهنگی است. در نمودار ۱-۴ به چند مورد از این نقش‌ها و کارها اشاره شده است.

برنامه‌ریزی، اجرا، ارزیابی، و هماهنگی برنامه‌های جامع اشتراک منابع و همکاری میان کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی

هماهنگ‌کننده برنامه‌های اشتراک منابع و همکاری میان کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی کشور

مدیریت تأمین و دسترسی به مدارک و اطلاعات علم و فناوری بین‌المللی مورد نیاز پژوهشگران

نماینده وزارت عتف در مجامع ملی و بین‌المللی اطلاع‌رسانی و فناوری اطلاعات مطابق ضوابط و مقررات

نماینده مجامع بین‌المللی اطلاع‌رسانی و فناوری اطلاعات در کشور و کانون فعالیت‌های منطقه‌ای آنها مطابق ضوابط و مقررات

مشارکت در برنامه‌های همکاری ملی، منطقه‌ای، و بین‌المللی مطابق ضوابط و مقررات

سازمان‌دهی شبکه‌های متخصصان علوم و فناوری اطلاعات مطابق ضوابط و مقررات

نمودار ۱-۴. نقش‌ها و وظیفه‌های ایرانداک در پیوند با همکاری و هماهنگی در اساس‌نامه





۴-۲. شورای تأمین منابع علمی وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری

برای همکاری، هماهنگی، هم‌راستایی، و هم‌افزایی در سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی و همچنین، گزینش، تأمین، تحویل، و دسترسی به منابع علمی در راستای افزایش کارایی، اثربخشی، و بهره‌وری نظام علمی، پژوهشی، و فناوری وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری؛ شورای تأمین منابع مالی بر پایه آیین‌نامه شماره ۱۷۹۳۶۰/۱۷۹۳۶۰/۹/۲۹ پدید آمد. این شورا دارای سه مأموریت کلیدی است: نخست، همکاری، هماهنگی، و هم‌راستایی مؤسسه‌ها در سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی و همچنین گزینش، تأمین، تحویل، و دسترسی به منابع علمی خارجی با رعایت صرفه و صلاح و برای افزایش کارایی، اثربخشی، و بهره‌وری نظام علمی، پژوهشی، و فناوری؛ دوم، گسترش همکاری و اشتراک منابع علمی و یکپارچه‌سازی خدمات منابع علمی در وزارت؛ و سوم، همکاری، هماهنگی، و هم‌راستایی در ارائه خدمات منابع علمی به سازمان‌های دیگر در چارچوب سیاست‌های اقتصاد مقاومتی. مجمع عمومی شورا از رئیس؛ نماینده معاون پژوهش و فناوری وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری؛ و نمایندگان مؤسسه‌های عضو پدید می‌آید. مجمع عمومی، هر سه سال یک بار اعضای شورا را برمی‌گزیند. پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) دبیرخانه این شورا است.

ایجاد هماهنگی و وحدت رویه میان دانشگاه‌ها در زمینه گزینش، تأمین، و دسترسی به منابع علمی، افزایش سطح مشارکت دانشگاه‌ها در تصمیم‌گیری‌های کلان، تمهید راهکارهایی برای پشتیبانی تصمیم‌سازی‌های درست در گستره تأمین منابع علمی نیاز دانشگاه‌ها، نهادینه کردن فرهنگ اشتراک منابع علمی در دانشگاه‌ها و رعایت صرفه و صلاح در خرید اشتراک و بهره‌برداری از منابع اطلاعات علمی از راه‌گفت‌وگو و انعقاد قرارداد به نمایندگی دانشگاه‌ها با ناشران بین‌المللی از مأموریت‌های اصلی این شورا به‌شمار می‌رود.

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) از سال ۱۳۸۹ به عنوان دبیرخانه شورا، ریاست پژوهشگاه رئیس این شورا است. نمایندگان دانشگاه‌های تابع وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری، هر دو سال یک‌بار و از میان خود، اعضای این شورا را برمی‌گزینند تا سیاست‌های لازم را بگیرند و بر اجرای درست آن برای صرفه و صلاح دانشگاه‌های ذی‌نفع نظارت کنند. کلیدی‌ترین کارهایی که این شورا انجام داده و می‌دهد به شکل زیر است:





- برگزاری ۵۵ نشست شورای تأمین منابع علمی از سال ۱۳۹۴ تاکنون؛
- برگزاری دو جلسه شورا به صورت مجازی در سال ۱۴۰۱؛
- گزارش‌های شورا به وزیر محترم برای مشکلات ارزی و بانک مرکزی در سال ۱۴۰۱؛
- گزارش‌های شورا به معاون پژوهشی وزیر برای مشکلات ارزی و هم‌چنین با توجه به تغییر معاون پژوهش و فناوری ارسال چندین نامه و گزارش تفصیلی؛
- ارسال گزارش‌های توجیهی به مدیرکل حمایت و پشتیبانی پژوهشی وزارت علوم در مورد قراردادهای، پیگیری معوقات پرداختی به ناشران و مشکلات ارزی؛
- پیگیری بودجه شورا در سازمان برنامه و بودجه و تهیه گزارش برای کارشناسان این سازمان (ادامه سال‌های گذشته)؛
- پیگیری بودجه از طریق هیات دولت توسط وزیر محترم و پیگیری‌های رئیس شورا در ریاست جمهوری و سازمان برنامه؛
- پیگیری دریافت وجه جهت ارسال به ناشران و تفاهم‌نامه‌های جدید بر پایه تخفیف روی بدهی‌های هر ناشر؛
- روزآمدسازی گزارش جامع مشکلات ارزی برای ارائه به مقامات (وزارت و ریاست جمهور گرامی و تقاضای دریافت ارز جدید)؛
- ارسال گزارش تازه ارزی و وضعیت هر دانشگاه و تعیین زمان نشست حضوری یا تلفنی برای پاسخ‌گویی به همه ابهامات و اختلاف حساب‌ها، تهیه گزارش حسابداری از وضعیت پرداخت‌های دانشگاه‌ها، بدهی‌ها و پرداخت‌ها به ناشران (ادامه سال‌های گذشته)؛
- روزآمدسازی گزارش جامع بدهی‌ها (ارزی و ریالی) بر پایه دانشگاه‌ها و مؤسسه طلبکار و آماده تحویل تا آبان سال ۱۴۰۱؛
- مذاکره با ناشر «الزویر» برای گرفتن تخفیف و پرداخت بدهی مانده؛
- مذاکره با ناشر «اشپرینگر» برای گرفتن تخفیف و پرداخت بدهی مانده؛





- مذاکره با ناشر «انجمن ریاضی آمریکا» برای گرفتن تخفیف و پرداخت بدهی مانده؛
- مذاکره با ناشر ابسکو برای گرفتن تخفیف و پرداخت بدهی مانده؛
- امضای تفاهم نامه با شرکت AIC Finance آلمان برای انتقال ارز به ناشران؛
- نشست با نمایندگان AIC بصورت مجازی و الکترونیکی؛
- حسابرسی بدهی های گذشته شورا (۱۳۹۱ برابر با ۲۰۱۲ میلادی) به دست همکاران شورا (دو حسابدار و یک کارشناس)، به روزرسانی حساب های سال ۱۳۹۸ و آغاز به روزرسانی بدهی های گذشته از سال ۱۳۹۷ به قبل و ارسال گزارش حساب به یکایک مؤسسات تابعه؛
- پیگیری پرداخت های دانشگاه ها به ناشران؛
- به روزرسانی حساب های سال های گذشته؛
- نشست های مجازی با نمایندگان ناشران از کشورهای گوناگون و رفع مشکلات:
- نشست های مجازی با مدیر فروش بین المللی Springer؛
- نشست مجازی با مدیران شرکت Knowledge E درباره خرید واپلی و ابسکو ری پروتکل «زدنی»؛
- نشست با شرکت های ایرانی که نمایندگی ناشران را در ایران دارند، درباره اشتراک، دسترسی، و برنامه ها و کارگاه های آموزشی (ادامه سال گذشته)؛
- برگزاری نشست های مجازی با مدیران الزویر در مورد بدهی ها و قراردادهای تازه و دسترسی اسکوپوس؛
- برگزاری نشست مجازی با نماینده وزارت بهداشت در مورد اشتراک خرید پایگاه های واپلی و ابسکو.
- آغاز مجموعه تازه ای از گفت و گوها برای سال ۲۰۲۱ دانشگاه ها با برخی ناشران؛
- گرفتن مصوبات مالی از هیئت امنای برای پرداخت های گوناگون؛
- تدوین گزارش برای ارائه در شورا و گزارش در جلسه معاونین پژوهشی دانشگاه های سطح یک به معاون پژوهشی در مورد استفاده غیرقانونی دانشگاه ها از منابع و اعلام رسمی در سایت های رسمی دانشگاه ها.





۳-۴. عضویت‌ها

عضویت در انجمن‌ها و نهادهای علمی و حرفه‌ای از راهبردهای پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرنداک) برای پیشبرد هدف‌ها و برنامه‌هایش است. در این راستا، پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران می‌کوشد تا چنین انجمن‌ها و نهادهایی را پیوسته پایش کند و به عضویت انجمن‌ها و نهادهای در پیوند با مأموریت‌ها و فعالیت‌هایش درآید. در نمودار ۴-۲، کلیدی‌ترین انجمن‌ها و نهادهایی که ایرنداک در آنها عضو است آمده‌اند.

	<p>مجمع جهانی سازمان‌های تحقیقات صنعتی و فناوری</p> <p>گونه عضویت: جهانی سال آغاز عضویت: ۱۳۹۸</p>
	<p>انجمن علمی مدیریت اطلاعات ایران</p> <p>گونه عضویت: ملی سال آغاز عضویت: ۱۳۹۰</p>
	<p>انجمن ایرانی مطالعات جامعه اطلاعاتی</p> <p>گونه عضویت: ملی / وابسته سال آغاز عضویت: ۱۳۸۵</p>
	<p>انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران</p> <p>گونه عضویت: ملی / وابسته سال آغاز عضویت: ۱۳۸۶</p>

نمودار ۴-۲. انجمن‌ها و نهادهایی که ایرنداک عضویت آنها را دارد

افزون بر عضویت در انجمن‌ها و نهادهای علمی و حرفه‌ای، ایرنداک در کمیته‌ها، کارگروه‌ها، کمیسیون‌ها، و شوراهای گوناگونی نیز نقش دارد که نام برخی از کلیدی‌ترین آنها و نقشی که ایرنداک در آنها بازی می‌کند در ادامه آمده است:

- عضو کارگروه تخصصی راهبری نمایه‌سازی نشریات علمی وزارت عتف؛
- نماینده دفتر سیاست گذاری و برنامه‌ریزی امور پژوهشی در کارگروه ساماندهی وضعیت استعلام ترجمه کتب،



توسط مرکز نشر دانشگاهی؛

- عضو کمیته راهبردی ترجمان دانش، معاونت تحقیقات و فناوری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی؛
- عضو گروه علمی مطالعات نظری فناوری اطلاعات، اطلاع‌رسانی و کتابداری، چهاردهمین دوره جشنواره بین‌المللی فارابی؛
- عضو و دبیر کمیته گسترش و برنامه‌ریزی علم اطلاعات و دانش‌شناسی، شورای گسترش آموزش عالی، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری؛
- عضو کمیته علوم انسانی، مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور؛
- عضو کمیته داوران جشنواره بین‌المللی فارابی.

۴-۴. تفاهم‌نامه‌ها

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) برای آغاز یا گسترش پیوند همکاری در زمینه‌های گوناگون علمی و پژوهشی، آموزشی، و اجرایی با دیگر نهادها هشت تفاهم‌نامه تا سال ۱۴۰۱ داشت. دوره این تفاهم‌نامه‌ها بیشتر سه سال است و به افزایش کارایی و اثربخشی فعالیت‌های ایرانداک یاری می‌رسانند. در نمودار ۴-۳ نام نهادهای دارنده تفاهم‌نامه همکاری با ایرانداک آمده است.





نمودار ۴-۳. نهادهای دارای تفاهم‌نامه با پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

بر پایه نمودار ۴-۳، در سال ۱۴۰۱ دو تفاهم‌نامه همکاری میان ایرنداک و نهادهای دیگر امضا و به شش تفاهم‌نامه در دست اجرای پیشین افزوده شدند.

پشتیبانی از سیاست‌گذاران (۱) اجرای علم و فناوری



تکهداری و به‌روزرسانی پایگاه وب منابع اطلاعات شاخص‌های پایش و ارزیابی علم، فناوری، و نوآوری (شاخص) با نزدیک به ۸۵۰ شاخص؛

تکهداری و به‌روزرسانی پایگاه وب جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان (نما) با نزدیک به ۹۰ شاخص؛

تکهداری و به‌روزرسانی پایگاه وب دانش ایران: مشارکت ایرانیان در دانش جهان (۱۵)؛

تکهداری و به‌روزرسانی سامانه آمار کتابخانه‌ها (آک)؛

میزبانی دبیرخانه شورای تأمین منابع علمی وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری.



۵. پشتیبانی از سیاست گذاری علم و فناوری

سیاست اطلاعات علمی کشور از روزهای نخست در کانون پژوهش‌های ایرانداک بود و نخستین پیشنهاد در این زمینه در سال ۱۳۵۵ نوشته شد. ایرانداک برای پشتیبانی از سیاست گذاری داده‌محور؛ سامانه‌های منابع اطلاعات شاخص‌های پایش و ارزیابی علم، فناوری، و نوآوری (شاخص)؛ جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان (نما)؛ دانش ایران: مشارکت ایرانیان در دانش جهان (دا)؛ و آمار کتابخانه‌ها را به همراه گزارش‌های سیاستی کاربردی و بروز برای سیاست‌گذاران علم و فناوری مانند شورای عالی عتف؛ شورای عالی انقلاب فرهنگی؛ وزارت عتف؛ وزارت بهداشت، درمان، و آموزش پزشکی؛ معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری؛ و رئیس‌ان نهادهای علمی مانند دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، و فرهنگستان‌ها فراهم کرد. ایرانداک نماینده ایران در شبکه اطلاع‌رسانی آسیا و اقیانوسیه («اپین») نیز هست که از سوی برنامه اطلاعات برای همه «یونسکو» هدایت می‌شود.



۱-۵. خدمات ایرنداک برای پشتیبانی از سیاست گذاری علم و فناوری

پایگاه وب منابع اطلاعات شاخص های پایش و ارزیابی علم، فناوری، و نوآوری

نام	شاخص های پایش و نوآوری علم، فناوری، و نوآوری	
نام کوتاه	شاخص	
سال راه اندازی	۱۳۹۵	
ناشر	ایرنداک	
دسترسی	همگان رایگان	
نشانی	shakhes.irandoc.ac.ir	

درباره

تاکنون درباره ارزیابی جایگاه علمی، فناورانه، و نوآورانه کشور شاخص های بسیاری در اسناد گوناگون ارائه شده اند. در گزارش های سازمان های جهانی نیز شاخص های بسیاری برای این ارزیابی آمده اند. فراوانی و پراکندگی این شاخص ها در اسناد و گزارش های ملی و جهانی، دسترسی به آنها و گزینش و کاربردشان را برای سیاست گذاران و پژوهشگران دشوار ساخته است. بنابراین دسترسی به این شاخص ها از یک درگاه واحد با توان سازمان دهی و جست و جوی برخط در میان آنها می تواند کار کاربران را آسان سازد. بر این پایه، پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرنداک)، سامانه شاخص را برای ارائه تصویری از سازمان های ملی و جهانی که در این زمینه کار می کنند، شاخص های ارزیابی و طبقه بندی موضوعی آنها، و معرفی منابع کلیدی اطلاعات در این زمینه به پژوهشگران و سیاست گذاران راه اندازی کرد. این سامانه منابع اطلاعات داخلی شاخص ها را نیز معرفی می کند. پایگاه داده این سامانه، جست و جوی ساده و پیشرفته را به دو زبان فارسی و انگلیسی فراهم می آورد. کاربران نیز می توانند با پیشنهاد شاخص ها یا منابع اطلاعات به بلوغ و روزآمدی «شاخص» کمک کنند. «شاخص» با افزایش مشاهده پذیری و دسترس پذیری شاخص ها، سازمان ها، و منابع اطلاعات پایش و ارزیابی علم، فناوری، و نوآوری می تواند در گاهی ارزشمند برای سیاست گذاران و پژوهشگران این زمینه و تعامل آنها با یکدیگر باشد.



پایگاه وب جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان

نام	جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان
نام کوتاه	نما
سال راه اندازی	۱۳۹۵
ناشر	ایرانداک
دسترسی	همگان / رایگان
نشانی	nema.irandoc.ac.ir



درباره

در کانون رویکرد تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری مبتنی بر شواهد، مفهوم سنجش و ارزیابی نهفته است که ابزارهایی کلیدی را برای بررسی و بهبود کیفیت، کارایی، و اثربخشی برنامه‌ها در دست مدیران می‌گذارد. امروزه شمار فراوانی از این ابزارها، شاخص‌ها، و سنجه‌های ارزیابی در لایه‌های گوناگون در دست است که داده‌های ارزشمندی را برای هر کشور فراهم می‌کنند و کاربرد آنها می‌تواند کیفیت تصمیم‌ها را بهبود بخشد. افزون بر این، هر کشور می‌تواند خود را با دیگر کشورها در جهان بسنجد و برای بهبود جایگاه خویش بکوشد. با این همه، این شاخص‌ها و جایگاه کشور در آنها به خوبی و یک‌جا پایش و گزارش نمی‌شوند. از این رو نیز گاهی آگاهی یکپارچه از وضعیت کشور شدنی نیست، گاه آمارهای گوناگونی از یک شاخص گزارش می‌شوند، و گاه برخی شاخص‌ها گزارش نمی‌شوند. این آشفتگی می‌تواند سیاست‌گذاران را از ماهیت و ارزش برخی از شاخص‌ها دور کند یا آنها را به برخی از شاخص‌ها بی‌باور سازد و این دو، نقش داده‌ها و شواهد را در تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری کاهش دهد و رشد و پیشرفت را در راستای برنامه‌ها و اسناد ملی ناپایدار سازد. برای پاسخ به این نیاز، ایرانداک «نما» را طراحی و راه‌اندازی کرد که کوششی برای شناسایی، توصیف، و گزارش درست و روزآمد جایگاه کشور در شاخص‌های کلیدی جهانی علم، فناوری، و نوآوری است.





پایگاه وب دانش ایران: مشارکت ایرانیان در دانش جهان (۱۵)

نام	پایگاه وب دانش ایران: مشارکت ایرانیان در دانش جهان
نام کوتاه	دا
سال راه اندازی	۱۳۹۸
ناشر	ایرانداک
دسترسی	همگان / رایگان
نشانی	DA.IRANDOC.AC.IR



درباره

انتشارات علمی از سنج‌های پیشرفت علم و نشان‌دهنده توان علمی کشورها، به ویژه در دو سده گذشته بوده است. از این رو، سیاست‌گذاران علم به پردازش شمار و چگونگی انتشارات علمی در پرداخته و برنامه‌های گوناگونی را برای پیشرفت در این زمینه در دستور کار گذارده‌اند. ابزارهای گوناگونی نیز درست شده‌اند تا این شمار و چگونگی و کامیابی سیاست‌های علمی را بسنجند. برخی از این ابزارها تا اندازه‌ای در گستره جهانی پذیرفته شده‌اند و بسیاری آنها را برای مقایسه خود با دیگران به کار می‌برند. «نمایه‌های استنادی» از این ابزارها هستند که در ارزیابی‌های «علم‌سنجی» از آنها بسیار بهره می‌برند. نمایه‌های استنادی، نوشته‌های علمی و دانشگاهی را به زبان‌های گوناگون از سراسر جهان گردآوری و نمایه می‌کنند. «وب‌آوساینس» (واس)، «اسکوپوس» و «گوگل اسکالر» از کلیدی‌ترین این نمایه‌نامه‌ها هستند که پذیرشی فراگیر به دست آورده‌اند. در حالی که نمایه‌نامه‌های «واس» و «اسکوپوس» در پی گردآوری و سازماندهی انتشارات و استنادهای داوری شده هستند، نمایه‌نامه «گوگل اسکالر» دامنه گسترده‌تری دارد و تنها این انتشارات را در بر ندارد و همه انتشارات دانشگاهی را پوشش می‌دهد. بی‌گمان، پایش گزارش‌هایی که از این ابزارها گرفته می‌شوند، می‌تواند بر سیاست‌گذاری علم، فناوری، و نوآوری اثر گذارد. نگاهی آماری و موشکافانه به شمار و چگونگی انتشارات علمی در این نمایه‌نامه‌ها می‌تواند راهنمای سیاست‌گذار ایرانی برای راهبری بهتر گردش علم، تخصیص منابع، و برنامه‌ریزی کلان باشد. پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) از سال‌ها پیش، برای پاسخگویی به این نیاز «دانش ایران:



مشارکت ایرانیان در دانش جهان» را طراحی و تاکنون چندین ویرایش آن را منتشر کرده است. نخستین ویرایش «دانش ایران» در سال ۱۳۸۱ چاپ شد و گزارش‌های تحلیلی انتشارات ایرانیان را در پایگاه «واس» در سال ۱۹۹۹ میلادی در بر داشت. از آن زمان، ایرانداک گزارش‌های تحلیلی بیشتر و سنجه‌های روزتری را به «دانش ایران» افزوده است تا در سیاست‌گذاری علم، فناوری، و نوآوری کارآمدتر باشد. بهبودهای همیشگی در «دانش ایران»، اینک آن را بالنده کرده و به جایگاه نخستین در بازنمایی و تحلیل داده‌های نمایه‌های استنادی جهانی در ایران رسانده است. «دانش ایران» برای پایش مشارکت علمی ایرانیان در جهان داده‌های دو نمایه جهانی «واس» و «اسکوپوس» را تحلیل می‌کند و پنج بخش کلیدی دارد: آمارهای فراگیر انتشارات علمی، مشارکت مؤسسه‌های ایرانی در انتشارات علمی، مشارکت علمی ایران در منطقه و جهان، مقایسهٔ شاخص‌های پایه و انتشارات علمی، و تأثیر انتشارات علمی ایرانیان. اگرچه در گزارش‌های دیگری در کشور، آمارهای جداگانه‌ای از انتشارات علمی ایران در «واس» و «اسکوپوس» داد می‌شود، ولی «دانش ایران» برای نخستین بار هم‌پوشانی این دو پایگاه را روشن و آمار درست انتشارات علمی ایران را در جهان گزارش می‌کند. این ویژگی، «دانش ایران» را اثری بی‌همتا ساخته است که همانند گزارش‌های آن را در جای دیگری نمی‌توان یافت. به یاری فناوری اطلاعات، داده‌ها و گزارش‌های «دانش ایران» در یک سامانه کاربرپسند و تعاملی در دسترس همگان است. کاربران با گزینش فیلترهای گوناگون در این سامانه می‌توانند گزارش‌های دلخواه خود را بسازند و برون‌داده‌های بسیاری را از این سامانه بگیرند. در سامانه دانش ایران می‌توان روندهای سالانه انتشارات، مشارکت، تأثیر، و مانند آن‌ها را دید؛ ایران را با دیگر کشورهای جهان و منطقه مقایسه کرد؛ مؤسسه‌های ایرانی را با یک‌دیگر سنجید؛ و گزارش‌های سالانه‌ای برای هر سنجه دریافت کرد. در هر سنجه نیز می‌توان داده‌های پایگاه‌های گوناگون («واس»، «اسکوپوس»، یا هر دو) را فیلتر کرد. اکنون «دانش ایران» با شعار «بگویش که پیوند ما در جهان/ بجویند کارآزموده مهان» (از فردوسی پاکزاد) پنجره‌ای تازه به روی سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان، پژوهشگران، و علاقه‌مندان علم، فناوری، و نوآوری گشوده است تا در این زمینه بروز بمانند و نقشی کارآمد در پیشرفت علمی ایران و ایرانیان داشته باشند.





سامانه آمار کتابخانه‌ها

نام	سامانه آمار کتابخانه‌ها
نام کوتاه	آک
سال راهاندازی	۱۳۹۶
ناشر	ایرنداک
دسترسی	همگان / رایگان
نشانی	ak.irandoc.ac.ir



درباره

«گزارش‌هایی از آمار کتب و مجلات کتابخانه معارف» در سال ۱۳۰۷ یا «آمار کارمندان اداره کتابخانه ملی در سال ش ۱۳۲۴» که هم‌اکنون در آرشیو ملی ایران نگهداری می‌شوند، می‌توانند از نخستین کوشش‌ها در این زمینه به‌شمار روند. ولی «نظری اجمالی به آمار کتابخانه‌های کشور» در شش صفحه، شاید نخستین کار ساخت‌یافته در این زمینه باشد که در سال ۱۳۵۳ چاپ شده است. امروزه آمار بسیاری از کتابخانه‌ها هست که وضعیت آنها را از دیدگاه‌های گوناگون نشان می‌دهند. با کاربرد فناوری اطلاعات در این زمینه، سامانه آمار کتابخانه‌ها (آک) برای گردآوری و گزارش آمار کتابخانه‌ها با کارکردی دو سویه راه‌اندازی شده است. این سامانه آمار و اطلاعاتی را از کتابخانه‌ها به کاربران ارائه می‌کند که بر پایه آن بتوانند از خدمات کتابخانه‌ها بهره‌برداری بهتری کنند. کاربران می‌توانند با جست‌وجوی کتابخانه‌ها بر پایه فیلدهای گوناگون و همچنین فیلترهای چندگانه به اطلاعات آنها دست یابند و برای مراجعه به هر یک از آنها تصمیم بگیرند. این سامانه از سوی دیگر، آماری را از وضعیت روز کتابخانه‌ها و روند آنها در سال‌های گوناگون در زمینه‌های نیروی انسانی، زیرساخت، مجموعه، اعتبارات، و خدمات برای سیاست‌گذاران فراهم می‌سازد. سیاست‌گذاران می‌توانند از این اطلاعات برای تصمیم‌گیری درباره تخصیص منابع یا ارزیابی بهره‌برند. این سامانه نخستین سامانه پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرنداک) است که آمار را در چارچوب سیاست‌ها و ضوابط اجرایی حاکم بر آمایش آموزش عالی در جمهوری اسلامی ایران و مناطق ده‌گانه آن نیز در دسترس کاربران می‌گذارد.



تهران . خیابان انقلاب اسلامی . چهارراه فلسطین . شماره ۱۰۹۰

صندوق پستی: ۱۳۱۸۵-۱۳۷۱

کد پستی: ۱۳۱۵۷۷۳۳۱۴

دورنگار: ۶۶۴۶۲۲۵۴ (۰۲۱)

تلفن‌خانه: ۶۶۴۹۴۹۸۰ و ۶۶۹۵۱۴۳۰ (۰۲۱)

وبسایت: irandoc.ac.ir

رایانامه: info@irandoc.ac.ir



IRANDOC

Iranian Research Institute for Information Science and Technology